

GÜCOOKERITHIA MAATHANI

Andũ a Isiraeli Gwathwo Moime Horebu

¹ Üyũ nĩguo ũhoru ũrĩa Musa aarĩirie andũ a Isiraeli othe kũu werũ-inĩ mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani, na kũu nĩkuo Araba, kũng'ethera Sufi, gatagatĩ ka Parani na Tofeli, na Labani, na Hazerothu na Dizhabu. ² (Kuuma Horebu* gũthiĩ Kadeshi-Barinea, kugerera njĩra ya kĩrĩma gĩa Seiru, nĩ rũgendo rwa mĩthenya ikũmi na ũmwe.)

³ Mwaka-inĩ wa mĩrongo ĩna kuuma andũ a Isiraeli moima bũrũri wa Misiri mũthenya wa mbere wa mweri wa ikũmi na ũmwe-rĩ, Musa akĩarĩria andũ a Isiraeli akĩmeera ũrĩa wothe Jehova aamwathĩte ameere. ⁴ Ũndũ üyũ wekĩkire thuutha wake gũkorwo atooretie Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa wathamakaga Heshiboni, na ningĩ nĩatooretie Ogu mũthamaki wa Bashani, ũrĩa wathamakaga Ashitarothu arĩ kũu Edirei.

⁵ Musa arĩ kũu mwena wa irathĩro wa Rũũĩ rwa Jorodani bũrũri-inĩ wa Moabi, nĩambĩrĩirie gũtaarĩria ũhoru wa watho üyũ, akiuga atĩrĩ:

⁶ Jehova Ngai witũ aatwĩrĩre tũrĩ kũu Horebu atĩrĩ, "Ihinda rĩrĩa mũikarĩte kĩrĩma-inĩ gĩkĩ nĩrĩiganĩte. ⁷ Thariai kambĩ mũthiĩ bũrũri ũrĩa

---

* **1:2** Kĩrĩma kĩa Horebu kĩoikaine na rĩtwa rĩngĩ ta Kĩrĩma gĩa Sinai.

ũrĩ irĩma wa Aamori; mũthiĩ kũrĩ ndũrĩrĩ iria ciothe iriganĩtie cia Araba, na irĩma-inĩ, na magũrũ-inĩ ma irĩma cia mwena wa ithũiro, na Negevu o na gũtwarana na hũgũrũrũ cia iria, gũthiĩ o nginya bũrũri wa Akaanani, o na kũu Lebanoni, o nginya rũũĩ rũrĩa rũnene rwa Farati. ⁸ Atĩrĩrĩ, nĩndĩmũheete bũrũri ũyũ. Thiĩi kuo mwĩgwatĩre bũrũri ũcio Jehova eehĩtire na mwĩhitwa akiuga nĩakaũhe maithe manyu Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu, o na aũhe njiaro ciao iria igooka thuutha wao.”

Gũthuurwo gwa Atongoria

⁹ Hĩndĩ ĩyo ndaamwĩrire atĩrĩ, “Wĩra wa kũmũrora nĩ mũritũ mũno, ndingĩũhota ndĩ o nyiki. ¹⁰ Jehova Ngai wanyu nĩamũingĩhĩtie mũno nginya ũmũthĩ mũrĩ aingĩ o ta njata cia igũrũ. ¹¹ Jehova, o we Ngai wa maithe manyu, aromũingĩhia maita ngiri, na amũrathime o ta ũrĩa eeranĩire! ¹² No rĩrĩ, ingĩhota atĩa gũkuua mathiĩna manyu, na mĩrigo yanyu, o na maciira manyu ndĩ o nyiki? ¹³ Thuurai andũ oogĩ, na amenyi maũndũ, o na atĩĩku kuuma kũrĩ mĩhĩrĩga yanyu ndĩmatue anene mamũrorage.”

¹⁴ Inyuĩ mwanjookeirie atĩrĩ, “Ũndũ ũcio watua nĩ ũgwiika nĩ mwegaga.”

¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio ngĩoya atongoria a mĩhĩrĩga yanyu, acio maarĩ oogĩ na atĩĩku, ngĩmatua a kũmwathaga, marĩ atongoria a ikundi cia andũ ngiri ngiri, na cia igana igana, na cia mĩrongo ĩtano na cia ikũmi, matuĩke anene

a mĩhĩrĩga. ¹⁶ Na nĩndathire atuithania ciira anyu ihinda-inĩ rĩu ngĩmeera atĩrĩ: Thikagĩrĩriai maciira gatagatĩ-inĩ ka ariũ a ithe wanyu, na mũmatuithanagie na kĩhoo, kana nĩ ciira ũrĩ gatagatĩ ka Mũisiraeli na Mũisiraeli ũngĩ, kana Mũisiraeli na mũndũ wa kũngĩ. ¹⁷ Mũtikanathutũkanie mũgĩtua ciira; thikagĩrĩriai andũ arĩa anene na arĩa anini o ũndũ ũmwe. Mũtikanetigĩre mũndũ o na ũrĩkũ, nĩgũkorwo ũtuanĩri ciira nĩ wa Ngai. Ndehagĩrai ciira ũrĩa wothe wamũritũhĩra, na nĩndĩũthikagĩrĩria. ¹⁸ Na hĩndĩ ĩyo ngĩmwĩra maũndũ mothe marĩa mwgĩrĩrwo nĩ gwĩka.

Athigaani Gūtũmwo

¹⁹ Ningĩ o ta ũrĩa Jehova Ngai witũ aatwathire-rĩ, nĩtwoimire Horebu, tũgĩthĩ twerekeire bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Aamori tũtuĩkanĩrie werũ-inĩ ũcio mũnene na wa gwĩtigĩrwo, o ũcio mweyoneire, na nĩ ũndũ ũcio tũgĩkina Kadeshi-Barinea. ²⁰ Hĩndĩ ĩyo ngĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩmũkinyĩte bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Aamori, ũrĩa Jehova Ngai witũ aratũhe. ²¹ Atĩrĩrĩ, Jehova Ngai wanyu nĩamũheete bũrũri ũcio. Abatai mũthĩ mũwĩgwatĩre ũtuĩke wanyu, o ta ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu aamwĩrire. Mũtikanetigĩre; kana mukue ngoro.”

²² Ningĩ inyuĩ, inyuothe mũgĩũka harĩ nĩ mũkĩnjĩra atĩrĩ, “Reke tũtũme andũ mathĩ mbere iitũ magatũthigaanĩre bũrũri ũcio, matũcookerie ũhoru ũkonĩ njĩra ĩrĩa twagĩrĩrwo kũgerera na matũũra marĩa tũgũkora.”

23 Rĩciiria rĩu ngĩona rĩ-rĩega; nĩ ũndũ ũcio ngĩthuura andũ ikũmi na eerĩ thĩinĩ wanyu, o mũhĩrĩga hakiuma mũndũ ũmwe. 24 Makiomagara makĩambata bũrũri ũcio, wa irĩma, magĩkinya Gĩtuamba kĩa Eshikoli na magĩtuĩria ũhoru wakĩo. 25 Nĩmakuire matunda mamwe ma bũrũri ũcio, magĩtũrehere, na magĩtũcookeria ũhoru atĩrĩ, “Bũrũri ũcio Jehova Ngai witũ araatũhe nĩ mwega.”

Ūremi wa Gũũkĩrĩra Jehova

26 No inyuĩ mũtiendaga kwambata mũthĩi kuo; nĩ mwaremeire rĩathani rĩa Jehova Ngai wanyu. 27 Mũkĩnugunĩka mũrĩ thĩinĩ wa hema cianyu, mũkiuga atĩrĩ, “Jehova nĩatũthũire; nĩkĩo aatũrutire bũrũri wa Misiri oke atũneane moko-inĩ ma Aamori nĩguo matũniine. 28 Tũngĩgĩthĩi na kũ? Ariũ a ithe witũ nĩmatũmĩte tũũrwo nĩ hinya tondũ maroiga atĩrĩ, ‘Andũ acio marĩ na hinya gũtũkĩra, na nĩ araihu kũrĩ ithuĩ; matũũra mao nĩ manene mũno, na mairigĩrwo na thingo ikinyĩte o matu-inĩ. O na nĩtũronire ariũ a Anaki† kuo.’”

29 Nĩi na nĩ ngĩmwĩra atĩrĩ, “Mũtikamake, na mũtikametigĩre. 30 Jehova Ngai wanyu, ũrĩa ũrathĩi amũtongoretie, nĩekũmũrũĩrĩra, o ta ũrĩa aamũrũĩrĩre kũu bũrũri wa Misiri mũkĩĩonagĩra na maitho manyu, 31 na kũu werũ-inĩ kũu nĩmuonire Jehova Ngai wanyu ũrĩa

---

† 1:28 Aanaki nĩo maatũũraga Kaanani, na nĩo magwetetwo ta marimũ ma andũ.

aamūtwaraga amūkuuīte, o ta ūrīa mūndū athi-
iaga akuuīte mūriū, akīmūkuua kūrīa guothe
mwagereire nginya mūgīkina gūkū.”

³² No o na muonete ūguo-rī, mūtiigana
kwīhoka Jehova Ngai wanyu, ³³ ūrīa wathiaga
amūtongoretie mūrī rūgendo-inī rwanyu
arī gītugī-inī kīa mwaki ūtukū, na arī itu-
inī mūthenya, na akamūcaragīria kūrīa
mūngīamba hema o na akamuonagia njīra
īrīa mūkūgera.

³⁴ Rīrīa Jehova aaiguire ūrīa mwoigire,
akīrakara na akīhīta, akiuga atīrī: ³⁵ “Gūtiri
mūndū o na ūmwe wa rūciaro rūrū rwaganu
ūkoona būrūri ūcio mwega ūrīa ndehītire
atī nīngaūhe maithe manyu ma tene, ³⁶ tiga
o Kalebu mūrū wa Jefune. Nīakawona, na
nīngamūhe būrūri ūcio aakinyīte na magūrū
make, marī na njīaro ciake, tondū nīarūmīrīre
Jehova na ngoro yake kūna.”

³⁷ O na nī Jehova nīandakarīire akīnjīra atīrī,
“O nawe ndūgatoonya būrūri ūcio. ³⁸ No ndun-
gata yaku, Joshua mūrū wa Nuni nīakaūtoonya.
Mūmagīrīrie, tondū nīwe ūgaatongoria Isir-
aeli mathīi makaūgae. ³⁹ Na rīrī, andū anyu
arīa anini arīa mwoigire atī nīmagatahwo, na
ciana cianyu o icio itakūūranīte wega na ūūru,
nīgatoonya būrūri ūcio. Nīngaūheana kūrī
o, nao megwatīre ūtuīke wao. ⁴⁰ No inyuī-rī,
hūndūkai, mumagare mūthīi na njīra ya werū-
inī mūrōrete Iria Itune.”

⁴¹ Hīndī īyo mūkīnjookeria atīrī, “Nītūhītīrie
Jehova. Nītūkwambata tūkarūe, o ta ūrīa Je-
hova Ngai witū aatwathīte.” Nī ūndū ūcio inyuī

inyuothe o mündũ o mündũ akĩioha indo ciake cia mbaara, mwĩciirĩtie atĩ nĩ ũndũ mũhũthũ kwambata mũthiĩ bũrũri ũcio ũrĩ irĩma.

⁴² No Jehova akĩnjĩra atĩrĩ, “Meere ũũ, ‘Tigai kwambata mũkarũe, tondũ ndigũkorwo hamwe na inyuĩ. Nĩmũgũtoorio nĩ thũ cianyu.’ ”

⁴³ Nĩ ũndũ ũcio na nĩ ngĩmwĩra, no mũtiigana kũnjigua. Nĩmwaremeire watho wa Jehova, na nĩ ũndũ wa rũnano rwanyu mũkiambata mũgĩthiĩ bũrũri ũcio ũrĩ irĩma.

⁴⁴ Nao Aamori arĩa maatũũraga kũu irĩma-inĩ makĩmũtharĩkĩra, makĩmũingata ta mĩrumbĩ ya njũkĩ, nao makĩmũhũũra kuuma Seiru o nginya Horoma. ⁴⁵ Mwacookire mũgĩũka mũkĩrĩraga mbere ya Jehova, no ndaigana kũrũmbũiya kĩrĩro kĩanyu, na akĩrega kũmũthikĩrĩria. ⁴⁶ Na nĩ ũndũ ũcio mũgĩkara kũu Kadeshi matukũ maingĩ, ihinda rĩu rĩothe mwaikarire kuo.

2

Kũũrũũra Werũ-inĩ

¹ Thuutha ũcio tũkĩhũndũka, tũkiomagara tũrorete na werũ-inĩ, tũgĩthiĩ na njĩra irĩa yerekeire Iria Itune, o ta ũrĩa Jehova anjĩrĩte. Tũkiũrũũra bũrũri ũcio ũrĩ irĩma wa Seiru ihinda iraaaya.

² Nake Jehova agĩcooka akĩnjĩra atĩrĩ, ³ “Nĩmũrũũrĩte bũrũri ũyũ ũrĩ irĩma ihinda rĩa kũigana; rĩu garũrũkai mũrorete mwena wa gathigathini. ⁴ Atha andũ, ũmeere atĩrĩ: ‘Mũrĩ hakuhĩ gũtuĩkanĩria bũrũri wa ariũ a ithe wanyu, njiaro cia Esaũ, arĩa matũũraga Seiru. Nĩmekũmwĩtigĩra, no inyuĩ mwĩmenyererei

mũno. ⁵ Mũtikamoogite nĩguo mũrũe, nĩgũkorwo ndikũmũhe bũrũri wao o na hanini, o na handũ mũngĩkinyithia kũgũrũ. Nĩheete Esaũ bũrũri ũcio ũrĩ irĩma wa Seiru ũtuĩke wake mwene.* ⁶ Irio iria mũrĩrĩaga na maaĩ marĩa mũrĩnyuuaga mũrĩmarĩhaga na betha.’”

⁷ Jehova Ngai wanyu nĩamũrathimĩte wĩra-inĩ wothe wa moko manyu. Nĩamũmenyereire rũgendo-inĩ rwanyu werũ-inĩ ũyũ mũnene. Mĩaka ĩyo mĩrongo ĩna ĩthirĩte, Jehova Ngai wanyu akoretwo hamwe na inyuĩ, na mũtirĩ mwaga kĩndũ o na kĩ.

⁸ Nĩ ũndũ ũcio tũgĩkĩhĩtũkĩra kũu kwa ariũ a ithe witũ, njiaro cia Esaũ, acio maatũire kũu Seiru. Nĩtwatigire barabara ya gũthiĩ Araba ĩrĩa yumĩte Elathu na Ezioni-Geberi, tũkĩnyiita barabara ya werũ ya gũthiĩ Moabi.

⁹ Ningĩ Jehova akĩnjĩra atĩrĩ, “Ndũgathĩnie andũ a Moabi kana ũmogite nĩguo mũrũe, nĩgũkorwo ndikũmũhe bũrũri wao o na hanini. Nĩndĩkĩtie kũheana Ari kũrĩ njiaro cia Loti gũtuĩke igai rĩao.”

¹⁰ (Aemi nĩo maatũũraga kuo tene, andũ maarĩ hinya na aingĩ mũno, na makaraiha ta ariũ a Anaki. ¹¹ O nao andũ acio maatuĩtwo Arefai, o ta Anaki, no andũ a Moabi maameetaga Aemi. ¹² Aahori tene maatũũraga Seiru, no njiaro cia Esaũ ikĩmarutũrũra, makiuma kuo. Njiaro cia Esaũ ikĩniina Aahori, ikĩmeeheria mbere yao, na magĩtũũra kuo ithenya rĩao, o ta ũrĩa

---

* **2:5** Andũ a Edomu, na a Moabi, na a Amoni nĩmahutanĩtie na andũ a Isiraeli, na Ngai nĩamaheete bũrũri wa gũtũũra.

andũ a Isiraeli meekire bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova aamaheire megwatĩre ũtuĩke wao.)

¹³ Nake Jehova akiuga atĩrĩ, “Rĩu ũkĩrai mũringe Kĩanda gĩa Zeredi.” Nĩ ũndũ ũcio tũgĩkĩringa karũũĩ kau.

¹⁴ Mĩaka mũrongo ĩtatũ na ĩnana nĩyathirire kuuma hĩndĩ ĩrĩa tuoimire Kadeshi-Barinea nginya rĩrĩa twaringire Kĩanda kũ gĩa Zeredi. Ihinda-inĩ rĩu rũciaro ruothe rwa andũ arĩa maathiiaga ita rũgĩkorwo rũthirĩte kũu kambĩ-inĩ, o ta ũrĩa Jehova aamerĩte na mwĩhĩtwa.

¹⁵ Guoko kwa Jehova nĩ kwamokĩrĩire nginya hĩndĩ ĩrĩa aamaniinire biũ, magĩthira kũu kambĩ-inĩ.

¹⁶ Na rĩrĩ, rĩrĩa mũndũ wa mũthia gatagatĩ-inĩ ka andũ acio arĩa maathiiaga ita aakuire-rĩ, ¹⁷ Jehova akĩnjĩra atĩrĩ, ¹⁸ “Ũmũthĩ nĩmũkũhĩtũkĩra Ari, bũrũri-inĩ wa Moabi. ¹⁹ Mwakinya kũrĩ Aamoni, mũtikamathĩnie kana mũmoogite nĩguo mũrũe, nĩgũkorwo ndikũmũhe bũrũri o na ũmwe wa Aamoni. Nĩndĩũheanĩte kũrĩ njiaro cia Loti ũtuĩke igai rĩao.”

²⁰ (O naguo ũcio watuĩtwo ta bũrũri wa Arefai, arĩa matũũrĩte kuo, no Aamoni maametaga Azamuzumi. ²¹ Maarĩ andũ marĩ hinya na aingĩ na makaraiha ta Aanaki.

Jehova nĩamaniinire makĩeherera Aamoni, nao makĩmaingata magĩtũũra kuo ithenya rĩao.

²² Ũguo noguo Jehova eekĩire njiaro cia Esaũ arĩa maatũũrĩte Seiru, hĩndĩ ĩrĩa aaniinire Aahori mehere mbere yao. Nĩmamarutũrũrĩre, na nĩo matũũraga kuo ithenya rĩao nginya ũmũthĩ.

²³ Nao Aavi arĩa maatũũraga tũtũũra-inĩ gũthĩ o nginya Gaza, nĩmaniinirwo nĩ Akafitori arĩa moimĩte Kafitori, nao magĩtũũra kuo ithenya rĩa.)

Sihoni Mũthamaki wa Heshiboni Kũhootwo

²⁴ “Umagarai mũringe Kĩanda kĩa Arinoni. Na atĩrĩ, nĩneanĩte Sihoni ũrĩa, Mũamori mũthamaki wa Heshiboni, na bũrũri wake moko-inĩ manyu. Ambĩrĩriai kũrũa nake, mwĩgwatĩre bũrũri ũcio. ²⁵ Mũthenya ũyũ wa ũmũthĩ nĩngwambĩrĩria gũtũma andũ a ndũrĩrĩ ciothe iria itũire gũkũ thĩ inyiitwo nĩ guoya na kĩmako nĩ ũndũ wanyu. Ciaigua ũhoro wanyu nĩikũinaina na inyiitwo nĩ kigirĩko kĩnene nĩ ũndũ wanyu.”

²⁶ Tũrĩ werũ-inĩ wa Kedemothu nĩndatũmire andũ kũrĩ Sihoni mũthamaki wa Heshiboni ngĩmũũria tũgĩe na thayũ, na ngĩmwĩra atĩrĩ, ²⁷ “Twĩtĩkĩrie tũtuĩkanĩrie bũrũri waku. Tũkũrũmĩrĩra barabara irĩa nene tũtikwahũka na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. ²⁸ Twenderie irio cia kũrĩa na maaĩ ma kũnyua, tũrĩhe na betha. No rĩrĩ, ũtwĩtĩkĩrie tũtuĩkanĩrie kũu na magũrũ, ²⁹ o ta ũrĩa njiaro cia Esaũ iria itũũraga Seiru, na andũ a Moabi arĩa matũũraga Ari maatwĩkire, nginya tũringe Rũũ rwa Jorodani tũkinye bũrũri ũrĩa Jehova Ngai witũ araatũhe.” ³⁰ No Sihoni mũthamaki wa Heshiboni nĩaregire tũtuĩkanĩrie kuo. Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩatũmire roho wake ũng’athie, na akĩũmia ngoro yake, nĩgeetha amũneane moko-inĩ manyu, o ta ũrĩa ekĩte rĩu.

³¹ Jehova akĩnjĩra atĩrĩ, “Nĩndambĩrĩria kũneana Sihoni na bũrũri wake kũrĩ inyuĩ. Ambĩrĩriai kũmahũũra mũmatoorie, nĩgeetha mwĩgwatĩre bũrũri ũcio wake.”

³² Hĩndĩ ĩrĩa Sihoni oimagarire na mbũtũ yake yothe nĩguo acemanie na ithuĩ mbaara-inĩ kũu Jahazu, ³³ Jehova Ngai witũ nĩamũneanire moko-inĩ maitũ na ithuĩ tũkĩmũhũũra, tũkĩmũũraga hamwe na ariũ ake na mbũtũ yake yothe.

³⁴ Hĩndĩ ĩyo tũkĩnyiita matũũra make mothe tũkĩmaananga biũ, o na tũkĩniina arũme, na andũ-a-nja, o na ciana. Tũtiatigirie mũndũ o na ũmwe. ³⁵ No mahiũ na indo iria twaatahire kuuma matũũra macio twanyiitire nĩtweyoeire tũgĩthiĩ nacio. ³⁶ Kuuma Aroeri mũthia-inĩ wa kĩaanda kĩa Arinoni, na kuuma itũũra rĩrĩa rĩarĩ kĩaanda-inĩ kũu, nginya o Gileadi, gũtirĩ itũũra o na rĩmwe rĩatũkĩririe hinya. Jehova Ngai witũ nĩaneanire matũũra mothe kũrĩ ithuĩ.

³⁷ No kũringana na watho wa Jehova Ngai witũ, mũtiigana gũkuhĩrĩria bũrũri o na ũrĩkũ wa Aamoni, kana mũgĩkuhĩrĩria bũrũri ũrĩa wariganĩtie na Rũũ rwa Jaboku, o na kana bũrũri ũrĩa ũthiũrũrũkĩirie matũũra marĩa marĩ irĩma-inĩ.

3

Ogu Mũthamaki wa Bashani Kũhootwo

¹ Nĩtwacookire tũkĩgarũrũka na tũkĩambata na njĩra tũrorete Bashani, nake Ogu mũthamaki wa Bashani akiumagara na mbũtũ ciake ciothe cia ita oke ahũũrane na ithuĩ kũu Edirei.

² Nake Jehova akĩnjĩra atĩrĩ, “Ndũkamwĩtigĩre,

nĩ ũndũ nĩndĩmũneanĩte hamwe na mbũtũ ciake ciothe cia ita na bũrũri wake moko-inĩ maku. Mwĩke o ũrĩa wekire Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa waathanaga Heshiboni.”

³ Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai witũ akĩneana Ogu mũthamaki wa Bashani moko-inĩ maitũ na mbũtũ yake yothe. Tũkĩmooraga na tũtiatigirie mündũ o na ũmwe. ⁴ Ihinda-inĩ rĩu tũkĩmatunya matũũra mao mothe. Gũtirĩ itũũra o na rĩmwe rĩa matũũra mao mĩrongo ĩtandatũ tũtaamatunyire, marĩa maarĩ bũrũri-inĩ ũcio wothe wa Arigobu, ũthamaki-inĩ wa Ogu kũu Bashani. ⁵ Matũũra macio mothe maarĩ mairigĩre na hinya, na thingo ndaaya na igũrũ, na ihingo ciarĩ na mĩgũĩko, na ningĩ no kwarĩ tũtũũra tũingĩ tũtaarĩ tũirigĩre. ⁶ Nĩtwamanangire biũ, o ta ũrĩa tweekĩte Sihoni mũthamaki wa Heshiboni, tũkĩananga matũũra mothe manene, o na tũkĩniina arũme na andũ-a-nja o na ciana. ⁷ No mahiũ mothe na indo iria twatahire kuuma matũũra macio mao manene nĩtwacioire tũgĩthĩ nacio.

⁸ Nĩ ũndũ ũcio ihinda-inĩ rĩu nĩtwatunyanire bũrũri ũrĩa warĩ irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani, kuuma kũrĩ ahamaki acio eerĩ a Aamori, naguo uumĩte kĩanda kĩa Arinoni nginya kĩrĩma-inĩ kĩa Herimoni. ⁹ (Kĩrĩma kĩa Herimoni gĩĩtagwo Sirioni nĩ Asidoni; nao Aamori magĩĩtaga Seniru.) ¹⁰ Nĩtwatahire matũũra mothe marĩa maarĩ kũndũ kwaraganu, na Gileadi guothe, na Bashani guothe, o nginya Saleka na Edirei, matũũra ma kũrĩa Ogu aathanaga kũu Bashani. ¹¹ (No Ogu mũthamaki wa Bashani wiki wati-garire harĩ matigari ma Arefai. Gĩtanda gĩake

kĩarĩ gĩa cuuma, na kĩarĩ na ũraihi wa makĩria ma buti ikũmi na ithatũ,* na wariĩ wa buti ithathatũ.† Gĩtanda kũu kĩrĩ o kũu Raba kwa Aamoni.)

Kũgayania Bũrũri

¹² Naguo bũrũri ũrĩa twatunyanire hĩndĩ ĩyori, nĩndagaĩire andũ a Rubeni na a Gadi bũrũri ũrĩa warĩ gathigathini wa Aroeri kũnyiitana na kĩanda kĩa Arinoni, hamwe na nuthu ya bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Gileadi, o hamwe na matũũra makuo. ¹³ Nakuo kũrĩa kũngĩ guothe gwatigaire kũu Gileadi o na Bashani guothe, kũrĩa Ogu aathanaga, ngĩkũhe nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase. (Bũrũri wothe wa Arigobu kũu Bashani hĩndĩ ĩmwe wetagwo bũrũri wa Arefai. ¹⁴ Jairu, wa rũciaro rwa Manase, nĩegwatĩire bũrũri wothe wa Arigobu o nginya mũhaka-inĩ wa Ageshuru na Amaakathi; nakuo gũgũntanio nake, nĩ ũndũ ũcio Bashani gwĩtagwo Havothu-Jairu o nginya ũmũthĩ.) ¹⁵ Na nĩndaheanire Gileadi kũrĩ Makiru. ¹⁶ No andũ a Rubeni na a Gadi ndaamaheire bũrũri ũrĩa uumĩte Gileadi ũgaikũrũka nginya kĩanda kĩa Arinoni (mũhaka warĩ gatagatĩ ga kĩanda kũu), ũgacooka ũgakinya rũũ-inĩ rwa Jaboku, arĩ ruo mũhaka wa Aamoni. ¹⁷ Mũhaka wakuo wa mwena wa ithũĩro warĩ Rũũĩ rwa Jorodani kũu Araba, kuuma Kinerethu nginya Iria-inĩ rĩa Araba (nĩrĩo Iria rĩa Cumbĩ), mũhuro wa iharũrũka cia Pisiga.

¹⁸ Hĩndĩ ĩyo nĩndamwathire ngĩmwĩra atĩrĩ, “Jehova Ngai wanyu nĩamũheete bũrũri ũyũ

* **3:11** nĩ ta mita 4 † **3:11** nĩ ta mita ĩmwe na robo ithatũ (1:75)

mũwĩgwatĩre. No andũ anyu arĩa marĩ na hinya, arĩa meeohete indo cia mbaara, no nginya maringe mũrĩmo ũrĩa ũngĩ mbere ya andũ a Isiraeli ariũ a ithe wanyu. ¹⁹ No rĩrĩ, atumia anyu, na ciana cianyu, o na ũhiũ wanyu (nĩnjũũ nĩ mũrĩ na ũhiũ mũingĩ) no maikare matũũra-inĩ marĩa ndĩmũheete, ²⁰ nginya rĩrĩa Jehova akaahe ariũ a thoguo ũhurũko ta ũrĩa amũheete inyuĩ, nao makorwo meyoeire bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmahe, mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Rũũ rwa Jorodani. Thuutha ũcio-rĩ, o mũndũ wanyu no acooke handũ harĩa ndĩmũheete mwĩgwatĩre hatuĩke hanyu.”

Musa Kũgirio Kũringa Rũũ rwa Jorodani

²¹ Ningĩ ngĩatha Joshua ngĩmwĩra atĩrĩ: “Nĩwĩoneire na maitho maku ũrĩa wothe Jehova Ngai wanyu ekĩte athamaki acio eerĩ. Ūguo noguo Jehova ageeka mothamaki marĩa mothe marĩ kũndũ kũu mũrathiĩ. ²² Ndũkanametiĩgĩre; Jehova Ngai wanyu nĩwe ũrĩmũrũagĩrĩa.”

²³ Hĩndĩ ĩyo nĩndathaitire Jehova ngĩmwĩra atĩrĩ: ²⁴ “We Mwathani Jehova, nĩwambĩrĩrie kuonia ndungata yaku ũnene waku na hinya wa guoko gwaku. Nĩ ũndũ-rĩ, nĩ ngai ĩrĩkũ igũrũ kana thĩ ĩngĩka ciĩko cia hinya ta iria wee wĩkaga? ²⁵ Reke ninge kũndũ kũu mũrĩmo wa Rũũ rwa Jorodani ngeyonere bũrũri mwega, bũrũri ũcio mwega ũrĩ irĩma o na bũrũri wa Lebanoni.”

²⁶ No nĩ ũndũ wanyu-rĩ, Jehova nĩandakarĩire na ndangĩathikĩrĩrie. Jehova akiuga atĩrĩ, “Reke ũhoro ũcio ũkinye hau, ndũkanjarĩrie rĩngĩ

ũndũ wĩgĩĩ ũhoro ũcio. ²⁷ Ambata gacũmbĩrĩ ga kĩrĩma kĩa Pisiga wĩrorere mwena wa ithũiro, na wa gathigathini, na wa gũthini, o na wa irathĩro. Wĩrorere bũrũri ũcio na maitho maku, nĩ ũndũ ndũkũringa rũũĩ rũrũ rwa Jorodani. ²⁸ No rĩrĩ, taara Joshua, na ũmũũmĩrĩrie, na ũmwĩkĩre hinya, nĩgũkorwo nĩwe ũgaatongoria andũ aya maringe mathĩĩ mũrĩmo ũrĩa ũngĩ, na atũme magae bũrũri ũcio ũkuona.” ²⁹ Nĩ ũndũ ũcio tũgũikara kũu gĩtuamba-inĩ hakuhĩ na Bethi-Peori.

4

Andũ a Isiraeli Gwathwo Maathĩkĩre Jehova

¹ Atĩrĩrĩ, inyuĩ andũ a Isiraeli, iguai watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa ngũmũruta. Marũmagĩrĩrei nĩgeetha mũtũũre muoyo na nĩguo mũthĩĩ mũtoonye mwĩgwatĩre bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu aramũhe. ² Mũtikanongerere ũrĩa ngũmwatha kana mũrutarute, no rũmagiai maathani ma Jehova Ngai wanyu marĩa ngũmũhe.

³ Nĩmweyoneire na maitho manyu ũrĩa Jehova eekire kũu Baali-Peori. Jehova Ngai wanyu nĩaniinire gatagatĩ-inĩ kanyu ũrĩa wothe warũmagĩrĩra Baali ya Peori, ⁴ no arĩa othe anyu maarũmĩrĩre Jehova Ngai wanyu, marĩ muoyo nginya ũmũthĩ.

⁵ Atĩrĩrĩ, nĩndĩmũrutĩte watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho ta ũrĩa Jehova Ngai wakwa aanjathire, nĩgeetha mũmarũmagĩrĩre bũrũri-inĩ ũcio mũgũtoonya mũwĩgwatĩre.

⁶ Menyagĩrĩrai maathani macio wega,

nĩgũkorwo ũguo nĩguo ũkoonania ũũgĩ na ũmenyo wanyu kũrĩ ndũrĩrĩ iria irĩiguaga ũhoru wa watho ũyũ wa kũrũmĩrĩrwo, ciugage atĩrĩ, “Ti-itherũ rũrĩrĩ rũrũ rũnene nĩ rũũgĩ na nĩ andũ marĩ na ũmenyo wa maũndũ.” ⁷ Nĩ rũrĩrĩ rũrĩkũ rũngĩ rũnene ũũ, rũrĩ na ngai ciao irĩ hakuhĩ nao ta ũrĩa Jehova Ngai witũ akoragwo hakuhĩ na ithuĩ rĩrĩa rĩothe tũkũmũhooya? ⁸ Ningĩ nĩ rũrĩrĩ rũrĩkũ rũngĩ rũnene ũũ rũrĩ na watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho ma kĩhooto ta maya ndĩramũhe ũmũthĩ?

⁹ Mwĩmenyererei, na mũikare mwĩguĩte nĩgeetha mũtikanariganĩrwo nĩ maũndũ marĩa muonete na maitho manyu, kana mũreke mehere ngoro-inĩ cianyu matukũ marĩa mothe mũgũtũũra muoyo. Marutagei ciana cianyu o na ciana cia ciana cianyu iria igooka thutha. ¹⁰ Ririkanai mũthenya ũrĩa mwarũgamire mbere ya Jehova Ngai wanyu kũu Horebu, rĩrĩa anjĩrĩre atĩrĩ, “Cookanĩrĩria andũ mbere yakwa nĩguo maigue ciugo ciakwa, nĩgeetha mamenye kwĩndigĩra rĩrĩa rĩothe megũtũũra muoyo bũrũri ũcio, na marute ciana ciao maũndũ macio.” ¹¹ Nĩmwakuhĩrĩrie na mũkĩrũgama magũrũ-inĩ ma kĩrĩma hĩndĩ irĩa kĩarĩrĩmbũkaga mwaki wakinyĩte o igũrũ, gũkĩgĩa na matu mairũ na nduma ndumanu. ¹² Hĩndĩ iyo Jehova nĩamwarĩrie arĩ thĩnĩ wa mwaki ũcio. Nĩmwaigũire mũgambo, no gũtirĩ kĩndũ muonire; mũgambo noguo warĩ ho. ¹³ Nĩamũmenyithirie ũhoru wa kĩrĩkanĩro gĩake, na nĩmo Maathani marĩa Ikũmi, marĩa aamwathire mũrũmagĩrĩre, na

agĩcooka akĩmaandĩka ihengere-inĩ igĩrĩ cia mahiga. ¹⁴ Na rĩrĩ, Jehova nĩanjathire o ihinda rĩu ndĩmũrute watho ũcio wa kũrũmagĩrĩrwo, o na mawatho marĩa mũrĩrũmagĩrĩra mũrĩ bũrũri ũcio mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũkawĩgwatĩre.

Kũgiriyo Kũhooya Mĩhianano

¹⁵ Mũthenya ũrĩa Jehova aamwarĩirie o kũu Horebu arĩ thĩinĩ wa mwaki, mũtionire mũhianĩre o na ũrĩkũ. Nĩ ũndũ ũcio mwĩmenyagĩrĩrei mũno, ¹⁶ nĩgeetha mũtikanethũkie na gwĩthondekera mũhianano mũicũhie, mũhiano wa kĩndũ o gĩothe, ũthondeketwo ũrĩ mũhianĩre wa mũndũ mũrũme kana wa mũndũ-wa-nja, ¹⁷ kana wa nyamũ o yothe ĩrĩ gũkũ thĩ, kana wa nyoni o yothe ĩrĩa yũmbũkaga rĩera-inĩ, ¹⁸ kana mũhianĩre wa nyamũ o na ĩrĩkũ ĩtambaga thĩ, kana mũhianĩre wa thamaki o na ĩrĩkũ ĩrĩa ĩrĩ maaĩ-inĩ marĩa marĩ mũhuro wa thĩ. ¹⁹ Na rĩrĩa mwarora igũrũ, muona riũa, kana mweri na njata, arĩ cio mbũtũ ciothe cia igũrũ, mũtikanaguucĩrĩrio mũciinamĩrĩre, kana mũhooe indo iria Jehova Ngai wanyu aagaĩire ndũrĩrĩ iria ciothe irĩ gũkũ thĩ. ²⁰ No inyuĩ-rĩ, Jehova nĩamũrutire icua-inĩ rĩu rĩa gũtwekia igera akĩmũruta bũrũri wa Misiri, nĩgeetha mũtuĩke andũ ake kĩũmbe, o ta ũrĩa mũtarĩĩ rĩu.

²¹ Jehova nĩandakarĩire nĩ ũndũ wanyu, na akĩhĩta na mwĩhĩtwa akiuga atĩ ndikaringa Rũũĩ rwa Jorodani, ndonye bũrũri ũcio mwega ũrĩa Jehova Ngai wanyu aramũhe ũrĩ igai

rĩanyu. ²² Nĩ ngaakuĩra bũrũri ũyũ; ndikaringa Rũũĩ rwa Jorodani; no inyuĩ mũkirie kũringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ mwigwatĩre bũrũri ũcio mwega. ²³ Mwĩmenyererei mũtikariganĩrwo nĩ kĩrĩkanĩro kĩa Jehova Ngai wanyu kĩrĩa aarĩkanĩire na inyuĩ; mũtikanethondekere mũhianano wa kĩndũ o gĩothe kĩrĩa Ngai akaananĩtie. ²⁴ Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩ mwaki ũniinanaga, na nĩ Ngai ũrĩ ũiru.

²⁵ Thuutha wa kũgĩa na ciana, o na ciana cia ciana cianyu, na mũkorwo mũtũũrite bũrũri ũcio ihinda iraaya, mũngĩgacooka mwĩthũkie mwĩthondekere mũhianano mũicũhie wa mũthemba o na ũrĩkũ, na mwĩke maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova Ngai wanyu, mũtũme arakare-rĩ, ²⁶ ũmũthĩ ndeeta igũrũ na thĩ ituĩke aira atĩ nĩmũkaniinwo o narua kuuma bũrũri ũcio mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũkawĩgwatĩre. Mũtigatũra kũndũ kũu ihinda iraaya na hatirĩ nganja nĩ mũkaaniinwo. ²⁷ Jehova nĩakamũharagania kũrĩ andũ a ndũrĩrĩ, na no andũ anini anyu magaatigara gatagati-inĩ ka ndũrĩrĩ iria Jehova akaamũharaganĩria. ²⁸ Mũrĩ kũu, nĩmũkahooyaga ngai ithondeketwo nĩ andũ cia mĩtĩ na cia mahiga, o iria itangĩhota kuona, kana ciigwe, kana irĩe, o na kana ciigwe mũrukĩ. ²⁹ No mũngĩgaacaria Jehova Ngai wanyu mũrĩ kũu, nĩmũkamuona, angĩkorwo nĩmũkamũrongoria na ngoro cianyu ciothe na muoyo wanyu wothe. ³⁰ Rĩrĩa mũgaakorwo mũrĩ mathĩna-inĩ na maũndũ maya mothe mekĩke kũrĩ inyuĩ, nĩmũgacookerera Jehova Ngai wanyu

na mūmwathĩkĩre matukũ-inĩ ma thuutha. ³¹ Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩ Ngai ũrĩtha; ndakamūtiganĩria, kana amũniine, kana ariganĩrwo nĩ kĩrĩkanĩro gĩake na maithe manyu ma tene kĩrĩa aarĩkanĩire nao na mwĩhĩtwa.

Jehova nĩwe Ngai

³² Na rĩrĩ, ũriai ũhoru wa matukũ marĩa mahĩtũku, o marĩa maarĩ mbere yanyu, kuuma mũthenya ũrĩa Ngai ombire mũndũ gũkũ thĩ; ũriai kuuma gĩturi kĩmwe kĩa igũrũ nginya kĩrĩa kĩngĩ. Nĩ kũrĩ kwahaana ũndũ mũnene ta ũyũ, kana nĩ kũrĩ kwaiguĩka ũndũ ũngĩ taguo?

³³ Nĩ kũrĩ andũ angĩ marĩ maigua mũgambo wa Ngai akĩaria arĩ thĩinĩ wa mwaki, ta ũrĩa inyuĩ mũiguĩte, na magatũũra muoyo? ³⁴ Nĩ kũrĩ ngai yanageria kwĩyoera rũrĩrĩ ĩrũrutĩte thĩinĩ wa rũrĩa rũngĩ, na ũndũ wa magerio, na kũringa ciama, na morirũ, na kũhũũrana mbaara, na gwĩka maũndũ na njara ĩrĩ na hinya na guoko gũtambũrũkĩtio; o na kana ciĩko ingĩ nene na cia gwĩtigĩrwo ta maũndũ marĩa mothe Jehova Ngai wanyu aamwĩkĩire kũu bũrũri wa Misiri mũkĩĩonagĩra na maitho?

³⁵ Muonirio maũndũ macio nĩgeetha mũmenye atĩ Jehova nĩwe Ngai; tiga o we wiki gũtirĩ ũngĩ. ³⁶ Nĩatũmire mũigue mũgambo wake kuuma igũrũ nĩguo amũrute. Nakuo thĩ akĩmuonia mwaki wake mũnene, na mũkĩigua ciugo ciake ikiuma mwaki-inĩ ũcio. ³⁷ Tondũ nĩendeete maithe manyu ma tene, na agĩthuura njiaro iria igooka thuutha wao, nĩamũrũtire bũrũri wa Misiri na hinya mũnene, na agĩtwarana na inyuĩ, ³⁸ nĩgeetha amũingatĩre

ndürĩrĩ nene na irĩ hinya kũmũkĩra, amũrehe bũrũri wacio, amũhe guo ũtuĩke igai rĩanyu, ta ũrĩa gũtariĩ ũmũthĩ.

³⁹ Menyai na mũnyiite na ngoro cianyu ũmũthĩ atĩ Jehova nĩwe Ngai kũu igũrũ na gũkũ thĩ. Gũtirĩ ũngĩ. ⁴⁰ Rũmiai watho wake wa kũrũmĩrĩrwo na maathani make marĩa ngũmũhe ũmũthĩ, nĩgeetha muonage maũndũ mega inyuĩ ene na ciana cianyu iria igooka thutha wanyu, na nĩguo mũtũũre matukũ maingĩ bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe nginya tene.

Matũũra Manene ma Kũũrĩra

⁴¹ Hĩndĩ iyo Musa akĩamũra matũũra matatũ manene mwena wa irathĩro wa Jorodani, ⁴² marĩa mũndũ o na ũrĩkũ ũragĩte mũndũ angĩorĩire angĩkorwo oragĩte mũndũ wa itũũra rĩake atathugundĩte, na atarĩ na rũthũũro. Nĩangĩorĩire itũũra rĩmwe rĩa macio ahonokie muoyo wake. ⁴³ Matũũra macio nĩmo maya: Bezeri kũu werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu, nĩ ũndũ wa andũ a mũhĩrĩga wa Rubeni; na Ramothu kũu Gileadi, nĩ ũndũ wa andũ a mũhĩrĩga wa Gadi; na Golani kũu Bashani, nĩ ũndũ wa mũhĩrĩga wa Manase.

Kĩambĩrĩria gĩa Kũrutana Watho

⁴⁴ Ũyũ nĩguo watho ũrĩa Musa aaheire andũ a Isiraeli maũrũmagĩrĩre. ⁴⁵ Ici nĩcio irĩkanĩro na watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa Musa aamaheire rĩrĩa moimire bũrũri wa Misiri, ⁴⁶ na maarĩ gĩtuamba-inĩ gũkuhĩ na Bethi-Peori, irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani, bũrũri-inĩ wa Sihoni mũthamaki wa Aamori, ũrĩa

waathanaga Heshiboni, nĩwe wahootirwo nĩ Musa na andũ a Isiraeli hĩndĩ ĩrĩa moimaga bũrũri wa Misiri. ⁴⁷ Nĩmegwatĩire bũrũri wake na makĩgwatĩra bũrũri wa Ogu mũthamaki wa Bashani, athamaki acio eerĩ a Aamori a kũu irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani. ⁴⁸ Bũrũri ũcio uumĩte Aroeri, mũthia-inĩ wa kĩanda kĩa Arinoni ũgakinya kĩrĩma-inĩ kĩa Sirioni (na nĩkĩo Herimoni), ⁴⁹ na ũkanyiita Araba guothe mwena wa irathĩro rĩa Rũũĩ rwa Jorodani, o nginya iria rĩa Araba, mũhuro wa iharũrũka cia Pisiga.

5

Maathani marĩa Ikũmi

¹ Musa nĩetire andũ a Isiraeli othe, akĩmeera atĩrĩ: Inyuĩ Aisiraeli, ta kĩigwei ĩrĩa cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa ngũmwĩra ũmũthĩ mũkĩguaga. Mũmeerute na mũtigĩrĩre nĩ mwamarũmĩrĩra. ² Jehova Ngai witũ nĩarĩkanĩire kĩrĩkanĩro na ithuĩ kũu Horebu. ³ Jehova ndarĩkanĩire kĩrĩkanĩro gĩkĩ na maithe maitũ oiki, no nĩarĩkanĩire na ithuĩ, ithuothe arĩa tũrĩ muoyo ũmũthĩ. ⁴ Jehova aaranĩirie na inyuĩ ũthiũ kwa ũthiũ arĩ thĩinĩ wa mwaki kĩrĩma igũrũ. ⁵ (Hĩndĩ ĩyo nĩ ndarũgamĩte gatagatĩ kanyu na Jehova nĩguo ndĩmwĩre ũhoro wa Jehova, nĩ tondũ nĩmwetigagĩra mwaki ũcio, na mũtiigana kwambata kĩrĩma igũrũ.) Nake akĩmwĩra atĩrĩ:

⁶ “Nĩ nĩ Jehova Ngai waku, ũrĩa wakũrutire bũrũri wa Misiri, kuuma bũrũri wa ũkombo.

- 7 “Ndũkanagĩe na ngai ĩngĩ tiga nĩ.
- 8 “Ndũkanethondekere mũhianano mũicũhie wa mũhianĩre wa kĩndũ o gĩothe kĩrĩ kũũrĩa igũrũ, kana gũkũ thĩ, kana kĩrĩ maaĩ-inĩ marĩa marĩ mũhuro wa thĩ.
 9 Ndũkanacinamĩrĩre kana ũcihooe, nĩgũkorwo nĩ Jehova Ngai waku ndĩ Ngai ũrĩ ũiru, herithagia ciana nĩ ũndũ wa mehia ma maithe mao nginya rũciaro rwa gatatũ na rwa kana rwa andũ arĩa maathũire,
 10 no nĩ ngonania wendo kũrĩ njarwa ngiri na ngiri cia andũ arĩa manyendete na magaathĩkĩra maathani makwa.
- 11 “Ndũkanagwete rĩitwa rĩa Jehova Ngai waku na itherũ, nĩgũkorwo Jehova ndagatua atĩ mũndũ ndehĩtie ũrĩa ũgwetaga rĩitwa rĩake na itherũ.
- 12 “Menyagĩrĩra mũthenya wa Thabatũ ũwamũrage, o ta ũrĩa Jehova Ngai waku agwathĩte. 13 Rutaga wĩra waku wothe mũthenya ĩtandatũ, 14 no mũthenya wa mũgwanja nĩ Thabatũ ya Jehova Ngai waku. Mũthenya ũcio ndũkanarute wĩra o na ũrĩkũ, wee mwene, kana mũrũguo, kana mwarĩguo, kana ndungata yaku ya mũndũ mũrũme kana ya mũndũ-wa-nja, kana ndegwa yaku, kana ndigiri yaku kana nyamũ o na ĩrĩkũ yaku, kana mũgeni ũrĩ gwaku mũciĩ, nĩgeetha ndungata yaku ya mũndũ mũrũme o na ya mũndũ-wa-nja o nacio ihurũke o tawe. 15 Ririkanaga o nawe warĩ ngombo bũrũri wa Misiri, na atĩ nĩ Jehova Ngai waku wakũrutire kuo

na njara ĩrĩ hinya na guoko kwa ũhoti gũtambũrũkĩtio. Nĩ ũndũ ũcio Jehova Ngai waku agwathĩte ũmenyagĩrĩre mũthenya wa Thabatũ.

16 “Tĩĩa thoguo na nyũkwa o ta ũrĩa Jehova Ngai waku agwathĩte, nĩgeetha ũtũũre matukũ maingĩ, na maũndũ maku magĩrĩre bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova Ngai waku egũkũhe.

17 “Ndũkanoragane.

18 “Ndũkanatharanie.

19 “Ndũkanaiye.

20 “Ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyo.

21 “Ndũkanacumĩkĩre mũtumia wa mũndũ ũrĩa ũngĩ. Ndũkanerĩrĩre nyũmba ya mũndũ ũrĩa ũngĩ kana gĩthaka gĩake, kana ndungata yake ya mũndũ mũrũme kana ya mũndũ-wa-nja, kana ndegwa yake kana ndigiri yake, kana kĩndũ o nakĩ kĩa mũndũ ũrĩa ũngĩ.”

22 Macio nĩmo maathani marĩa Jehova aarĩirie ũngano wanyu wothe na mũgambo mũnene kĩrĩma-inĩ kũ arĩ thĩinĩ wa mwaki, o na itu-inĩ, o na nduma ndumanu; na ndoongereire ũndũ ũngĩ. Agĩcooka akĩmaandĩka ihengere-inĩ igĩrĩ cia mahiga, akĩnengera.

23 Rĩrĩa mwaiguire mũgambo ũkiuma nduma-inĩ ĩyo, na kĩrĩma gĩgĩakanaga mwaki, athuuri na atongoria a mĩhĩrĩga yanyu yothe nĩmookire kũrĩ nĩ. 24 Mũkiuga atĩrĩ, “Jehova Ngai witũ nĩatuonetie riiri wake na ũnene wake, na nĩtũiguĩte mũgambo wake ũkiuma mwaki-inĩ.

Ûmũthĩ nĩtwonete atĩ mũndũ no atũũre muoyo o na Ngai aarĩtie nake. ²⁵ No rĩrĩ, tũgũkua nĩkĩ? Mwaki ũyũ mũnene ũũ nĩ ũgũtũniina, na nĩtũgũkua tũngĩigua mũgambo wa Jehova Ngai witũ hĩndĩ ĩngĩ. ²⁶ Nĩ ũndũ-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩkũ ũrĩ muoyo ũrĩ waigua mũgambo wa Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo akĩaria arĩ thĩinĩ wa mwaki ta ũrĩa ithuĩ tũiguĩte, na agatũũra muoyo? ²⁷ Wee thĩĩ ũkuhĩrĩrie, ũigue ũrĩa wothe Jehova Ngai witũ ekuuga. Ûcooke ũũke ũtwĩre ũrĩa wothe Jehova Ngai witũ egũkwĩra. Nĩtũkũigua na twathĩke.”

²⁸ Jehova nĩamũiguire rĩrĩa mwanjaragĩria, nake Jehova akĩnjĩra atĩrĩ, “Nĩnjiguĩte ũrĩa andũ aya makwĩrĩte. Ûhoro ũcio wothe maarĩtie nĩ mwega. ²⁹ Naarĩ korwo magĩa na ngoro ya gũtũma meĩndigagĩre na matũũre marũmitie maathani makwa hĩndĩ ciothe, nĩguo matũũre monaga maũndũ mega o ene o na ciana ciao nginya tene!

³⁰ “Thĩĩ ũmeere macooke hema-inĩ ciao. ³¹ No wee-rĩ, ikara haha harĩ niĩ nĩgeetha ngũhe ũhoro wa maathani mothe, na irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩwo, na mawatho marĩa ũrĩmarutaga nĩguo mamarũmagĩrĩre marĩ bũrũri ũrĩa ngũmahe mawĩgwatĩre ũtuĩke wao.”

³² Nĩ ũndũ ũcio, mwĩmenyererei nĩguo mwĩkage ũrĩa Jehova Ngai wanyu amwathĩte; mũtikarore na mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho. ³³ Thiigai na mĩthĩire irĩa yothe Jehova Ngai wanyu amwathĩte, nĩguo mũtũũre muoyo na mũgaacĩre, na nĩguo mũtũme

matukũ manyu maingĩhe ma gütũūra bũrũri ũcio mũkegwatĩra.

6

Enda Jehova Ngai Waku

¹ Na rĩrĩ, maya nĩmo maathani, na watho wa kũrũmĩrĩrwo na mawatho marĩa Jehova Ngai wanyu aanjathire ndĩmũrute nĩgeetha mũmamenyagĩrĩre mũrĩ bũrũri ũcio mũkũringa Rũũĩ rwa Jorodani mũthiĩ mũkawĩgwatĩre ũtuĩke wanyu. ² Nĩgeetha inyuĩ na ciana cianyu, na ciana ciao iria igooka thuutha mwĩtigagĩre Jehova Ngai wanyu rĩrĩa rĩothe mũgütũūra muoyo, na ũndũ wa kũmenyerera watho wake wothe wa kũrũmĩrĩrwo, na maathani marĩa mothe ngũmũhe, na nĩguo mũtũũre mũkenete matukũ maingĩ. ³ Atĩrĩrĩ wee Isiraeli, thikĩrĩria na ũmenyagĩrĩre gwathĩkaga nĩgeetha ũtũũre wonaga maũndũ mega, na ningĩ nĩgeetha mũingĩhe mũno mũrĩ bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ, o ta ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu aamwĩrĩre.

⁴ Atĩrĩrĩ, wee Isiraeli, thikĩrĩria: Jehova Ngai witũ, we wiki nowe Jehova. ⁵ Endaga Jehova Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na hinya waku wothe. ⁶ Maathani maya ndĩrakũhe ũmũthĩ ũreke matũũre ngoro-inĩ yaku. ⁷ Ũmarutage ciana ciaku na kĩyo. Aragia ũhoru wamo rĩrĩa ũikarĩte gwaku mũcĩĩ na rĩrĩa ũgũthiĩ na njĩra, o na rĩrĩa ũkomete na rĩrĩa wokĩra. ⁸ Mohagĩrĩre guoko-inĩ gwaku marĩ imenyithia, na ũmohagĩrĩre ũthiũ-inĩ waku.

⁹ Maandîke hingîro-inĩ cia mĩrango ya nyũmba ciaku, o na ũmaandîke ihingo-inĩ ciaku.

¹⁰ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa Jehova Ngai waku agaagũkinyia bũrũri ũcio erĩire maithe maku na mwĩhĩtwa: akĩĩrĩra Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu, atĩ nĩagakũhe bũrũri ũrĩ na matũũra manene, mega, ũtaakĩte wee mwene, ¹¹ na akũhe nyũmba ciyũrĩte indo njega cia mĩthemba yothe, no tiwe mwene ũciyũrĩtie kuo, na ithima ũteenjete wee mwene, na mĩgũnda ya mĩthabibũ na ya mĩtamaiyũ ĩrĩa ũtaahandĩte wee mwene; hĩndĩ ĩyo warĩa na wahũũna, ¹² ũkaamenyerera ndũkanariganĩrwo nĩ Jehova, ũrĩa wakũrutire bũrũri wa Misiri, agĩkũruta bũrũri wa ũkombo.

¹³ Wĩtigagĩre Jehova Ngai waku, ũmũtungatĩre o we wiki, na rĩrĩa ũkwĩhĩta ũgwetage rĩitwa rĩake. ¹⁴ Ndũkanarũmĩrĩre ngai ingĩ, ngai cia andũ arĩa makũrigiicĩirire; ¹⁵ nĩgũkorwo Jehova Ngai waku, ũrĩa ũrĩ gatagatĩ-inĩ kanyu, nĩ Ngai ũrĩ ũiru, na marakara make nĩmagagũũkĩrĩra magũcine, na makũniine biũ ũthire bũrũri-inĩ ũcio. ¹⁶ Mũtikanagerie Jehova Ngai wanyu ta ũrĩa mwekire kũu Masa. ¹⁷ Mũtikanaage kũmenyerera maathani ma Jehova Ngai wanyu, na irĩkanĩro, na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo, marĩa akũheete ũrũmagĩrĩre. ¹⁸ ĩkaga maũndũ marĩa moonagwo nĩ Jehova magĩrĩre na mega, nĩgeetha ũtũũre wonaga maũndũ mega, nĩguo ũthĩ ũkegwatĩre bũrũri ũcio mwega ũrĩa Ngai eerĩire maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa, ¹⁹ atĩ nĩakaingata thũ cianyu

ciothe ciehere mbere yaku, o ta ũrĩa Jehova oigĩte.

²⁰ Matukũ-inĩ ma thuutha, rĩrĩa mūrũguo agaakũũria atĩrĩ, “Gĩtũmi kĩa irĩkanĩro icio, na kĩrĩra kĩa watho wa kūrũmĩrĩrwo na mawatho marĩa Jehova Ngai aamwathĩte mūrũmagĩrĩre, nĩ kĩĩ?” ²¹ Ũkaamũcookeria atĩrĩ: “Ithuĩ twarĩ ngombo cia Firaũni kũu bũrũri wa Misiri, no Jehova agĩtũruta bũrũri ũcio wa Misiri na ũndũ wa guoko gwake kwa hinya. ²² Nĩtweyoneire na maitho maitũ Jehova akĩringa ciama na agĩĩka maũndũ ma kũgegania, maũndũ manene mũno na ma kũmakania, akĩmeeka kũu bũrũri wa Misiri, o na kũrĩ Firaũni na andũ a nyũmba yake yothe. ²³ No nĩatũrutire kuuma kũu nĩgeetha atũrehe gũkũ nĩguo atũhe bũrũri ũyũ eerĩire maithe maitũ ma tene na mwĩhĩtwa. ²⁴ Nake Jehova agĩtwatha twathĩkagĩre kĩrĩra kĩa watho wothe wa kūrũmĩrĩrwo, na twĩtigagĩre Jehova Ngai witũ, nĩgeetha tũgaacagĩre hĩndĩ ciothe, na tũtũũre muoyo o ta ũrĩa gũtariĩ ũmũthĩ. ²⁵ Na ithuĩ tũngĩmenyerera gwathĩkĩra watho ũyũ wothe tũrĩ mbere ya Jehova Ngai witũ, o ta ũrĩa atwathĩte-rĩ, ũcio nĩ ũgaatuĩka ũthingu witũ.”

7

Kũingata Ndũrĩrĩ

¹ Rĩrĩa Jehova Ngai waku agaagũkinyia bũrũri ũrĩa ũratoonya ũkawĩgwatĩre na aingate ndũrĩrĩ nyingĩ ikweherere, nacio nĩ Ahiti, na Agirigashi, na Aamori, na Akaanani, na Aperizi, na Ahivi na Ajebusi, ndũrĩrĩ mũgwanja nene

na irĩ hinya gügũkĩra-rĩ, ² na rĩrĩa Jehova Ngai waku agaacĩneana kũrĩ we nawe ũkorwo ũcitooretie, hĩndĩ ĩyo no nginya ũgaciniina biũ. Ndũkanagĩe na kĩrĩkanĩro nacio na ndũkanaciiguĩre tha. ³ Mũtikanagũrane nacio. Mũtikanahaene airĩtu anyu kũrĩ aanake ao kana aanake anyu mahikie airĩtu ao, ⁴ nĩgũkorwo nĩmakagarũra aanake anyu matige gücooka kũnũmĩrĩra, na matuĩke a gũtungatĩra ngai ingĩ, namo marakara ma Jehova nĩmakamũũkĩrĩra, mamũcine na mamũniine o narua. ⁵ Ũũ nĩguo mũkaameeka: Mũkoinanga igongona ciao, na mũharaganie mahiga ma igongona ciao, na mũtemange itugĩ ciao cia Ashera, o na mũcine mĩhianano yao na mwaki. ⁶ Nĩgũkorwo inyuĩ mũrĩ rũrĩrĩ rwamũrĩirwo Jehova Ngai wanyu. Jehova Ngai wanyu aamũthurire kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe cia thĩ mũtuĩke rũrĩrĩ rwake, rũrĩrĩ rũrĩ bata mũno harĩ we.

⁷ Jehova ndaamwendire na akĩmũthuura tondũ mwarĩ aingĩ gũkĩra ndũrĩrĩ iria ingĩ, nĩgũkorwo nĩ inyuĩ mwarĩ anini mũno gũkĩra andũ arĩa angĩ othe. ⁸ No nĩ ũndũ wa Jehova kũmwenda na kũmenyerera mwĩhĩtwa ũrĩa eehĩĩire maithe manyu ma tene, nĩkĩo aamũrutire na guoko gwake kũrĩ hinya, na akĩmũkũũra akĩmũruta bũrũri wa ũkombo, kuuma hinya-inĩ wa Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri. ⁹ Nĩ ũndũ ũcio kĩmenyei atĩ Jehova Ngai wanyu nĩwe Ngai; o we Mũrungu ũrĩa mwĩhokeku, ũmenyagĩrĩra kĩrĩkanĩro gĩake kĩa wendo kũrĩ njaro ngiri cia andũ arĩa mamwendete, na makamenyerera maathani make. ¹⁰ No

rĩrĩ,
arĩa mamũthũire nĩakerĩhĩria na njĩra ya
kũmaniina biũ makĩonaga;
ndakagĩa thieya kwĩrĩhĩria harĩ andũ arĩa
mamũthũire, makĩonaga.

¹¹ Nĩ ũndũ ũcio, mwĩmenyererei mũrũmagĩrĩre
maathani na kĩrĩra kĩa watho wake wa
kũrũmĩrĩrwo, na mawatho marĩa ngũmũhe
ũmũthĩ.

¹² Mũngĩrũmbũiya mawatho macio na
mũmamenyerere mũmarũmĩrĩre, nake Jehova
Ngai wanyu nĩarĩigaga kĩrĩkanĩro gĩake kĩa
wendo na inyuĩ, o ta ũrĩa eehĩtire mbere
ya maithe manyu.

¹³ Nĩarĩmwendaga na
amũrathimage na atũmage mũingĩhage.
Nĩarĩrathimaga maciaro ma nda cianyu, na
maciaro ma mĩgũnda yanyu, marĩ ma ngano,
na ma ndibei ya mũhihano, na ma maguta, na
ma njaũ cia ndũũru cianyu na ma tũtũrũme
twa ndũũru cia ng'onda cianyu kũu bũrũri-inĩ
ũrĩa eehĩtire harĩ maithe manyu atĩ nĩakamũhe.

¹⁴ Inyuĩ nĩmũkarathimwo gũkĩra rũrĩrĩ rũngĩ o
ruothe; gũtirĩ mũndũ mũrũme kana mũndũ-
wa-nja wanyu ũkaaga mwana, o na kana
ũhiũ wanyu o wothe wage gũciara. ¹⁵ Jehova
nĩakamũgitĩra kuuma kũrĩ mĩrimũ yothe.
Ndakamũrehithĩria mĩrimũ mũũru ta ĩrĩa muoĩ
rĩrĩa mwarĩ kũu bũrũri wa Misiri, no rĩrĩ,
nĩakamĩrehithĩria andũ arĩa othe mamũthũire.

¹⁶ No nginya mũkaaniina ndũrĩrĩ ciothe iria
Jehova akaarekereria acineane kũrĩ inyuĩ;
mũtikanaciguĩre tha kana mũtungatĩre ngai
ciacio, nĩgũkorwo ũndũ ũcio no ũtuĩke mũtego
kũrĩ inyuĩ.

17 Mwahota kwĩra atĩrĩ, “Ndũrĩrĩ ici irĩ na hinya gũtũkĩra. Tũngĩhota atĩa gũciingata?”

18 No mũtikanaciĩtigĩre; ririkanagai wega ũrĩa Jehova Ngai wanyu eekire Firaũni, o na ũrĩa eekire bũrũri wa Misiri guothe.

19 Nĩmweyoneire na maitho manyu maũndũ manene marĩa andũ acio maageririo namo, o na ciama iria ciaringirwo, na maũndũ ma kũgeganĩa marĩa meekirwo; ningĩ mũririkane ũrĩa Jehova Ngai wanyu aamũrutire bũrũri wa Misiri na guoko kwa hinya na gũtambũrũkĩtio. Ũguo noguo Jehova Ngai wanyu ageeka ndũrĩrĩ icio ciothe mũretigĩra rĩu.

20 O na ningĩ, Jehova Ngai wanyu nĩagatũma magi ma mboora gatagatĩ ga cio, nginya o na matigari ma cio marĩa makaamwĩhitha makorwo mathirĩte.

21 Mũtikamakio nĩcio, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu, ũrĩa ũrĩ hamwe na inyuĩ, nĩ Mũrungu mũnene na wa gwĩtigĩrwo.

22 Jehova Ngai wanyu nĩakarutũrũra ndũrĩrĩ icio ciehere mbere yanyu hanini o hanini. Mũtigitĩkĩrio mũciniine o rĩmwe, nĩguo nyamũ cia gĩthaka itikamũingĩhĩre imũrigiicĩrie.

23 No Jehova Ngai wanyu nĩakaneana ndũrĩrĩ icio kũrĩ inyuĩ, atũme igĩe na kĩrigiicano kĩnene o nginya iniinwo.

24 Athamaki ao nĩakamaneana moko-inĩ manyu, na inyuĩ nĩmũkaniina marĩtwa mao biũ mehere gũkũ thĩ mũhuro wa riũa. Gũtirĩ mũndũ ũkaahota kũmwĩtiiria; nĩ mũkaamaniina.

25 Mĩhiano ya ngai ciao nĩmũkamĩcina na mwaki. Mũtikanacumĩkĩre betha na thahabu iria ciĩkĩrĩtwo igũrũ rĩayo, kana mũmĩoe ĩtuĩke yanyu, mũtikaguucĩrĩrio

nīyo mūheeneke, nīgūkorwo nīrī magigi kūrī Jehova Ngai wanyu. ²⁶ Ndūkanarehe kīndū kīrī thaahu nyūmba-inī yaku, nīgeetha ndūkaamūrwo hamwe na kīndū kīu mūniinwo. Kirege biū na ūgīthūūre, nīgūkorwo nīgītūtītwo gīa kūniinwo.

8

Ndūkanariganīrwo nī Jehova

¹ Maathani maya mothe ndīramūhe ūmūthī ma kūrūmīrīra mamenyagīrīrei nīgeetha mūtūūre, na mūngīhe, na mūtoonye mwīgwatīre būrūri ūrīa Jehova erīire maithe manyu ma tene na mwīhītwa. ² Ririkanai ūrīa Jehova Ngai wanyu aamūtongoririe njīra-inī yothe kūu werū-inī mīaka īyo mīrongo īna, akīenda mwīnyīhie na amūgerie nīguo amenye maūndū marīa maarī ngoro-inī cianyu, kana hihi nīmūkamenyagīrīra maathani make kana aca. ³ Nīatūmire mwīnyīhie, na akīreka mūhūte agīcooka akīmūhūūnia na mana, marīa mūtaamenyete kana makamenywo nī maithe manyu, nīgeetha amūrute atī ti irio ciki ingītūūria mūndū muoyo, no nī kiugo o gīothe kīrīa kīngiuma kanua ka Jehova. ⁴ Nguo cianyu itiigana gūtuīka kana magūrū manyu makīimba ihinda-inī rīu rīa mīaka mīrongo īna. ⁵ Kīmenyei na ngoro cianyu atī o ta ūrīa mūndū ahūūraga mūriū akīmūrūnga, ūguo noguo Jehova Ngai wanyu amūhūūraga.

⁶ Menyagīrīrai maathani ma Jehova Ngai wanyu, mūthiage na njīra ciake na

mũmwĩtigagĩre. ⁷ Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu aramũtwara bũrũri mwegu mũno, bũrũri ũrĩ tũrũũ, na ũrĩ tũria twa maaĩ, na ithima cia maaĩ megũtherera kũu cianda-inĩ o na irĩma-inĩ; ⁸ bũrũri ũrĩ na ngano na cairi, na ũrĩ na mũthabibũ na mũkũyũ, na mũkomamanga, ningĩ nĩ bũrũri ũrĩ na maguta ma mũtamaiyũ na ũũkĩ; ⁹ nĩ bũrũri ũtakanyiihia irio, na inyuĩ mũtirĩ kĩndũ mũkaaga, bũrũri ũrĩa mahiga maguo arĩ igeru, na no mwenje icango irĩma-inĩ ciagu.

¹⁰ Rĩrĩa mũkaarĩa mũhũũne, mũkaagooa Jehova Ngai wanyu nĩ ũndũ wa bũrũri ũcio mwegu amũheete. ¹¹ Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikariganĩrwo nĩ Jehova Ngai wanyu, mwage kũmenyerera maathani make na mawatho make, na kĩrĩra kĩa watho wake wa kũrũmĩrĩrwo ũrĩa ndĩramũhe ũmũthĩ. ¹² Kwaga ũguo, mwarĩa mwahũũna, na mwaka nyũmba njega na mũcitũũre, ¹³ na rĩrĩa ndũũru cianyu cia ng'ombe na cia mbũri ikaaneneha, nacio betha na thahabu ciongerereke, na indo ciothe iria mũrĩ nacio ikorwo ciongererekete mũno-rĩ, ¹⁴ hĩndĩ iyo ngoro cianyu nĩkaagĩa na mwĩtĩio, na nĩmũkariganĩrwo nĩ Jehova Ngai wanyu, o we ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri, akĩmũruta bũrũri wa ũkombo. ¹⁵ Nĩamũtongoririe mũgĩtũĩkanĩria werũ ũcio mũnene na wa kũmakania, bũrũri ũcio mũng'aru ũtarĩ maaĩ, na warĩ na nyoka njũru, o na tũng'aurũ. Nĩamũrutĩre maaĩ ihiga-inĩ rĩa nyaigĩ. ¹⁶ Nĩamũheire mana mũrĩire kũu werũ-inĩ, marĩa maithe manyu mataamenyete

ũhoro wamo, nĩguo atũme mwĩnyiihie, na akĩmũgeria nĩgeetha thuutha-inĩ maũndũ manyu makaagĩrira. ¹⁷ Mwahota gũkeĩra atĩrĩ, “Ūhoti witũ na hinya wa moko maitũ nĩcio ituoneire ũtonga ũyũ.” ¹⁸ No rĩrĩ, ririkanagai Jehova Ngai wanyu, nĩgũkorwo nĩwe ũmũheaga ũhoti wa kwĩgũra na ũtonga, na nĩ ũndũ ũcio agakĩhingia kĩrĩkanĩro gĩake, kĩrĩa aarĩkanĩire na maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa, o ta ũrĩa gũtariĩ ũmũthĩ.

¹⁹ Mũngĩkariganĩrwo nĩ Jehova Ngai wanyu mũrũmĩrĩre ngai ingĩ, mũcihoee na mũciinamĩrĩre, ngũmumbũrĩra mũthenya wa ũmũthĩ atĩ ti-itherũ no mũkaaniinwo. ²⁰ Mũkaaniinwo o ta ndũrĩrĩ iria Jehova aaniinire agĩcieheria mbere yanyu, nĩ ũndũ wa kwaga gwachĩkĩra Jehova Ngai wanyu.

9

Ūremi wa Andũ a Isiraeli

¹ Ta thikĩrĩria wee Isiraeli. Rĩu ũrorete kũringa Rũũ rwa Jorodani ũthĩ ũgatunye ndũrĩrĩ nene na irĩ hinya gũgũkĩra, bũrũri ũrĩ na matũũra manene mũno mathiũrũrũkĩrio na thingo ikinyĩte o igũrũ. ² Andũ akuo marĩ hinya na nĩ araihu, nĩo Aanaki! Nĩũũ ũhoro wao, na nĩũiguĩte gũkĩrwo atĩrĩ: “Nũũ ũngĩhota gwĩtiiria andũ a Anaki?” ³ No menya wega ũmũthĩ atĩ Jehova Ngai waku nĩwe ũkũringa athĩ mbere yaku ahaana ta mwaki wa kũniinana. Nĩakamaniina; amatoorie mbere yaku. Nawe nĩũkamarutũrũra ũmaniine biũ o narua, o ta ũrĩa Jehova aakwĩrĩire.

4 Jehova Ngai waku aarĩkia kũmaingata mehere mbere yaku-rĩ, ndũkaneĩre atĩrĩ, “Jehova andehete gũkũ ndũgwatĩre bũrũri ũyũ nĩ ũndũ wa ũthingu wakwa.” Aca, ti ũguo, no nĩ tondũ wa waganu wa ndũrĩrĩ icio, nĩkĩo Jehova egũciingata ciehere mbere yaku. 5 Ti ũthingu waku o na kana ũrũngĩrĩru waku ũgũtũma ũkegwatĩre bũrũri wacio; no nĩ tondũ wa waganu wa ndũrĩrĩ icio-rĩ, Jehova Ngai waku nĩekũmarutũrũra mehere mbere yaku nĩguo ahingie ũrĩa eehĩtire kũrĩ maithe maku, nĩo Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu. 6 Nĩ ũndũ ũcio, kĩmenye atĩ ti ũthingu waku ũtũmĩte Jehova Ngai waku akũhe bũrũri ũcio mwega ũwĩgwatĩre ũtuĩke waku, nĩgũkorwo inyuĩ mũrĩ andũ momĩtie ngingo.

Njaũ ya Thahabu

7 Ririkanaga na ndũkanariganĩrwo nĩ ũrĩa warakaririe Jehova Ngai waku kũu werũ-inĩ. Kuuma mũthenya ũrĩa woimire bũrũri wa Misiri nginya rĩrĩa mwakinyire gũkũ, mũkoretwo mũkĩremera Jehova. 8 Mũrĩ kũu Horebu nĩmwatũmire marakara ma Jehova maarahũke akĩrakara nginya akĩenda kũmũniina. 9 Rĩrĩa ndaambatire kĩrĩma-inĩ nganengerwo ihengere cia mahiga, ihengere iria ciandĩkitwo kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova aarĩkanĩre na inyuĩ, nĩndaikarire kũu kĩrĩma igũrũ matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ; ndiarĩire irio kana ngĩnyua maaĩ. 10 Jehova nĩanengerire ihengere igĩrĩ cia mahiga ciandĩkitwo na kĩara kĩa Ngai. Ciandĩkitwo maathani mothe marĩa

Jehova aamwarĩirie kũu kĩrĩma-inĩ arĩ thĩinĩ wa mwaki, mũthenya ũrĩa mwagomanĩte.

¹¹ Hĩndĩ ĩrĩa matukũ macio mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ, maathirire-rĩ, Jehova nĩanengerire ihengere icio igĩrĩ cia mahiga, ihengere icio cia kĩrĩkanĩro. ¹² Jehova agĩcooka akĩnjĩra atĩrĩ, “Ikũrũka narua uume gũkũ nĩ ũndũ andũ aku arĩa warutire bũrũri wa Misiri nĩmethũkĩtie. Nĩmagarũrũkĩte o na ihenya magatiganĩria maathani marĩa ndamaathire na nĩmethondekeire mũhianano wa gũtwekio.”

¹³ Ningĩ Jehova akĩnjĩra atĩrĩ, “Andũ aya nĩndĩmoonete, ngoona atĩ nĩ andũ momĩtie ngingo mũno! ¹⁴ Ndekereria, nĩguo ndĩmaniine na tharie rĩitwa rĩao gũkũ thĩ mũhuro wa riũa. Thuutha wa ũguo njooke ngũtue rũrĩrĩ rũrĩ hinya na rũrĩ na andũ aingĩ kũmakĩra.”

¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio ngĩhũndũka ngĩkũrũka kuuma kĩrĩma igũrũ o gĩkĩrĩrĩmbũkaga mwaki. Nacio ihengere icio igĩrĩ cia kĩrĩkanĩro ciarĩ moko-inĩ makwa. ¹⁶ Rĩrĩa ndaacũthĩrĩrie, nĩndonire atĩ nĩmwehĩrie Jehova Ngai wanyu; nĩ mwethondekeire mũhianano wa gũtwekio ũhaana ta njaũ. Nĩmwagarũrũkĩte o narua mũgatiga kũrũmĩrĩra njĩra ĩrĩa Jehova aamwathĩte mũrũmagĩrĩre. ¹⁷ Nĩ ũndũ ũcio ngĩnyĩita ihengere icio igĩrĩ ngĩcirekania kuuma moko-inĩ makwa, nacio ikĩenyũkanga icunjĩ mũkĩĩonagĩra na maitho manyu.

¹⁸ Ningĩ ngĩgũithia thĩ mbere ya Jehova matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ; ndiigana kũrĩa irio kana ngĩnyua maaĩ, nĩ ũndũ wa mehia marĩa mothe mwekĩte,

mũgeeka maũndũ mooru maitho-inĩ ma Jehova, mũgĩtũma arakare. ¹⁹ Nĩndetigagĩra marakara na mang'ũrĩ ma Jehova, nĩgũkorwo nĩamũrakarĩire o kũigana ũndũ angĩamũniinire. No Jehova nĩathikĩrĩirie o rĩngĩ. ²⁰ Nake Jehova nĩarakarĩire Harũni o kũigana ũndũ angĩamũniinire, no ihinda rĩu, nĩndahooeire Harũni o nake. ²¹ Ningĩ ngĩcooka ngĩoya kĩndũ kĩu kĩanyu kĩa wĩhia, nakĩo nĩkĩo njaũ ĩyo mwathondekete, na ngĩmĩcina na mwaki. Ngĩcooka ngĩmĩthethera ngĩmĩthĩa ĩgĩtuĩka mĩtutu mũhinyu ta rũkũngũ, naruo rũkũngũ rĩu ngĩrũikia karũũĩ gaathereraga koimĩte kĩrĩma-inĩ.

²² O na ningĩ nĩmwarakaririe Jehova mũrĩ kũu Tabera, na Masa, na Kibirothu-Hataava.

²³ Na rĩrĩa Jehova aamũtũmire kuuma Kadeshi-Barinea, aamwĩrire atĩrĩ, “Ambatai mũthiĩ mũkegwatĩre bũrũri ũrĩa ndĩmũheete.” No nĩ mwaremeire watho wa Jehova Ngai wanyu. Mũtiigana kũmwĩhoka kana kũmwathĩkĩra. ²⁴ Kuuma rĩrĩa ndamũmenyire, mũtũũraga mũremeire Jehova.

²⁵ Nĩndegũithirie thĩ mbere ya Jehova matukũ macio mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ, tondũ Jehova nĩoigĩte atĩ nĩekũmũniina. ²⁶ Ngĩhooya Jehova, ngĩmwĩra atĩrĩ, “Wee Mwathani Jehova, tiga kũniina andũ aya aku, o aya igai rĩaku kĩũmbe arĩa wakũũrĩre na ũndũ wa hinya waku mũnene, ũkĩmaruta bũrũri wa Misiri na guoko gwaku kwa hinya. ²⁷ Ririkana ndungata ciaku Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu. Tiga

kūrora ūmũ wa ngoro cia andũ aya, na waganu wao, o na mehia mao. ²⁸ Kwaga ũguo, bŭrŭri ũrĩa wee watŭrutire ũkoiga atĩrĩ, “Tondũ Jehova ndangĩahotire kŭmakinyia bŭrŭri ũrĩa aamerĩire, na nĩ tondũ nĩamamenete-rĩ, nĩkĩo aamatwarire werũ-inĩ amooragĩre kuo.’ ²⁹ No andũ aya nĩ aku, o igai rĩaku kĩumbe, arĩa warutire kũu na ũndũ wa hinya waku mŭnene, na guoko gwaku gŭtambŭrŭkĩtio.”

10

Ihengere Ihaana ta Iria cia Mbere

¹ Hĩndĩ ĩyo Jehova akĩnjũra atĩrĩ, “Acũhia ihengere igĩrĩ cia mahiga ihaana ta iria cia mbere, ũcooke wambate gŭkũ kŭrĩ nĩ kĩrĩma-inĩ. Na ũcooke ũthondeke ithandŭkũ rĩa mbaũ. ² Nĩngwandĩka ciugo iria ciaandĩkĩtwo ihengere-inĩ iria cia mbere, iria woragire. Nawe nĩŭgŭcooka ũciĩkĩre thĩinĩ wa ithandŭkũ rĩu rĩa kĩrĩkanĩro.”

³ Nĩ ũndũ ũcio ngĩgĩthondeka ithandŭkũ rĩu na mbaũ cia mŭtĩ wa mŭgaa, na ngĩicũhia ihengere igĩrĩ cia mahiga ihaanaine na iria cia mbere, ngĩambata kĩrĩma-inĩ nguuĩte ihengere icio igĩrĩ na moko. ⁴ Jehova akĩandĩka Maathani macio Ikũmi ihengere-inĩ icio, o ta ũrĩa maandĩkĩtwo hĩndĩ ya mbere, o marĩa aamwarĩirie kũu kĩrĩma-inĩ arĩ thĩinĩ wa mwaki, mŭthenya ũrĩa mwagomanĩte. Jehova agĩcooka akĩnengera ihengere icio. ⁵ Na nĩ ngĩcooka ngĩgarŭrũka, ngĩkŭrũka, ngiuma kĩrĩma igŭrũ, ngĩkĩra ihengere icio ithandŭkũ-inĩ rĩu ndaathondekete o ta ũrĩa Jehova aanjathĩte, na nĩho irĩ o na rĩu.

⁶ (Andũ a Isiraeli nĩmathiire rũgendo moimĩte ithima-inĩ cia andũ a Jaakani, magĩkinya Mosera. Kũu nĩkuo Harũni aakuĩrĩire, na nokuo aathikirwo; nake mũriũ Eliazaru agĩtuĩka mũthĩnjĩri-Ngai ithenya rĩake. ⁷ Kuuma kũu magĩthiĩ nginya Gudugoda, na magĩcooka magĩthiĩ magĩkinya Jotibatha, bũrũri ũrĩ tũrũũ. ⁸ Ihinda-inĩ rĩu Jehova nĩamũire mũhĩrĩga wa Lawi ũkuuage ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, na ũrũgamage mbere ya Jehova, ũtungatage na ũrathimanage ũkĩgwetaga rĩitwa rĩake, o ta ũrĩa meekaga ũmũthĩ. ⁹ Kĩu nĩkĩo gĩtũmi kĩa Alawii gũkorwo matarĩ na igai rĩao kĩũmbe gatagatĩ ka ariũ a ithe wao; Jehova nĩwe igai rĩao, o ta ũrĩa Jehova Ngai wanyu aameerire.)

¹⁰ Nĩndaikarire kũu kĩrĩma-inĩ matukũ mĩrongo ĩna, mũthenya na ũtukũ, o ta ũrĩa ndeekĩte hĩndĩ ya mbere, na ihinda rĩĩrĩ o narĩo Jehova nĩanjigire. Ndwarĩ wendo wake amũniine. ¹¹ Jehova akĩnjĩra atĩrĩ, “Thiĩ ũgatongorie andũ aya kũrĩa megũthiĩ, nĩguo mathiĩ megwatĩre bũrũri ũrĩa nderĩire maithe mao na mwĩhĩtwa atĩ nĩngamahe.”

Mwĩtigagĩrei Jehova

¹² Na rĩrĩ, wee Isiraeli, nĩ ũndũ ũrĩkũ Jehova Ngai waku endaga wĩke, tiga o wĩtigagĩre Jehova Ngai waku, na ũthiige na njĩra ciake ciothe, na ũmwendage, na ũtungatagĩre Jehova Ngai waku na ngoro yaku yothe o na muoyo waku wothe, ¹³ na ũmenyagĩrĩre maathani ma Jehova, na kĩrĩra kĩa watho wake

wa kūrūmīrīrwo ūrīa ngūkūhe ūmūthī nīguo maūndū maku magīrīre?

¹⁴ Jehova Ngai waku nīwe mwene igūrū, o na igūrū rīrīa rīrī kūrāya kūu matu-inī, o na thī no yake na indo ciothe iria irī kuo.

¹⁵ No rīrī, o na kūrī ūguo, Jehova nīakenirio nī maithe manyu ma tene na akīmeenda, na akīmūthuura inyuī njiaro ciao harī ndūrīrī iria ingī ciothe, o ta ūrīa gūtariī ūmūthī. ¹⁶ Nī ūndū ūcio, ruithiai ngoro cianyu na mūtigacooke kūūmia ngingo cianyu rīngī. ¹⁷ Nīgūkorwo

Jehova Ngai wanyu nīwe Ngai wa ngai iria ingī, na Mwathani wa aathani, o we Mūrungu ūrīa mūnene, ūrīa ūrī hinya mūno na wa kūmakania, ūrīa ūtathutūkanagia, na ndoyaga mahaki. ¹⁸ Nīarūagīrīra ciira wa ciana cia ngoriai na wa atumia a ndigwa, na nīendaga mūndū wa kūngī, akamūheaga irio na nguo.

¹⁹ O na inyuī no nginya mwendage andū a kūngī, nīgūkorwo o na inyuī mwatūūire mūrī andū a kūngī būrūri-inī wa Misiri. ²⁰ Wītīgagīre Jehova Ngai waku na ūmūtungatagīre. Wīnyiitanagie nake, na ūkīhīta ūgwetage rīitwa rīake.

²¹ Ūcio nowe ūrīgoocaga; na nīwe Ngai waku, ūrīa wagwīkīire maūndū macio manene na ma kūmakania marīa weyoneire na maitho maku. ²² Maithe manyu ma tene arīa maikūrūkire magīthī būrūri wa Misiri maarī andū mīrongo mūgwanja, na rīu Jehova Ngai waku nīakūingīhītie o ta njata cia matu-inī.

Endaga Jehova na Ūmwathikagĩre

¹ Endaga Jehova Ngai waku na ūmenyagĩrĩre maũndũ marĩa endaga, arĩ kĩrĩra kĩa watho wake wa kūrũmĩrĩrwo, na mawatho make, na maathani make hĩndĩ ciothe. ² Ririkana ūmũthĩ atĩ ciana ciaku itionire na itiamenyire kũherithania kwa Jehova Ngai waku: o na itionire ūnene wake na guoko gwake kūrĩa kūrĩ hinya, o na guoko gwake gũtambũrũkĩtio; ³ o na ciana iria aaringire, na maũndũ marĩa eekire kũu bũrũri wa Misiri, na kūrĩ Firaũni mũthamaki wa bũrũri wa Misiri, na bũrũri wake wothe; ⁴ na ūrĩa eekire mbũtũ cia ita cia bũrũri wa Misiri, na mbarathi ciao, na ngaari ciao cia ita, na ūrĩa aamahubĩkanirie na maaĩ ma Iria Itune hĩndĩ iyo maathingatanĩte nao, na ūrĩa Jehova aamarehithĩrie mũthiro wa gũtũũra. ⁵ Ciana cianyu ticio cionire ūrĩa aamwĩkĩire mũrĩ kũu werũ-inĩ, nginya rĩrĩa mwakinyire gũkũ; ⁶ o na ūrĩa eekire Dathani na Abiramu, ariũ a Eliabu ūrĩa Mũrubeni, rĩrĩa thĩ yamaathamĩrie kanua kayo marĩ gatagatĩ ka andũ a Isiraeli othe, thĩ ikĩmameria hamwe na nyũmba ciao, na hema ciao, na kĩrĩa gĩothe maarĩ nakĩo. ⁷ No nĩ maitho manyu meeyoneire maũndũ macio mothe manene marĩa Jehova ekĩte.

⁸ Nĩ ūndũ ūcio menyagĩrĩrai maathani mothe marĩa ndĩramũhe ūmũthĩ, nĩgeetha mũgĩe na hinya wa gũtoonya na wa gũtunyana bũrũri ūrĩa mũraringa Rũũĩ rwa Jorodani mũkawĩgwatĩre, ⁹ na nĩgeetha mũgaatũũra matukũ maingĩ bũrũri ūcio Jehova eehĩtire na mwĩhĩtwa atĩ nĩakahe maithe manyu

ma tene na njiaro ciao, bŭrŭri ũrĩ bŭthi wa iria na ũũkĩ. ¹⁰ Bŭrŭri ũrĩa mŭrathii mŭkaũtunyane ndũhaana ta bŭrŭri wa Misiri, kŭrĩa muumĩte, kŭrĩa mwahaandaga mbegũ cianyu na mŭgaciunithagĩria maaĩ na magŭrũ taarĩ mŭgũnda wa mboga. ¹¹ No rĩrĩ, bŭrŭri ũrĩa mŭraringa Rũũ rwa Jorodani mŭkegwatĩre nĩ bŭrŭri ũrĩ irĩma na cianda iria inyuuaga maaĩ ma mbura kuuma igŭrũ. ¹² Nĩ bŭrŭri ũmenyagĩrĩrwo nĩ Jehova Ngai wanyu; maitho ma Jehova Ngai wanyu maikaraga maũcũthĩrĩrie kuuma kĩambĩrĩria kĩa mwaka nginya mũthia wago.

¹³ Nĩ ũndũ ũcio mŭngĩathĩkĩra maathani marĩa ndĩramũhe ũmũthĩ mŭrĩ na wĩhokeku, na mwendage Jehova Ngai wanyu, na mŭmŭtungatagĩre na ngoro cianyu ciothe na muoyo wanyu wothe-rĩ, ¹⁴ hĩndĩ iyo nĩngoiria mbura bŭrŭri wanyu kĩmera kĩayo gĩakinya, mbura ya mŭringo na ya gŭkŭria irio, nĩgeetha mŭgaacookagĩrĩria ngano yanyu, na ndibei ya mŭhihano na maguta. ¹⁵ Nĩngatũma kŭgĩe na nyeki ithaka-inĩ nĩ ũndũ wa ng'ombe cianyu, na mŭkarĩaga mŭkahũna.

¹⁶ Mwĩmenyagĩrĩrei mŭtikanaguucĩrĩrio, mŭgarŭrũke mŭhooe ngai ingĩ na mŭciinamĩrĩre. ¹⁷ Mŭngĩkaguucĩrĩrio, marakara ma Jehova nĩmakamũũkĩrĩra mamũcine, na nĩakahinga igŭrũ nĩgeetha gŭtikoire nayo thĩ yage kŭruta maciaro, na inyuĩ nĩmŭgathira o narua mwehere bŭrŭri ũcio mwega Jehova aramũhe. ¹⁸ Igaai ciugo ici ciakwa ngoro-inĩ cianyu na meciiria-inĩ manyu;

ciohagĩrĩrei moko-inĩ manyu irĩ imenyithia, na mũciohagĩrĩre mothiũ-inĩ manyu. ¹⁹ Cirutagei ciana cianyu, na mũciaragie rĩrĩa mũikarĩte kwanyu mũciĩ na rĩrĩa mũrathiĩ na njĩra, na rĩrĩa mũkomete na rĩrĩa muokĩra. ²⁰ Ciandĩkei hingĩro-inĩ cia mũrango ya nyũmba cianyu o na mũciandĩke ihingo-inĩ cianyu, ²¹ nĩgeetha matukũ manyu na matukũ ma ciana cianyu maingĩhe kũu bũrũri-inĩ ũcio Jehova eehĩtire na mwĩhĩtwa atĩ nĩakahe maithe manyu ma tene; maingĩhe o ta matukũ marĩa igũrũ rĩgũtũũra rĩ igũrũ wa thĩ.

²² Mũngĩmenyerera wega maathani maya mothe ndĩramũhe mũmarũmagĩrĩre, mwendage Jehova Ngai wanyu, na mũthiage na njĩra ciake ciothe na mũikarage mwĩgwatanĩtie nake-rĩ, ²³ hĩndĩ iyo Jehova nĩakaingata ndũrĩrĩ icio ciothe ciehere mbere yanyu, na inyuĩ mwĩgwatĩre kũndũ kũu kwa ndũrĩrĩ nene na irĩ hinya kũmũkĩra. ²⁴ Kũndũ guothe kũrĩa mũgaakinyithia makinya manyu gũgaatuĩka kwanyu; bũrũri wanyu ũkoima werũ-inĩ ũkinye Lebanoni, na uume Rũũĩ rwa Farati ũkinye iria-inĩ rĩa mwena wa ithũiro. ²⁵ Gũtirĩ mũndũ ũkaahota kũmwĩtiria. O ta ũrĩa aamwĩrĩre, Jehova Ngai wanyu nĩagatũma mwĩtigĩrwo nĩ andũ a bũrũri wothe kũrĩa guothe mũgaathiĩ.

²⁶ Atĩrĩrĩ, ũmũthĩ ndĩramũigĩra kĩrathimo mbere yanyu na ngamũigĩra kĩrumi, ²⁷ ndĩramũigĩra kĩrathimo angĩkorwo nĩmũgwathĩkĩra maathani ma Jehova Ngai wanyu marĩa ndĩramũhe ũmũthĩ; ²⁸ na ngamũigĩra kĩrumi angĩkorwo nĩmũrĩagaga

gwathîkîra maathani ma Jehova Ngai wanyu mûgatiga gûthî na njîra îrîa ngûmwatha ùmûthî, na ùndû wa kûrûmîrîra ngai ingî, iria mûtooî. ²⁹ Rîrîa Jehova Ngai wanyu akaamûkinyia bûrûri ùrîa mûrathî mûkawîgwatîre, nîmûkanîrîra ùhoru wa kîrathimo kû kîrîma-inî kîa Gerizimu, nakîo kîrumi mûheanîre ùhoru wakîo kîrîma-inî kîa Ebalî. ³⁰ O ta ùrîa mûûî, irîma icio irî kûu mûrîmo wa Rûûî rwa Jorodani, mwena wa ithûiro wa njîra kwerekera na kûrîa riûa rîthûagîra, gûkuhî na mîtî îrîa mînene ya More, kûu bûrûri wa andû a Kaanani arîa matûûraga Araba gûkuhî na Giligali. ³¹ Mûrî hakuhî kûringa Rûûî rwa Jorodani mûtoonye mûkegwatîre bûrûri ùcio Jehova Ngai wanyu aramûhe. Rîrîa mûgaakorwo mûwoete na mûgatûûra kuo-rî, ³² menyagîrîrai gwathîkîra kîrîra kîa watho wa kûrûmîrîrwo, na mawatho marîa ndîramûhe ùmûthî.

12

Handû Hamwe tu ha Kûhooerwo

¹ Ici nîcio irîra cia watho wa kûrûmîrîrwo, na mawatho marîa mwagîrîrwo nî kûmenyerera mûmarûmagîrîre mûrî bûrûri ùrîa Jehova Ngai wa maithe manyu amûheete mûwîgwatîre, rîrîa rîothe mûgûtûûra bûrûri-inî ùcio. ² Mûkaananga biû kûndû guothe kûu igûrû wa irîma iria ndaaya na tûrîma na rungu rwa mûtî o wotho mûruru kûrîa ndûrîrî icio mûkegwatîra bûrûri wacio ihooyagîra ngai ciacio. ³ Mûkoinanga igongona ciacio, na mûharaganie mahiga mao marîa maamûre,

na mũcine itugĩ cia Ashera ciacio; mũtemange mĩhianano ya ngai ciao, na mũtharie marĩtwa ma cio mehere kũndũ kũu.

⁴ Mũtikanahoe Jehova Ngai wanyu ta ũrĩa ndũrĩrĩ icio ihooyaga ngai ciacio. ⁵ No rĩrĩ, no nginya mũgaacaria handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura thĩinĩ wa mĩhĩrĩga yanyu yothe, nĩguo haamũrĩrwo rĩtwa rĩake, harĩ gĩikaro gĩake. Hau nĩho mũrĩthiiga; ⁶ na nĩho mũrĩtwaraga maruta manyu ma njino na magongona manyu, na icunjĩ cianyu cia ikũmi na maruta ma mwanya, na kĩrĩa gĩothe mũrĩrutaga kĩa mĩhĩtwa yanyu, o na maruta manyu ma kwĩyendera, na marigithathi ma ndũũru cianyu cia ng'ombe na cia ng'ondũ. ⁷ Mũrĩ hau mbere ya Jehova Ngai wanyu, inyuĩ na andũ a nyũmba cianyu nĩmũkarĩaga na mũgakenera maũndũ mothe marĩa mũrĩkaga na moko manyu, nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu nĩamũrathimĩte.

⁸ Mũtikaneke ta ũrĩa tũreka tũrĩ gũkũ ũmũthĩ, o ũrĩa mũndũ aroona kwagĩrĩire, ⁹ tondũ mũtirĩ mũraakinya ũhurũko-inĩ kana igai-inĩ rĩrĩa Jehova Ngai wanyu aramũhe. ¹⁰ No nĩmũkaringa Rũũ rwa Jorodani mũtũũre bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe ũtuĩke igai rĩanyu, na nĩakamũhurũkia harĩ thũ cianyu ciothe iria imũthiũrũrũkĩirie, nĩgeetha mũtũũre mũtarĩ na ũgwati. ¹¹ Hĩndĩ ĩyo handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura haamũrwo ha gũtũũria Rĩtwa rĩake, nĩho mũgaatwaraga indo ciothe iria ngũmwatha mũtwarage: nacio nĩ maruta manyu ma njino, na magongona manyu, na icunjĩ cianyu cia ikũmi na maruta manyu ma

mwanya, na indo ciothe njega iria mwĩrĩire Jehova na mwĩhĩtwa. ¹² Na mũrĩ hau, mũkenage mũrĩ mbere ya Jehova Ngai wanyu, inyuĩ ene, na ariũ anyu, na airĩtu anyu, na ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja, na Alawii a kuuma matũũra-inĩ manyu arĩa matarĩ na mĩgũnda kana igai rĩao ene. ¹³ Mwĩmenyererei mũtikanarutĩre magongona manyu ma njino handũ harĩa hothe mũngĩenda. ¹⁴ Marutagĩrei o handũ harĩa Jehova agaathuura mũhĩrĩga-inĩ ũmwe wa mĩhĩrĩga yanyu, nĩho mũgeekagĩra maũndũ marĩa mothe ndĩmwathĩte.

¹⁵ No rĩrĩ, no mũthĩnjĩre nyamũ cianyu itũũra-inĩ rĩanyu o rĩothe na mũrĩe nyama nyingĩ o ũrĩa mũngĩenda, o taarĩ nyama cia thwariga kana cia thiiya, mũrĩe kũringana na kĩrathimo kĩrĩa Jehova Ngai wanyu amũheete. Andũ othe, arĩa marĩ na thaahu o na arĩa matarĩ, no marĩe nyama icio. ¹⁶ No mũtikanarĩe thakame; mũitagei thĩ o taarĩ maaĩ. ¹⁷ Mũtikanarĩire matũũra-inĩ manyu gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa ngano yanyu, na ndibei ya mũhihano, na maguta, kana marigithathi ma ndũũru cianyu cia ng'ombe na cia ng'onde, kana kĩndũ o gĩothe mwĩhĩtĩte kũrutaga, kana maruta manyu ma kwĩyendera, o na kana maruta ma mwanya. ¹⁸ Handũ ha gwĩka ũguo-rĩ, mũrĩrĩĩagĩra indo icio mbere ya Jehova Ngai wanyu mũrĩ handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura, inyuĩ ene, na ariũ anyu na airĩtu anyu, na ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-a-nja, na Alawii a kuuma matũũra-inĩ manyu, na nĩmũrĩkenagĩra maũndũ mothe marĩa mũrĩĩkaga na moko

manyu mūrĩ mbere ya Jehova Ngai wanyu. ¹⁹ Menyererai mūtikanarekererie Alawii hĩndĩ ĩrĩa yothe mũgūtũũra bũrũri ũcio wanyu.

²⁰ Rĩrĩa Jehova Ngai waku agaakwaramĩria bũrũri waku o ta ũrĩa aakwĩrĩire, nawe wende kũrĩa nyama na uuge atĩrĩ, “Nĩngwenda nyama,” hĩndĩ ĩyo no ũrĩe nyama nyingĩ o ũrĩa ũngĩenda. ²¹ Kũngĩkorwo handũ harĩa Jehova Ngai waku athuurĩte haamũrĩrwo Rĩĩtwa rĩake nĩ hakũraihĩrĩirie-rĩ, no ũthĩnje nyamũ kuuma ndũũru-inĩ ciaku cia ng’ombe na cia ng’onde iria Jehova akũheete, ta ũrĩa ngwathĩte, na ũrĩ o kũu matũũra-inĩ maku, no ũrĩe nyama nyingĩ o ũrĩa ũngĩenda. ²² Rĩa nyama icio o ta ũrĩa ũngĩrĩa nyama cia thwariga kana cia thiiya. Andũ arĩa marĩ na thaahu na arĩa matarĩ no marĩe nyama icio. ²³ No ũmenyerere ndũkanarĩe thakame, tondũ thakame nĩyo muoyo, ndũkanarĩanĩrie muoyo ũcio na nyama. ²⁴ Ndũkanarĩe thakame; mĩite thĩ o ta maaĩ. ²⁵ Ndũkanamĩrĩe, nĩguo maũndũ maku magĩrĩre, o na ma ciana ciaku iria igooka thuutha waku, tondũ ũrĩkoragwo ũgĩlka maũndũ marĩa magĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova.

²⁶ No rĩrĩ, nĩũkoya indo ciaku iria nyamũre na kĩndũ kĩrĩa gĩothe wĩhĩtĩte atĩ nĩũkaruta, ũthĩ handũ harĩa Jehova agaathuura. ²⁷ Rutĩra magongona maku ma njino, ma nyama na ma thakame kĩgongona-inĩ kĩa Jehova Ngai waku. Thakame ĩyo ya magongona macio maku no nginya ĩitwo hau mwena-inĩ wa kĩgongona kĩa Jehova Ngai waku, no nyama no ũcirĩe. ²⁸ Menyerera wathĩkĩre mawatho maya mothe ndĩragwatha, nĩgeetha maũndũ maku na ma

ciana ciaku iria igooka thuutha waku maa-gagĩrĩre hĩndĩ ciothe, tondũ ũrĩkoragwo ũgũika wega na ũrĩa kwagĩrĩre maitho-inĩ ma Jehova Ngai waku.

²⁹ Jehova Ngai waku nĩakeheria mbere yaku ndũrĩrĩ iria ũkiriĩ kũhithũkĩra ũcitunye bũrũri. No rĩrĩa ũgaacingata na ũtũũre bũrũri wacio, ³⁰ na ciarĩkia kũniinwo ciehere mbere yaku, wĩmenyerere ndũkanategwo na ũndũ wa gũtuĩria ũhoru wa ngai ciacio ũkĩũria atĩrĩ, “Ĩ ndũrĩrĩ ici itungatagĩra ngai ciacio atĩa? Tũgwĩka o ta ũrĩa ciĩkaga.” ³¹ Ndũkanahoe Jehova Ngai waku na njĩra icio ciacio, nĩ ũndũ ikĩhooya ngai icio ciacio, nĩciĩkaga maũndũ mothe marĩa marĩ magigi marĩa Jehova athũire. O na nĩcinaga ariũ ao na airĩtu ao na mwaki marĩ magongona ma ngai ciacio. ³² Tigĩrĩra atĩ nĩ weka maũndũ mothe marĩa ngwathĩte; ndũkanongerere ũndũ kana ũrutarute.

13

Kũhooya Ngai Ingĩ

¹ Mũnabii kana mũroti wa irooto angĩkeyumĩria thĩinĩ wanyu, nake amwĩre ũhoru wa kĩama kana wa ũrirũ, ² nague ũhoru ũcio aarĩtie wa kĩama kana wa ũrirũ wikĩke-rĩ, acooke oige atĩrĩ, “Nĩtũrũmirĩrei ngai ingĩ (ngai iria mũtooĩ) mũreke tũcihooe,” ³ mũtikanathikĩrĩrie ndeto cia mũnabii ũcio, kana cia mũroti ũcio wa irooto; Jehova Ngai wanyu nĩkũmũgeria aramũgeria amenye kana nĩmũmwendete na ngoro cianyu ciothe na mũoyo yanyu yothe. ⁴ Jehova

Ngai wanyu nîwe mûrîrûmagîrîra, na nîwe mûrîtigagîra. Menyagîrîrai maathani make na mûmathîkagîre; mûtungatagîrei na mwîgwatanagie nake. ⁵ Mûnabii ücio kana mûroti ücio no nginya ooragwo, tondû nîahunjîtie ûhoro wa kûremera Jehova Ngai wanyu, ûrîa wamûrutire bûrûri wa Misiri, akîmûkûûra kuuma bûrûri wa ûkombo; nîageretie kûmûgarûra mwehere njîra îrîa Jehova Ngai wanyu aamwathire mûrûmagîrîre. No nginya mûniine ûûru ücio wehere gatagatî-inî kanyu.

⁶ Mûrû wa nyûkwa ûrîa mûciaranîrwo, kana mûrûguo kana mwarîguo, kana mûtumia waku ûrîa wendete, kana mûrataguo ûrîa mumîranîtie ngoro nake angîkûheenereria, akwîre atîrî, “Nîtûthîi tûkahooe ngai ingî” (ngai iria wee kana maithe manyu matooi, ⁷ ngai cia andû arîa mamûthiûrûrûkîirie, marî gûkuhî, kana marî kûraya, kuuma mwena ûmwe wa bûrûri nginya ûrîa ûngî), ⁸ ndûkanetîkîre ûhoro ücio wake, kana ûmûthikîrîrie. Ndûkanamûiguire tha. Ndûkanamûtige arî muoyo kana ûmûhithîrîre. ⁹ No nginya ûkaamûûraga. Guoko gwaku nîkuo gûgaakorwo kûrî kwa mbere ûhoro-inî ücio wa kûmûûraga, gûcooke kûrûmîrîrwo nî moko ma andû arîa angî othe. ¹⁰ Mûhûûrei na mahiga nyuguto nginya akue, nî ûndû nîageretie kûmûgarûra amûrute njîra-inî ya Jehova Ngai wanyu ûrîa wamûrutire bûrûri wa Misiri, kuuma bûrûri wa ûkombo. ¹¹ Hîndî îyo andû othe a Isiraeli nîmakaigua ûhoro ücio nao

nĩmagetigĩra, na gũtirĩ mũndũ gatagatĩ kanyu ũgeeka ũndũ mũũru ta ũcio rĩngĩ.

¹² Mũngĩkaigua ũhoru ũkĩheanwo ũkonii itũũra rĩmwe rĩa marĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũtũũre kuo-rĩ, ¹³ atĩ andũ aaganu nĩmeyumĩrĩtie thĩinĩ wanyu na makahĩtithia andũ a itũũra rĩao njĩra, makameera atĩrĩ, “Nĩtũthiĩ tũkahoe ngai ingĩ” (ngai iria inyuĩ mũtooĩ), ¹⁴ hĩndĩ iyo no nginya mũkoorĩrĩa ũhoru ũcio, na mũũthuthuurie na mũũtuĩrie wega biũ. Mũngĩona nĩguo kũrĩ na kũmenyeke wega atĩ ũndũ ũcio ũrĩ magigi ũguo nĩwĩkĩkĩte thĩinĩ wanyu-rĩ, ¹⁵ no nginya mũkooraga andũ arĩa othe matũũraga itũũra rĩu na rũhiũ rwa njora. Itũũra rĩu nĩmũkarĩniina biũ, mũniine andũ a rĩo o na mahiũ makuo. ¹⁶ Mũgaacookanĩrĩa indo ciothe iria ndahe cia itũũra rĩu handũ hamwe o kũu gatagatĩ ga kĩaaro gĩa itũũra, mũcine itũũra rĩu biũ hamwe na indo ciarĩo cia gũtahwo, ituĩke igongona rĩa njino rĩrutĩirwo Jehova Ngai wanyu. Rĩgaatũũra rĩrĩ rĩanange nginya tene, na rĩtigaakwo rĩngĩ. ¹⁷ Gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe kĩa indo icio ituĩrĩirwo kũniinwo gĩgaakorwo kĩrĩ moko-inĩ manyu, nĩgeetha Jehova atige gũcinwo nĩ marakara make mahiũ; nake acooke amũiguĩre tha, na amwĩke maũndũ ma ũtugi, na atũme mũingĩhe, o ta ũrĩa erĩire maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa, ¹⁸ nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra Jehova Ngai wanyu na kũmenyerera maathani make mothe marĩa ngũmũhe ũmũthĩ, na gwĩka maũndũ marĩa magĩrĩire maitho-inĩ make.

14

Irio iria itarĩ Thaahu na iria irĩ Thaahu

¹ Inyuĩ nĩ inyuĩ ciana cia Jehova Ngai wanyu. Mütikanetemange* kana mwenjwo ihara ũthiũ-inĩ nĩ ũndũ wa mündũ mũkuũ, ² nĩgũkorwo mūrĩ andũ mamūrĩirwo Jehova Ngai wanyu. Kuuma ndūrĩrĩ-inĩ ciothe cia thĩ, Jehova nĩamũthuurĩte mũtuĩke andũ ake a bata.

³ Mütikanarĩe kĩndũ o nakĩ kĩrĩ thaahu. ⁴ Ici nĩcio nyamũ iria mwagĩrĩirwo kūrĩa: nĩ ndegwa, na ng'onde, na mbũri, ⁵ na thwariga, na thiiya, na thwara, na mbũri ya werũ, na ndoo, na ngondi, o na ng'onde cia irĩma-inĩ. ⁶ No mūrĩe nyamũ o yothe ĩrĩ mahũngũ maatũku na makarekania na nĩcookagia ithagumia. ⁷ No rĩrĩ, harĩ nyamũ iria ĩcookagia ithagumia kana irĩ mahũngũ maatũku marekanĩtie biũ, mütikanarĩe ngamĩra, kana mbũkũ, kana ikami. O na gũtuĩka nĩcookagia ithagumia, mahũngũ ma cio ti maatũku, icio irĩ thaahu harĩ inyuĩ. ⁸ Nayo ngũrwe, o na akorwo mahũngũ mayo nĩmarekanĩtie biũ-rĩ, ndĩcookagia ithagumia; ĩyo ĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ. Mütikanarĩe nyama ciacio kana mũhutie ciimba ciacio.

⁹ Thĩinĩ wa nyamũ ciothe iria itũũraga maaĩ-inĩ, no mūrĩĩage ĩrĩa yothe ĩrĩ mathagu manyi-itaine na ĩrĩ ngaracũ mwĩrĩ. ¹⁰ No ĩrĩa yothe ĩtarĩ tũthagu na ngaracũ, mütikanamĩrĩe; nĩgũkorwo ĩrĩ thaahu harĩ inyuĩ.

---

* **14:1** Gwĩtemanga mwĩrĩ rĩarĩ igongona rĩa andũ a Ndūrĩrĩ hĩndĩ ya macakaya.

¹¹ No mūrīe nyoni o yothe ĩrĩa ĩtarĩ thaahu. ¹² No ici mūtikanarīe: nderi, na ndiyũ, na ndiyũ iria njirũ, ¹³ na hũngũ ĩrĩa ndune na mũthemba o wothe wa hũngũ iria njirũ, ¹⁴ na mũthemba o wothe wa mahuru ¹⁵ na ndundu ĩrĩa ĩrĩ rũhĩa, na ndundu ĩrĩa ĩgambaga, na nyoni ya iria-inĩ ĩrĩa ĩrĩ mathagu maraaya, na mũthemba o wothe wa rwĩgĩ, ¹⁶ na gatundu karĩa kanini, na ndundu ĩrĩa nene, o na ndundu ĩrĩa njerũ, ¹⁷ na ndundu ya werũ, na rwĩgĩ rũnene rũrĩa rũrĩaga thamaki, na nyoni ya iria-inĩ ĩrĩa ĩrĩ ngingo ndaaya, ¹⁸ na karoga-ngunũ, na mĩthemba yothe ya cũcũ-wanjoka, na hudihuda, o na rũhuhu.

¹⁹ Tũnyamũ tuothe tũrĩa tũrĩ mathagu tũmbũkaga tũrĩ gĩtutu tũrĩ thaahu harĩ inyuĩ, mūtikanatũrīe. ²⁰ No nyamũ yothe ĩrĩ mathagu na ndĩrĩ thaahu no mũmĩrīe.

²¹ Mūtikanarīe kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩrĩa mũgaakora gĩkuĩte. No mũkĩhe mũndũ wa kũngĩ ũrĩa ũtũũraga itũũra-inĩ o rĩothe rĩa matũũra manyu, nake no akĩrīe, kana ũkĩenderie mũrũrĩrĩ. No inyuĩ mũrĩ andũ maamũrĩirwo Jehova Ngai wanyu.

Mūtikanaruge koori na iria rĩa nyina.

Icunjĩ cia Ikũmi

²² Menyererai mũrutage gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa maciaro mothe ma mĩgũnda yanyu mwaka o mwaka. ²³ Rĩagĩrai gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa ngano yanyu, na ndibei yanyu ya mũhihano, na maguta manyu, na marigithathi manyu ma ndũũru cianyu cia ng'ombe na cia mbũri mbere ya Jehova Ngai wanyu mũrĩ handũ harĩa

agaathuura ha gütũuria Rĩitwa rĩake, nĩgeetha mwĩrute gwĩtigĩra Jehova Ngai wanyu hĩndĩ ciothe. ²⁴ No rĩrĩ, handũ hau hangĩkorwo nĩ haraihu mũno, na Jehova Ngai wanyu nĩamũrathimĩte na mũtingĩhota gũkuua gĩcunjĩ kĩanyu gĩa ikũmi mũtware handũ hau (nĩ ũndũ handũ hau Jehova agaathuura ha gütũuria Rĩitwa rĩake nĩhamũraihĩrĩrie mũno-rĩ), ²⁵ hĩndĩ ĩyo mũgaakũũrania gĩcunjĩ kĩanyu gĩa ikũmi na betha, na inyuĩ mũtware betha ĩyo handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura. ²⁶ Hũthĩrai betha ĩyo na kũgũra kĩrĩa gĩothe mũngĩenda: ng'ombe, kana ng'ondũ, kana ndibei o na kana kĩndũ kĩgagatie gĩa kũnyua, kana o kĩndũ gĩothe kĩrĩa mũngĩenda. Ningĩ inyuĩ na andũ a nyũmba cianyu mũkaarĩra indo icio o hau mbere ya Jehova Ngai wanyu mũkenete. ²⁷ Na mũtikanarekererie Alawii arĩa matũũraga matũũra-inĩ manyu, nĩgũkorwo matirĩ gĩthaka kana igai rĩao ene.

²⁸ Na rĩrĩ, o mũaka ĩtatũ yathira, mũrutage icunjĩ cia ikũmi cia uumithio wanyu wothe wa mwaka ũcio, mũgaaciga kũu matũũra-inĩ manyu, ²⁹ nĩgeetha Alawii (arĩa matarĩ agaĩre gĩthaka kana igai rĩao ene), na andũ a kũngĩ, na ciana cia ngoriai, na atumia a ndigwa arĩa matũũraga matũũra-inĩ manyu, magookaga makarĩa na makahũna, nĩguo Jehova Ngai wanyu amũrathimage wĩra-inĩ wothe wa moko manyu.

15

Mwaka wa Kũrekanĩra Mathiirĩ

1 Na rĩrĩ, mĩaka mũgwanja yathira, no nginya mũkarekanagĩra mathiirĩ. 2 Ũndũ ũcio mũrĩwĩkaga ũũ: mũkombithania o wothe nĩarĩrekanagĩra thiirĩ o wothe ũrĩa akombeire Mũsiraeli ũrĩa ũngĩ. Ndakarandũra Mũsiraeli ũrĩa ũngĩ thiirĩ kana mũrũ wa ithe, nĩ ũndũ ihinda rĩa Jehova rĩa kũrekanĩra mathiirĩ nĩrĩhunjanĩrio. 3 No mũrandũre mũndũ wa kũngĩ thiirĩ, no rĩrĩ, no nginya mũrekanĩre thiirĩ o wothe ũrĩa mũrũ wa thoguo arĩ naguo.* 4 No rĩrĩ, gũtiagĩrĩire gũkorwo na mũndũ mũthĩĩni thĩĩnĩ wanyu, nĩgũkorwo mũrĩ bũrũri-inĩ ũcio Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũwĩgwatĩre ũtuĩke igai rĩanyu-rĩ, nĩakamũrathima mũno, 5 angĩkorwo nĩmũgwathĩkĩra Jehova Ngai wanyu biũ, o na mũmenyagĩrĩre kũrũmagĩrĩra maathani maya mothe ngũmũhe ũmũthĩ. 6 Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩakamũrathima ta ũrĩa eeranĩre, na nĩmũgakombagĩra ndũrĩrĩ nyingĩ, no inyuĩ mũtigaakombaga harĩ cio. Nĩmũgaathaga ndũrĩrĩ nyingĩ, no cio itikamwathaga.

7 Kũngĩgaakorwo na mũndũ mũthĩĩni gatagatĩ-inĩ ka ariũ a ithe wanyu itũũra-inĩ o rĩothe kũu bũrũri-inĩ ũcio Jehova Ngai wanyu ekũmũhe-rĩ, mũtikanamũmĩrie ngoro, kana mũtuĩke akarĩ kũrĩ mũrũ wa ithe wanyu ũcio mũthĩĩni. 8 No rĩrĩ, nĩ kaba mũmũtambũrũkĩrie guoko, na mũmũkombithie kĩrĩa gĩothe akaabatario nĩkĩo. 9 Mwĩmenyererei mũtikanagĩe

---

* 15:3 Andũ a mabũrũri mangĩ matiatigaga kũrĩma mĩgũnda yao mwaka-inĩ wa mũgwanja ta andũ a Isiraeli. Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kũu o matigaga mbeeca cia kũrĩha thiirĩ.

na meciiria mooru, mûkoiga atĩrĩ: “Mwaka wa mûgwanja, mwaka ũrĩa wa kũrekanĩra mathiirĩ ũrĩ hakuhi,” nĩguo mûtikagĩe na ngoro njũru, mwage gũtaanahĩra mŭrũ wa ithe wanyu ũrĩa ũbataire, kana mwage kũmũhe kĩndũ. Nake hĩndĩ ĩyo no akaĩre Jehova nĩ ũndũ wanyu, na inyuĩ nĩmũkonwo mwĩhĩtie. ¹⁰ Heagai mŭndũ ta ũcio na ũtaana, na mwĩkage ũndũ ũcio na ngoro itarĩ na ũũru; na nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, Jehova Ngai wanyu nĩarĩmŭrathimaga mawĩra-inĩ manyu mothe, o na maũndũ-inĩ mothe marĩa mŭrĩĩkaga. ¹¹ Nĩkŭrĩkoragwo na andũ athĩĩni hĩndĩ ciothe bŭrũri-inĩ. Nĩ ũndũ ũcio ngũmwatha mũtuĩke ataana kŭrĩ ariũ a ithe wanyu, na kŭrĩ andũ arĩa athĩĩni o na abatari arĩa marĩkoragwo bŭrũri-inĩ wanyu.

Kũrekereria Ndungata

¹² Mŭrũ wa ithe wanyu Mũhibirania, arĩ mŭndũ mŭrũme kana mŭndũ-wa-nja, angĩyendia kŭrĩ we na agũtungatĩre mĩaka ĩtandatũ-rĩ, mwaka wa mûgwanja wakinya no nginya ũkaamũrekereria athiĩ. ¹³ Na rĩrĩa ũkaamũrekereria, ndũkanareke athiĩ moko matheri. ¹⁴ Nĩũkamũhe indo na ũtaana kuuma rũũru-inĩ rwaku, o na kuuma kĩhũrĩro-inĩ gĩaku kĩa ngano o na kĩhihĩro-inĩ kĩa ndibeĩ. ũkaamũhe indo kũringana na ũrĩa Jehova Ngai waku akũrathimĩte. ¹⁵ Ririkanaga atĩ o na we warĩ ngombo kũu bŭrũri wa Misiri, no Jehova Ngai waku agĩgũkũura. Kĩu nĩkĩo gĩatũma ngũhe rĩathani rĩu ũmũthĩ.

¹⁶ No rĩrĩ, ndungata yaku ĩngĩgakwĩra atĩrĩ, “Niĩ ndikwenda gũgũtiga,” nĩ ũndũ

nĩkwendete na ikenda andũ a nyũmba yaku, na nĩ ũndũ nĩyonaga gwaku gwĩ kwegarĩ, ¹⁷ hĩndĩ ĩyo nĩũgakĩnyiita mũkuha, ũmĩtũrĩkie gũtũ ĩrĩ hau mũrango-inĩ, ĩtuĩke ndungata yaku mũtũũrĩre wayo wothe. Ũguo noguo ũgeeka ndungata yaku ya mũndũ-wa-nja.

¹⁸ Ndũkone taarĩ ũndũ ũrĩ hinya kũrekereria ndungata yaku ĩthiĩ, nĩ ũndũ ũtungata ũrĩa ĩgũtungatiire mĩaka ĩyo ĩtandatũ nĩ ta maita meerĩ ma mũcaara wa mũndũ wa kwandĩkwo. Nake Jehova Ngai waku nĩarĩkũrathimaga maũndũ-inĩ mothe marĩa ũrĩĩkaga.

Marigithathi ma Nyamũ

¹⁹ Rutagĩra Jehova Ngai waku marigithathi mothe ma njamba kuuma ndũũru-inĩ ciaku cia ng'ombe na cia mbũri. Ndũkanatware marigithathi maku ma ndegwa wĩra-inĩ, na ndũkanamure marigithathi maku ma ng'onde guoya. ²⁰ O mwaka, wee na andũ a nyũmba yaku nĩmũgacirĩĩagĩra mbere ya Jehova Ngai waku handũ harĩa agaathuura. ²¹ Nyamũ ĩngĩgakorwo ĩrĩ na kaũũgũ, ĩkorwo ĩgĩthua kana ĩrĩ ndumumu, kana ĩkorwo na ũũgũ o na ũrĩkũ-rĩ, mũtikanamĩrutĩre Jehova Ngai wanyu igongona. ²² Mũkaamĩrĩra o kũu matũũra-inĩ manyu. No ĩrĩĩo nĩ arĩa marĩ na thaahu na arĩa matarĩ na thaahu, o taarĩ thiiya kana thwariga maraarĩa. ²³ No mũtikarĩĩage thakame; mĩitagei thĩ o ta maaĩ.

16

Bathaka

1 Menyagĩrĩrai mweri wa Abibu na mũkũngũyagĩre Bathaka ya Jehova Ngai wanyu, nĩ ùndũ mweri-inĩ wa Abibu nĩguo aamũrutire bũrũri wa Misiri kũrĩ ùtukũ. 2 Nĩmũgathĩnjĩra Jehova Ngai wanyu igongona rĩa Bathaka rĩa nyamũ kuuma rũũru-inĩ rwanyu rwa mbũri kana rwa ng'ombe, mũcithĩnjĩre handũ harĩa Jehova agaathuura ha gũtũũria Rĩitwa rĩake. 3 Mũtikanamĩrĩĩanĩrie na mĩgate mũkĩre ndawa ya kũmbia, no ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja mũrĩe mĩgate ìtarĩ mĩimbie, arĩ yo mĩgate ya mĩnyamaro, nĩ ùndũ mwoimire bũrũri wa Misiri na ihenya, na nĩgeetha matukũ-inĩ mothe ma muoyo wanyu mũririkanage mũthenya ùcio mwoimire bũrũri wa Misiri. 4 Ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja mũtikanakorwo mũrĩ na ndawa ya kũmbia bũrũri-inĩ wanyu wothe. Mũtikanareke nyama o ciothe cia iria mũkũruta igongona hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa mbere iraare nginya rũciinĩ.

5 Mũtikanathĩnjĩre igongona rĩa Bathaka itũũra-inĩ o rĩothe kũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, 6 tiga o harĩa agaathuura ha gũtũũria Rĩitwa rĩake. Hau nĩho mũkaarutĩra igongona rĩa Bathaka hwaĩ-inĩ rĩrĩa riũa rĩthũaga, rĩtuĩke rĩa kũrĩrikana ihinda rĩrĩa mwoimire bũrũri wa Misiri. 7 Mũkaarĩhĩhĩria na mũrĩrĩre handũ hau Jehova Ngai wanyu agaathuura. Ningĩ kwa-rooka gũkĩa mũcooke hema-inĩ cianyu. 8 Ihinda rĩa mĩthenya ìtandatũ mũkaarĩaga mĩgate ìtarĩ mĩimbie, naguo mũthenya wa mũgwanja mũgĩe na kũngano kĩamũrĩrwo Jehova Ngai wanyu, na mũtikarute wĩra o na ùrĩkũ.

Gĩathĩ gĩa Ciumia

⁹ Taragai ciumia mũgwanja kuuma mwambĩrĩria kũgetha ngano ĩrĩa ĩtarĩ ngethe. ¹⁰ Mũcooke mũkũngũire Gĩathĩ gĩa Ciumia nĩ ũndũ wa Jehova Ngai wanyu, na ũndũ wa kũruta maruta ma kwĩyendera maringaine na irathimo iria Jehova Ngai wanyu amũrathimĩte nacio. ¹¹ Na mũkenagĩre Jehova Ngai wanyu mũrĩ handũ harĩa agaathuura ha gũtũũria Rĩitwa rĩake, inyuĩ, na ariũ anyu, na airĩtu anyu, na ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-anja, na Alawii arĩa marĩ matũũra-inĩ manyu, na andũ a kũngĩ, na ciana cia ngoriai, o na atumia a ndigwa arĩa matũũranagia na inyuĩ. ¹² Ririkanai atĩ mwarĩ ngombo kũu bũrũri wa Misiri, na mũrũmagĩrĩre wega irĩra icio cia watho wa kũrũmĩrĩrwo.

Gĩathĩ gĩa Ithũnũ

¹³ Kũngũyagĩrai Gĩathĩ gĩa Ithũnũ mĩthenya mũgwanja thuutha wa gücookereria maciaro marĩa moimĩte ihuhĩro-inĩ cianyu cia ngano, na ihihĩro-inĩ cianyu cia ndibei. ¹⁴ Kenagĩrai Gĩathĩ kũu kĩaanyu, inyuĩ, na ariũ anyu, na airĩtu anyu, na ndungata cianyu cia arũme na cia andũ-anja, na Alawii, na andũ a kũngĩ, na ciana cia ngoriai, o na atumia a ndigwa arĩa matũũraga matũũra-inĩ manyu. ¹⁵ Kũngũyagĩrai Gĩathĩ kũu kĩamũrĩrwo Jehova Ngai wanyu ihinda rĩa mĩthenya mũgwanja mũrĩ handũ hau Jehova agaathuura. Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩakamũrathima magetha-inĩ manyu mothe, na

mawĩra-inĩ mothe ma moko manyu, nakĩo gĩkeno kĩanyu nĩgĩkaiganĩra.

¹⁶ Arũme othe anyu no nginya makeyumĩria mbere ya Jehova Ngai wanyu maita matatũ o mwaka marĩ handũ hau agaathuura: hĩndĩ ya Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩimbie, na ya Gĩathĩ gĩa Ciumia, na ya Gĩathĩ gĩa Ithũnũ. Gũtikanagĩe mũndũ ũkoimĩra mbere ya Jehova moko math-eri: ¹⁷ O ũmwe wanyu no nginya akarehaga kĩheo kĩringaine na ũrĩa Jehova Ngai wanyu amũrathimĩte.

Aciiri

¹⁸ Mũgaathuura aciiri, o na anene a o mũhĩrĩga kuuma mũhĩrĩga-inĩ yothe yanyu o itũũra-inĩ o rĩothe Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, nao nĩmagatuagĩra andũ ciira wega. ¹⁹ Mũtikanahotomie ciira kana mũgĩe na gũthutũkania. Mũtikanamũkĩre ihaki, nĩgũkorwo ihaki nĩrĩtũmaga maitho ma mũndũ mũũgĩ matuĩke matumumu, na rĩkoogomia ciugo cia mũndũ ũrĩa mũthingu. ²⁰ Rũmagĩrĩrai kĩhooto kĩo giiki, nĩgeetha mũtũũre muoyo na mwĩgwatĩre bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe.

Kũhooya Ngai Ingĩ

²¹ Mũtikanahaande gĩtugĩ kĩa Ashera mwena-inĩ wa kĩgongona kĩrĩa mũgaathondekera Jehova Ngai wanyu, ²² na mũtikanaake ihiga rĩa kũhooyagwo, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩathũire maũndũ macio.

17

¹ Mütikanarutĩre Jehova Ngai wanyu igongona rĩa ndegwa kana rĩa ng'ondũ ĩrĩ na kaũũgũ kana ũũgũ, nĩgũkorwo ũndũ ũcio ũrĩ thaahu harĩ Jehova.

² Mũndũ mūrũme kana mũndũ-wa-nja ũtũũranagia na inyuĩ itũũra-inĩ rĩmwe rĩa kũrĩa Jehova ekũmũhe, angĩoneka agĩka ũũru maitho-inĩ ma Jehova Ngai wanyu na ũndũ wa gũthũkia kĩrĩkanĩro gĩake, ³ na agakararia rĩathani rĩakwa akahooya ngai ingĩ, na agaciinamĩrĩra kana akainamĩrĩra riũa, kana mweri, kana njata cia matu-inĩ, ⁴ na mũmenyithio ũhoru ũcio-rĩ, hĩndĩ ĩyo no nginya mũgaatuĩria ũhoru ũcio wega. Kũngĩkorwo ũhoru ũcio nĩ wa ma, na hakorwo na ũira atĩ ũndũ ũcio ũrĩ thaahu nĩwĩkĩtwo thĩinĩ wa Isiraeli, ⁵ oyai mũndũ mūrũme kana mũndũ-wa-nja ũcio wĩkĩte ũndũ ũcio mũũru mũmũtware kĩhingo-inĩ gĩa itũũra rĩanyu inene na inyuĩ mũmũhũre na mahiga nyuguto nginya akue. ⁶ Na ũndũ wa ũira wa andũ eerĩ kana atatũ, mũndũ no oragwo, no gũtirĩ mũndũ ũkooragwo na ũndũ wa ũira wa mũndũ ũmwe. ⁷ Moko ma aira acio no nginya makorwo marĩ ma mbere ũhoru-inĩ ũcio wa kũmũũraga, na thuutha ũcio marũmĩrĩrwo nĩ moko ma andũ arĩa angĩ othe. No nginya mũniine ũũru ũcio wehere gatagatĩ-inĩ kanyu.

Magooti ma Ciira

⁸ Kũngĩkaagĩa maciira magooti-inĩ manyu mũtangĩhota gũtua, marĩ ma ũiti wa thakame, o na ma gũtuithania mũndũ na mũndũ

ũrĩa ũngĩ, kana mũndũ ũhũũrĩte ũrĩa ũngĩ, matwaragei handũ harĩa Jehova Ngai wanyu agaathuura. ⁹ Thiĩi kũrĩ Alawii arĩa athĩnjĩri-Ngai, na kũrĩ mũtuithania ciira ũrĩa ũrĩ wĩra-inĩ ihinda rĩu. Mũmorie ũhoru ũcio nao mamuonie ũrĩa ciira ũcio wagĩrĩre gũtuo. ¹⁰ No nginya mwĩke kũringana na matua marĩa makaamũhe mũrĩ handũ hau Jehova agaathuura. Menyagĩrĩrai mwĩkage ũrĩa wothe marĩmwathaga mwĩke. ¹¹ Īkagai kũringana na watho ũrĩa mamũrutĩte, na mũrũmĩrĩre matua mao marĩa mekũmũhe. Mũtikanehũgũre mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho, mũtigane na ũrĩa mamwĩrĩte. ¹² Mũndũ ũrĩa ũngĩonania kũnyarara mũtuithania ciira kana mũthĩnjĩri-Ngai, ũrĩa ũrũgamaga agĩtungatĩra Jehova Ngai wanyu, no nginya ooragwo. No nginya mũniine ũuru ũcio wehere Isiraeli. ¹³ Andũ othe nĩmakaigua ũhoru ũcio nao metigĩre, na matigacooka gũkorwo marĩ na kĩnyararo rĩngĩ.

Mũthamaki

¹⁴ Rĩrĩa mũgaathiĩ bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, na mũkorwo mũwĩgwatiire na mũgaatũũra kuo, na muuge atĩrĩ, “Rekei tũgĩe na mũthamaki witũ ta ndũrĩrĩ iria ciothe itũthiũrũrũkĩirie,” ¹⁵ Menyererai wega mũgaathuura mũthamaki ũrĩa Jehova Ngai wanyu amwamũrĩre. No nginya akoima gatagatĩ-inĩ ka ariũ a ithe wanyu. Mũtigathuure mũndũ wa kũngĩ atuĩke mũthamaki wanyu, mũndũ ũtarĩ mũrũ wa thoguo Mũisiraeli. ¹⁶ Mũthamaki ũcio, o nake ndakaneingĩhĩrie mbarathi, kana atũme andũ macooke bũrũri

wa Misiri makamũgĩĩre ingĩ, nĩgũkorwo Jehova amwĩrĩte atĩrĩ, “Mũtikanacooke na thutha, mũgere njĩra ñyo rĩngĩ.”¹⁷ Nake ndakanahikie atumia aingĩ, nĩguo ngoro yake ndĩkanagarũrũke. Ningĩ ndakaneingĩĩrie betha na thahabu.

¹⁸ Rĩrĩa agaikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũthamaki, akoya ibuku rĩa gĩkũngo, eyandĩkire watho ũyũ, aũrutĩte ibuku-inĩ rĩrĩa riumĩte harĩ athĩnjĩri-Ngai, arĩ o Alawii.¹⁹ Narĩo ibuku rĩu nĩaikarage narĩo, arĩthomage matukũ marĩa mothe egũtũũra muoyo nĩguo erutage gwĩtigĩra Jehova Ngai, na arũmagĩĩre wega ciugo ciothe cia watho ũyũ na irĩra cia watho wa kũrũmagĩĩrwo,²⁰ na ndagetuage mwega gũkĩra ariũ a ithe agarũrũke mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho atigane na watho. Hĩndĩ ñyo, we na njiaro ciake nĩmagathamaka ihinda iraaya ũthamaki-inĩ wake kũu Isiraeli.

18

Maruta nĩ ũndũ wa Athĩnjĩri-Ngai na Alawii

¹ Athĩnjĩri-Ngai, arĩa Alawii, hamwe na mũhĩrĩga ũcio wothe wa Lawi, matikagĩa na gĩthaka kana igai hamwe na andũ a Isiraeli arĩa angĩ. Magaatũũragio nĩ indo iria irutĩrwo Jehova cia igongona rĩa njino, nĩgũkorwo rĩu nĩrĩo igai rĩao. ² Matikagaya igai gatagatĩ ka ariũ a ithe wao; nĩgũkorwo Jehova nĩwe igai rĩao, o ta ũrĩa aamerĩire.

³ Indo ici nĩcio athĩnjĩri-Ngai magĩĩrwo nĩ kũheagwo ciumĩte kũrĩ andũ arĩa marĩrutaga igongona rĩa ndegwa kana rĩa ng'ondũ: nĩ

guoko, na thĩa cieri, na nyama cia nda. ⁴ No nginya mũmaheage maciaro ma mbere ma ngano yanyu, na ma ndibei yanyu ya mũhiano, na maguta, o na guoya wa mbere wa ng'ondũ cianyu cienjwo, ⁵ nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩamathuurĩte hamwe na njiaro ciao kuuma harĩ mĩhĩrĩga yanyu yothe, nĩgeetha marũgamage magatungataga thĩinĩ wa Rĩitwa rĩa Jehova hĩndĩ ciothe.

⁶ Mũlawii angĩthaama, oime kũrĩa atũũraga itũũra-inĩ rĩmwe rĩa matũũra manyu thĩinĩ wa Isiraeli, na oke endete mũno gũkinya handũ harĩa Jehova agaathuura-rĩ, ⁷ no atungate thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Jehova Ngai wake, o ta Alawii arĩa angĩ arĩa matungataga hau mbere ya Jehova. ⁸ Nake akaagaĩrwo indo ciiganaine na cia arĩa angĩ, o na gũtuĩka nĩamũkĩrĩte mbeeca ciumanĩte na kwendia indo cia nyũmba yao.

Mitugo ĩrĩa ĩrĩ Magigi

⁹ Rĩrĩa mũgaathiĩ bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, mũtikanerute maũndũ ma kwĩgerekania na mĩthiĩre ĩrĩa ĩrĩ magigi ya ndũrĩrĩ iria irĩ kuo. ¹⁰ Rekei gũtikanoneke mũndũ thĩinĩ wanyu ũkũruta igongona rĩa gũcina mũriũ kana mwarĩ, kana ũkũragũra, kana ũkũrogana, kana mũtuĩria wa nyoni ya mũndũ, kana mũndũ-mũgo, ¹¹ kana mũrogani wa ithitũ, kana mũndũ ũrĩ na maroho ma kũragũra, kana mũrogi, o na kana mũndũ ũkaragũra na maroho ma andũ akuũ. ¹² Mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ macio nĩonagwo arĩ magigi nĩ Jehova, na nĩ ũndũ wa maũndũ

macio marĩ magigi, nĩkĩo Jehova Ngai wanyu ekũrutũrũra ndũrĩrĩ icio ciehere mbere yanyu. ¹³ Inyuĩ no nginya mũtuĩke andũ matarĩ ũcuuke mbere ya Jehova Ngai wanyu.

Mũnabii

¹⁴ Ndũrĩrĩ iria mũgaatunya bũrũri-rĩ, nĩithikagĩrĩria arogi na andũ arĩa maragũraga. No inyuĩ, Jehova Ngai wanyu ndamwĩtkĩrĩtie gwĩka ũguo. ¹⁵ Jehova Ngai wanyu nĩakamũtũmĩra mũnabii o ta nĩ kuuma harĩ ariũ a thoguo. No nginya mũmũiguage. ¹⁶ Nĩgũkorwo ũguo nĩguo mworirie Jehova Ngai wanyu mũrĩ kũu Horebu mũthenya ũrĩa muonganĩte, rĩrĩa mwoigire atĩrĩ, “Ndũkareke tũigue mũgambo wa Jehova Ngai witũ, kana tuone mwaki ũcio mũnene rĩngĩ, nĩgeetha tũtigakue.”

¹⁷ Jehova aanjĩrĩre atĩrĩ: “Ũguo moiga nĩ wega. ¹⁸ Nĩngamarahũrĩra mũnabii o tawe oime thĩnĩ wa ariũ a ithe wao; na nĩngekĩra ciugo ciakwa kanua gake, nake nĩakameera ũrĩa wothe ngaamwatha. ¹⁹ Mũndũ o wothe ũkaarega kũigua ciugo ciakwa iria mũnabii ũcio akaaria thĩnĩ wa rĩitwa rĩakwa-rĩ, nĩ mwene nĩ nĩ ngamũũria ũhoru ũcio. ²⁰ No rĩrĩ, mũnabii ũrĩa ũkaaria ũndũ o na ũrĩkũ na mwĩgerero akĩgwetaga rĩitwa rĩakwa, oige ũndũ itamwathĩte, kana mũnabii ũrĩa ũkaaria akĩgwetaga rĩitwa rĩa ngai ingĩ, no nginya akooragwo.”

²¹ Mwahota kwĩyũria atĩrĩ, “Tũngĩkĩmenya atĩa rĩrĩa ndũmirĩri ĩtaarĩtio nĩ Jehova?”

²² Ũndũ ũrĩa mũnabii angĩaria rĩitwa-inĩ

rĩa Jehova, naguo ùndũ ùcio wage kuoneka kana kũhinga, ìyo nĩ ndũmĩrĩri ìtaarĩtio nĩ Jehova. Mũnabii ùcio aarĩtie na mwĩgerero. Mũtikanamwĩtigĩre.

19

Matũũra ma Kũũrĩrwo

¹ Rĩrĩa Jehova Ngai wanyu agaakorwo aniinĩte ndũrĩrĩ iria ekũmũhe bũrũri wacio, na rĩrĩa na inyuĩ mũgaakorwo mũrĩkĩtie kũingata ndũrĩrĩ icio, na mũgaatũũra matũũra ma cio na nyũmba ciacio, ² hĩndĩ ìyo nĩmũkamũra matũũra matatũ marĩ handũ gatagatĩ ka bũrũri ùrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũwĩgwatĩre. ³ Mũgaathondeka barabara cierekeire matũũra macio, naguo bũrũri ùcio Jehova ekũmũhe ùtuĩke igai rĩanyu, mũwatũre icunjĩ ithatũ, nĩgeetha mũndũ o wothe ùngĩũraga mũndũ oragĩre kuo.

⁴ Ùyũ nĩguo watho ùkonĩ mũndũ ùrĩa ùngĩũraga mũndũ ùngĩ na oorĩre kuo nĩguo ahonokie muoyo wake, nake nĩ mũndũ ùrĩa ùngĩũraga mũndũ wa itũũra rĩake ataciirĩire gwĩka ùndũ ùcio, na akorwo ndaamũthũire mbere ìyo. ⁵ Ta rĩrĩa mũndũ angĩthĩ mũtitũ marĩ na mũndũ wa itũũra rĩake makoine ngũ, na akĩhiũria ithanwa ateme mũtĩ-rĩ, ithanwa rĩrũke, rĩrũge, rĩringe mũndũ ùcio wa itũũra rĩake, rĩmũũrage. Mũndũ ùcio no orĩre itũũra rĩmwe rĩa macio nĩguo ahonokie muoyo wake. ⁶ Angĩaga gwĩka ùguo-rĩ, mũrĩhanĩria wa thakame ahota gũthingatana nake arĩ na marakara amũnyiite, angĩkorwo itũũra

rĩa kũũrĩrwo nĩrĩraihĩrĩirie mũno, amũũrage o na gũtuĩka ndagĩrĩire kũũragwo nĩ ũndũ ndaathũire mũndũ ũcio mbere iyo. ⁷ Kĩu nĩkĩo gĩtũmi kĩrĩa gĩatũma ndĩmwathe mwĩyamũrĩre matũũra manene matatũ ma kũũrĩrwo.

⁸ Jehova Ngai wanyu angĩkongerera mĩhaka ya bũrũri wanyu o ta ũrĩa erĩire maithe manyu na mwĩhĩtwa, amũhe bũrũri wotho ũrĩa aamerĩire, ⁹ nĩ ũndũ wa ũrĩa mũgaakorwo mũmenyereire wega maathani maya ndĩramwatha ũmũthĩ, atĩ mwendage Jehova Ngai wanyu, na mũthiage na njĩra ciake hĩndĩ ciothe, hĩndĩ iyo nĩmũkamũra matũũra mangĩ matatũ ma kũũrĩrwo. ¹⁰ Mũgeeka ũguo nĩgeetha gũtikanaitwo thakame ya mũndũ ũtarĩ na ũũru bũrũri-inĩ wanyu, ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe ũtuĩke igai rĩanyu, na ningĩ nĩgeetha mũtikagĩe na mahĩtia ma gũita thakame.

¹¹ No mũndũ angĩkorwo athũire mũndũ wa itũũra rĩake, nake amuoherie njĩra-inĩ, amũtharĩkĩre amũũrage, acooke orĩre itũũra-inĩ rĩmwe rĩa macio-rĩ, ¹² athuuri a itũũra rĩake nĩmakamũtũmanĩra, arehwo kuuma kũu itũũra-inĩ, mamũneane kũrĩ mũrĩhanĩria wa thakame nĩguo ooragwo. ¹³ Mũtikanamũiguĩre tha. No nginya mũniine wĩhia wa ũiti wa thakame ĩtarĩ na ũũru bũrũri-inĩ wa Isiraeli, nĩgeetha maũndũ manyu magĩrĩre.

¹⁴ Mũndũ ndakaneherie ihiga rĩa mũhaka rĩa mũndũ ũrĩa mariganĩtie, rĩrĩa rĩahaandirwo nĩ arĩa maarĩ mbere yanyu igai-inĩ rĩrĩa mũkaamũkĩra bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũwĩgwatĩre.

Aira

¹⁵ Mũira ũmwe ti mũiganu wa gũtũma mũndũ atuĩrwo nĩ ũndũ wa ngero kana wa ihĩtia rĩrĩa angĩkorwo ekĩte. No nginya ũhoro ũtuuo nĩ wa ma na ũndũ wa ũira wa andũ eerĩ kana atatũ.

¹⁶ Mũira ũrĩ na rũthũũro angĩrũgama gũthitangĩra mũndũ ngero, ¹⁷ andũ acio eerĩ magĩte na ngarari, no nginya marũgame harĩ Jehova, mbere ya athĩnjĩri-Ngai na aciirithania arĩa magaakorwo makĩruta wĩra ihinda-inĩ rĩu. ¹⁸ Aciirithania acio no nginya matuĩrie ũhoro na kĩyo, na mũira ũcio angĩoneka nĩ wa maheeni, nĩaraigĩrĩra mũrũ wa ithe kĩgeenyorĩ, ¹⁹ hĩndĩ ĩyo mũmwĩke o ta ũrĩa aciirĩire gwĩka mũrũ wa ithe. No nginya mũniine ũũru ũcio thĩinĩ wanyu. ²⁰ Andũ arĩa angĩ nĩmakaigua ũhoro ũcio nao metigĩre, naguwo ũndũ ũcio mũũru ndũgacooka gwĩkwo rĩngĩ thĩinĩ wanyu. ²¹ Mũtikanaigue tha; muoyo uumage muoyo, na riitho riumage riitho, na igego riumage igego, na guoko kuumage guoko, o na kũgũrũ kuumage kũgũrũ.

20*Gũthiĩ Mbaara-inĩ*

¹ Rĩrĩa mũgaathiĩ kũrũa na thũ cianyu na muone irĩ na mbarathi na ngaari cia ita na mbũtũ cia ita nyingĩ gũkĩra cianyu, mũtikanaciĩtigĩre, nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu, ũrĩa wamũrutire bũrũri wa Misiri, agaakorwo hamwe na inyuĩ. ² Rĩrĩa mũgaakorwo mũkuhĩrĩrie gũthiĩ mbaara, mũthĩnjĩri-Ngai nĩagakuhĩrĩria mbũtũ cia ita na aciarĩrie.

³ Aciĩre atĩrĩ, “Thikĩrĩria wee Isiraeli, ũmũthĩ nĩ ũgũthiĩ mbaara-inĩ ũkarũe na thũ ciaku. Ndũgakue ngoro kana wĩtigĩre na ndũkamake kana ũinaine ũrĩ mbere yacio. ⁴ Nĩgũkorwo Jehova Ngai waku nĩwe ũgũtwarana nawe nĩguo akũrũĩre kũrĩ thũ ciaku, akũhootanĩre.”

⁵ Anene nao nĩmakooria mbũtũ ya ita atĩrĩ: “Nĩ harĩ mũndũ wakĩte nyũmba njerũ na ndamĩrugũrĩtie? Nĩarekwo acooke mũciĩ, ndagakuĩre mbaara-inĩ, nake mũndũ ũngĩ atuĩke wa kũmĩrugũria. ⁶ Nĩ harĩ mũndũ ũhaandĩte mũgũnda wa mĩthabibũ na ndambĩrĩrie gũkenera matunda maguo? Nĩarekwo ainũke ndagakuĩre mbaara-inĩ nake mũndũ ũngĩ atuĩke wa gũkenera matunda macio. ⁷ Nĩ harĩ mũndũ marĩkanĩire na mũndũ-wa-nja atĩ nĩekũmũhikia na ndamũhikĩtie? O nake nĩ ainũke ndagakuĩre mbaara-inĩ nake mũndũ-wa-nja ũcio ahikio nĩ mũndũ ũngĩ.”

⁸ Ningĩ anene nĩmagacooka morie atĩrĩ, “Nĩ harĩ mũndũ ũretigĩra kana agakua ngoro? ũcio nĩarekwo ainũke nĩgeetha ariũ a ithe o nao matigakue ngoro.” ⁹ Rĩrĩa anene makaarĩkia kwarĩria mbũtũ cia ita-rĩ, nĩmagathuura anene a ita a gũtongoria mbũtũ icio.

¹⁰ Rĩrĩa mũkaambata mũkahũũre itũũra inene, mũkaamba kũũria andũ a rĩo metĩkĩre kũgĩe thayũ. ¹¹ Mangĩgetĩkĩra na mahingũre ihingo ciao-rĩ, andũ a itũũra rĩu othe magaatũka a kũrutithio wĩra na hinya, mamũrutagĩre wĩra.

¹² Mangĩkaarega kũgĩe thayũ na mambĩrĩrie kũrũa na inyuĩ, mũgaathiũrũrũkĩria itũũra rĩu.

¹³ Rĩrĩa Jehova Ngai wanyu akaarĩneana moko-

inĩ manyu-rĩ, mũkooraga arũme othe arĩa marĩ thĩinĩ warĩo. ¹⁴ No ha ũhoro wa andũ-a-nja, na ciana, na mahiũ, o na kĩndũ kĩa kĩngĩ gĩothe kĩrĩ thĩinĩ wa itũũra rĩu, no mũcitahe ituĩke cianyu. Na rĩrĩ, no mũhũthĩre indo icio Jehova Ngai wanyu amũheete kuuma kũrĩ thũ cianyu. ¹⁵ Ũguo nĩguo mũgeeka matũũra manene mothe marĩa marĩ kũraya na kũrĩa mũrĩ no ti ma ndũrĩrĩ iria irĩ gũkuhĩ na inyuĩ.

¹⁶ No rĩrĩ, thĩinĩ wa matũũra manene ma ndũrĩrĩ marĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe matuĩke igai rĩanyu, mũtikanatigie kĩndũ o nakĩ, kĩhahagia kana kĩrĩ muoyo.

¹⁷ Mũkaamaniina biũ; andũ a Ahiti, na Aamori, na Akaanani, na Aperizi, na Ahivi, na Ajebusi o ta ũrĩa Jehova Ngai wanyu aamwathĩte.

¹⁸ Kwaga ũguo nĩmakamũruta kũrũmĩrĩra maũndũ mothe marĩ magigi marĩa mekaga makĩhooya ngai ciao, na inyuĩ nĩmũkehĩria Jehova Ngai wanyu.

¹⁹ Mũngĩgaakorwo mũthiũrũrũkĩrie itũũra ihinda iraaya, mũkĩrĩhũũra nĩguo mũrĩtahe, mũtikanathũkangie mĩtĩ yarĩo na kũmĩtemanga na ithanwa, nĩ ũndũ no mũrĩe matunda mayo. Mũtikanamĩteme. Mĩtĩ ya gĩthaka ikĩrĩ andũ, atĩ nĩguo mũmĩthiũrũrũkĩrie? ²⁰ No rĩrĩ, no mũteme mĩtĩ irĩa mũkũmenya atĩ ti ya matunda, na mũmĩtũmĩre gwĩthondekera mwĩgitio wa rũirigo nginya itũũra rĩu rĩrarũa na inyuĩ rĩgwe.

Horohio ya Gïkuũ gïtoïo Mũũragani

¹ Mündũ angïkooneka oragïtwo, na akorwo akomete gïthaka-inĩ kũu bũrũri ũcio Jehova Ngai wanyu ekũmũhe mũwïgwatïre, na kwage kũmenyeka mũndũ ũrĩa ũmũũragïte-rĩ, ² athuuri anyu na aciirithania nĩmakoimagara magathime itũina rĩa kuuma harĩa mwĩrĩ ũrĩ nginya matũũra-inĩ marĩa marĩ hakuhĩ naguo. ³ Ningĩ athuuri a itũũra rĩrĩa rĩkuhĩrĩirie mũno na harĩa mwĩrĩ ũcio ũrĩ nĩmakanyiiita moori ïtarĩ yarutithio wĩra na ïtarĩ yohwo icooki, ⁴ nao mamũikũrũkie gïtuamba-inĩ gïtarĩ kĩarĩmwo kana gïkahaandwo, na kĩrĩ na karũũ gegũtherera. Nĩmakoinĩra moori ïyo ngingo kũu gïtuamba-inĩ kũu. ⁵ Nao athĩnjĩri-Ngai, o acio ariũ a Lawi, nĩmakeyumĩria nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩamathuurĩte nĩguo matungatage na makarathimana makĩgwetaga rĩitwa rĩa Jehova na magatuithanagia maciira ma andũ arĩa marĩ na ngarari o na ma andũ maangĩrũa. ⁶ Ningĩ athuuri othe a itũũra rĩrĩa rĩkuhĩrĩirie mũno harĩa mwĩrĩ ũcio ũrĩ nĩmagethamba moko* igũrũ rĩa moori ïyo yunĩtwo ngingo o kũu gïtuamba-inĩ, ⁷ na moige atĩrĩ, “Moko maitũ timo maaitire thakame ïno, o na kana maitho maitũ makĩona ũndũ ũcio ũgĩkwo. ⁸ ïtĩkĩra horohio ïno nĩ ũndũ wa andũ aku a Isiraeli, arĩa Wee Jehova ũkũũrĩte, na ũtige kũmatua ahĩtia ũndũ-inĩ wa thakame ïno ya mũndũ ũtarĩ na ũũru.” Nayo thakame ïyo ïtĩtwo nĩkahoroherio. ⁹ Nĩ

---

* **21:6** Gwĩthamba moko kwarĩ ũndũ wa kuonania atĩ mũndũ ndaarĩ na ihĩtia rĩa ũragani.

ũndũ ũcio nĩmũgetheria ihĩtia-inĩ rĩu rĩa gũita thakame ya mũndũ ũtarĩ na ũũru, kuona atĩ nĩmwĩkĩte ũndũ ũrĩa wagĩrĩire maitho-inĩ ma Jehova.

Kũhikia Mũndũ-wa-Nja Mũtahe

¹⁰ Rĩrĩa mũngĩthĩĩ kũrũa na thũ cianyu, nake Jehova Ngai wanyu acirekererie moko-inĩ manyu mũcitahe-rĩ, ¹¹ mũngĩcooka muone thĩinĩ wa andũ acio atahe harĩ na mũndũ-wa-nja mũthaka na ũmwe wanyu aguucĩrĩrio nĩwe, no amũhikie atuĩke mũtumia wake. ¹² Nĩakamũinũkia gwake mũciĩ acooke atũme enjwo mũtwe na arenge ndwara ¹³ na arute nguo iria eekĩrĩte rĩrĩa aatahagwo. Thuutha wa gũikara gwake mũciĩ na acakaĩre ithe na nyina ihinda rĩa mweri mũgima-rĩ, hĩndĩ ĩyo no athĩĩ harĩ we, atuĩke mũthuari wake nake atuĩke mũtumia wake. ¹⁴ Angĩkaaga gũkenio nĩwe, nĩakamwĩtikĩria athĩĩ o kũrĩa guothe angĩenda. Ndakanamwendie kana amũtue ngombo, kuona atĩ nĩamwagithĩtie gĩtĩo.

Kĩhooto kĩa Mwana wa Irigithathi

¹⁵ Mũndũ angĩkorwo na atumia eerĩ, na akorwo endete ũmwe na akaaga kwenda ũcio ũngĩ, na eerĩ mamũciarĩre ciana cia ihĩĩ, no mwana wa irigithathi akorwo nĩ wa mũtumia ũrĩa atendete-rĩ, ¹⁶ angĩkorwo akĩgaĩra ariũ ake indo, ndakanaheane kĩhooto kĩa irigithathi kũrĩ mũriũ wa mũtumia ũrĩa eendete, handũ ha kũhe mũriũ ũrĩa arĩ we irigithathi kũna, mũriũ ũcio wa mũtumia ũrĩa atendete. ¹⁷ No nginya onanie atĩ mũriũ ũcio wa mũtumia ũcio atendete nĩwe

irigithathi na ùndũ wa kùmũhe indo maita meerĩ thĩinĩ wa indo iria ciothe arĩ nacio. Mũriũ ùcio nĩwe kionereria kĩa mbere kĩa hinya wa ithe. Kĩhooito kĩa mwana wa irigithathi nĩ gĩaake.

Mwana ùrĩa Mũremi

¹⁸ Mũndũ angĩkaagĩa na mũriũ ùtangĩigua na mũremi, ùtaathĩkagĩra ithe na nyina, na ùtangĩmaigua o na mamũhũũra-rĩ, ¹⁹ ithe na nyina nĩmakamũnyiita mamũtware kũrĩ athuuri hau kĩhingo-inĩ gĩa itũũra. ²⁰ Nao meere athuuri atĩrĩ, “Mũriũ ùyũ witũ ndatũiguaga na nĩ mũremi, ndangĩtwathĩkĩra. Atũũraga arĩ mũmaramari na arĩ mũrĩũ.” ²¹ Hĩndĩ ìyo andũ othe a itũũra nao nĩmakamũhũũra na mahiga nyuguto nginya akue. No nginya mũniine ùũru ùcio wehere gatagatĩ-inĩ kanyu. Ùhoro ùcio nĩũkaiguuo nĩ andũ a Isiraeli othe nao meetigĩre.

Mawatho Matiganĩte

²² Mũndũ angĩhia wĩhia ùngĩtũma ooragwo, nake ooragwo na mwĩrĩ wake ùcuurio mũtĩ igũrũ-rĩ, ²³ mũtikanareke mwĩrĩ ùcio ùraare mũtĩ igũrũ ùtukũ ùcio wothe. Tigĩrĩrai nĩ mwamũthika mũthenya o ro ùcio, tondũ mũndũ o na ùrĩkũ mũcuurie mũtĩ-inĩ nĩ mũrume nĩ Ngai. Mũtikanathaahie bũrũri ùrĩa Jehova Ngai wanyu ekùmũhe ùtuĩke igai rĩanyu.

22

¹ Ùngĩkoona ndegwa kana ng'ondũ ya mũrũ wa ithe wanyu yũrĩte, ndũkamĩtiganĩrie, no tigĩrĩra wona nĩwamĩcookia kũrĩ we. ² Mũrũ

wa ithe wanyu ũcio angĩkorwo ndaikaraga hakuhi nawe, kana ũngĩkorwo ndũmũĩ, ũkaamĩtwara gwaku mũciĩ nginya rĩria agooka kũmĩcaria; hĩndĩ ĩyo ũmũcookerie. ³ Ũgeeka o ũguo, ũngĩkoona ndigiri ya mũrũ wa thoguo, kana kabuti gake, kana o kĩndũ gĩothe atete, ndũkanetue ta ũtacionete.

⁴ Ũngĩkoona ndigiri ya mũrũ wa thoguo, kana ndegwa yake ĩgũite njĩra-inĩ, ndũkanamĩtiganĩrie; mũteithĩrĩrie kũmĩrũgamia.

⁵ Mũndũ-wa-nja ndakanehumbe nguo cia arũme, kana mũndũ mũrũme ehumbe nguo cia andũ-a-nja, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩathũire mũndũ o wothe wĩkaga ũguo.

⁶ Ũngĩgaakorera gĩtara kĩa nyoni mũkĩra-inĩ wa njĩra, kĩrĩ mũtĩ ĩgũrũ kana kĩrĩ thĩ, nayo nyoni ĩyo ĩkorwo ĩkomereirie tũcui twayo kana matumbĩ, ndũkanoe nyoni ĩyo na tũcui twayo.

⁷ No woe tũcui, no no nginya ũkaarekereria nyina yũmbũke, nĩgeetha wonage maũndũ mega na ũtũũre hĩndĩ ndaaya.

⁸ Hĩndĩ ĩria ũngĩaka nyũmba njerũ, ũkaamĩkĩra rũirigo rũmĩthiũrũrũkĩirie ĩgũrũ nĩgeetha ndũkarehithĩrie andũ a nyũmba yaku ũũru wa ũiti wa thakame, mũndũ angĩkaagũa kuuma nyũmba ĩgũrũ.*

⁹ Ndũkahaande mbegũ cia mũthemba ĩĩrĩ mũgũnda waku wa mũthabibũ; ũngĩgeeka ũguo

---

* **22:8** Nyũmba cia tene ciakagwo na rũirigo ĩgũrũ, na mũndũ nĩangĩagereire kuo.

nĩũgathaahia mĩmera ĩrĩa ũhaandĩte, o na maciario ma mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ.

¹⁰ Ndũkanarĩmithie ndegwa na ndigiri ciohanĩtio mũraũ ũmwe.

¹¹ Ndũkanehumbe nguo cia guoya wa ng'onda na cia gatani ciogothanĩtio hamwe.

¹² Ohagĩrĩra ciohe cia ndigi mĩthia-inĩ ĩrĩa ĩna ya kabuti karĩa wĩhumbaga.

Gũthũkia Kĩhiko

¹³ Mũndũ angĩhikia mĩtumia na thuutha wa gũkoma nake acooke amũthũũre, ¹⁴ na aarie ndeto cia kũmũcambia, nake amũthũkĩrie rĩĩtwa, oige atĩrĩ, “Ndahikirie mĩtumia ũyũ, no rĩrĩ, ndamũkuhĩrĩria ndionire imenyithia cia atĩ nĩ mũirĩtu gathirange,” ¹⁵ hĩndĩ ĩyo ithe na nyina nĩmagatwara maũndũ ma kuonania atĩ nĩ mũirĩtu gathirange harĩ athuuri hau kĩhingo-inĩ gĩa itũũra. ¹⁶ Ithe wa mũirĩtu nĩakeera athuuri atĩrĩ, “Ndaheanire mũirĩtu wakwa ahikio nĩ mũndũ ũyũ, no rĩrĩ, rĩu nĩamũthuurĩte. ¹⁷ Nĩamũcambĩtie akoiga atĩrĩ, ‘Ndiakorire mwarĩguo arĩ mũirĩtu gathirange.’ No rĩrĩ, ici nĩcio imenyithia cia kuonania atĩ mũirĩtu wakwa arĩ mũirĩtu gathirange.” Hĩndĩ ĩyo aciari a mũirĩtu ũcio nĩmagatambũrũkia gĩtambaya kũu mbere ya athuuri a itũũra, ¹⁸ nao athuuri acio nĩmakanyiita mũndũ ũcio mamũherithie. ¹⁹ Nĩmakamwĩtia thĩnjo ya cekeri igana rĩmwe cia betha,† macineane kũrĩ ithe wa mũirĩtu, nĩ ũndũ mũndũ ũcio nĩacambĩtie mũirĩtu gathirange wa Isiraali. Mũirĩtu ũcio agaathiĩ na mbere gũtuĩka mĩtumia wake;

† 22:19 nĩ ta kilo 1

ndakanamũte matukũ mothe marĩa egũtũura muoyo.

²⁰ No rĩrĩ, kũngĩgaatuĩka atĩ thitango ĩyo nĩ ya ma, na kwage kĩmenyithia gĩa kuonania atĩ mũirĩtu ũcio aarĩ gathirange, ²¹ nĩakarehwo mũrango-inĩ wa nyũmba ya ithe, nao arũme a itũura rĩake nĩmakamũhũura na mahiga nyuguto nginya akue. Nĩekĩte ũndũ wa thoni thĩinĩ wa Isiraeli nĩkũhũura ũmaraya arĩ o nyũmba gwa ithe. No nginya mũniine ũuru ũcio wehere gatagatĩ-inĩ kanyu.

²² Mũndũ mũrũme angĩnyiitwo akomete na mũtumia wa mũndũ ũngĩ, o eerĩ, mũndũ mũrũme ũcio na mũtumia ũcio, no nginya makue. No nginya mũniine ũuru ũcio wehere Isiraeli.

²³ Mũndũ angĩcemanía na mũirĩtu gathirange itũura-inĩ orĩtio ahikio, na mũndũ ũcio akome nake, ²⁴ nĩmũkamanyiita eerĩ, mũmoimagarie kĩhingo-inĩ gĩa itũura rĩu, mũmahũure na mahiga nyuguto nginya makue; mũirĩtu ũcio akooragwo tondũ aarĩ thĩinĩ wa itũura na ndoigire mbu nĩguo ateithio, nake mũndũ mũrũme ũcio akooragwo tondũ wa gũthũkia mũtumia wa mũndũ ũngĩ. No nginya mũniine ũuru wehere gatagatĩ-inĩ kanyu.

²⁵ No rĩrĩ, mũndũ mũrũme angĩcemanía na mũirĩtu ũrĩtio ahikio arĩ na kũu nja ya itũura, na amũnyiite na hinya, mũndũ mũrũme ũcio wĩkĩte ũguo nowe wiki ũgaakua. ²⁶ No rĩrĩ, mũirĩtu ũcio mũtikanamwĩke ũndũ; ndeekĩte rĩhia rĩa gũtũma ooragwo. Ũndũ ũcio nĩ ta wa mũndũ ũrĩa ũtharĩkagĩra akooraga mũndũ

wa itũũra rĩake, ²⁷ nĩgũkorwo mũndũ ũcio aacemanirie na mũirĩtu ũcio na kũu nja ya itũũra, o na gũtuũka mũirĩtu ũcio ũrĩtio nĩoigire mbu, hatiarĩ na mũndũ wakũmũteithũra.

²⁸ Mũndũ angĩgacemania na mũirĩtu gathirange ũtoorĩtio ahikio, amũnyiite na hinya nao mamenyeke-rĩ, ²⁹ mũndũ ũcio nĩakarĩha ithe wa mũirĩtu ũcio cekerĩ mĩrongo ĩtano cia betha.‡ Mũndũ ũcio no nginya ahikie mũirĩtu ũcio, nĩgũkorwo nĩamũthũkĩtie. Ndakanamũte matukũ mothe marĩa egũtũũra muoyo.

³⁰ Mũndũ mũrũme ndagĩrĩrwo nĩkũhikia mũtumia wa ithe; ndakanacoronithie ũrĩrĩ wa ithe.

23

Kweherio Kĩũngano-inĩ

¹ Gũtirĩ mũndũ mũhakũre na ũndũ wa kũhinywo kana gũtinio kũga gĩake gĩa ũciarĩ ũgaatoonya kũngano-inĩ kĩa Jehova.

² Gũtirĩ mwana ũciarĩtwo kuuma ũhiki-inĩ mũgirie, kana mũndũ o wothe wa rũciarĩ rwake ũgaatoonya kũngano-inĩ kĩa Jehova, o nginya rũciarĩ rwa ikũmi.

³ Gũtirĩ Mũamoni kana Mũmoabi, kana mũndũ o wothe wa rũciarĩ rwake, ũgaatoonya kũngano-inĩ kĩa Jehova, o nginya rũciarĩ rwa ikũmi. ⁴ Nĩgũkorwo matiigana gũũka kũmũtũnga na mĩgate na maaĩ mũrĩ njĩra mũkiuma bũrũri wa Misiri, na ningĩ nĩmarĩhire Balamu mũrũ wa Beori kuuma Pethori kũu Mesopotamia nĩguo oke amũrume. ⁵ O na

---

‡ 22:29 nĩ ta nuthu kilo

kūrī o ro ũguo-rĩ, Jehova Ngai wanyu ndaigana gũthikĩrĩria Balamu, no aagarũrire kĩrumi kũu gĩgĩtuĩka kĩrathimo harĩ inyuĩ, nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu nĩamwendete. ⁶ Mũtikanagĩe kĩrĩko gĩa gũtũũra ũrata nao hĩndĩ ĩrĩa yothe mũgũtũũra muoyo.

⁷ Mũtikanamene Mũedomu nĩgũkorwo nĩ mũrũ wa ithe wanyu. Mũtikanamene Mũmisiri, nĩ ũndũ nĩmwatũire mũrĩ ageni bũrũri wake. ⁸ Andũ a rũciaro rwa gatatũ arĩa magaaciawo nĩo, no matoonye kũngano-inĩ kĩa Jehova.

Kwaga Ũtheru Kambĩ-inĩ

⁹ Hĩndĩ ĩrĩa mũngĩamba kambĩ mũng'ethanĩire na thũ cianyu, mũtikahutanie na kĩndũ kĩrĩ thaahu. ¹⁰ Mũndũ mũrũme ũmwe thĩinĩ wanyu angĩkorwo nĩathaahĩte nĩ ũndũ wa ũndũ ũrĩa ũmũkorete ũtukũ, nĩakoima na kũu nja ya kambĩ aikare kuo. ¹¹ No rĩrĩ, gwatua gũtuka nĩethambe, na riũa rĩgĩthũa no acooke kambĩ-inĩ.

¹² Thondekai handũ nja ya kambĩ harĩa mũrĩthiia gwĩteithia. ¹³ Harĩ indo cianyu cia wĩra-rĩ, gĩagai na kĩndũ gĩa gũcimbaga nakĩo, na rĩrĩa mũndũ athĩ gwĩteithia, akenja irima agathika kĩoro gĩake. ¹⁴ Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩaceraceeraga kũu kambĩ-inĩ yanyu nĩguo amũgitĩre na aneane thũ cianyu kũrĩ inyuĩ. Kambĩ yanyu no nginya ĩtuĩke theru, nĩgeetha ndakanoone ũndũ ũtagĩrĩire gatagatĩ-inĩ kanyu, nake amweherere.

Mawatho Mangĩ Ngũũrani

15 Ngombo ãngĩgakorwo yũrĩire gwaku, ndũkanamĩneane kũrĩ mwathi wayo. 16 Reke ãtũũre gatagatĩ kanyu kũrĩa guothe ãngĩenda na itũũra-inĩ o rĩothe rĩrĩa ãngĩthuura. Ndũkanamĩhinyĩrĩrie.

17 Gũtirĩ Mũisiraeli, mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja, ũgaatuĩka mũmaraya wa ihooero. 18 Mũtikanarehe thĩinĩ wa nyũmba ya Jehova Ngai wanyu mbeeca ithũkũmĩtwo na njĩra ya ũmaraya wa andũ-a-nja kana wa arũme irĩ cia kũhingia mwĩhĩtwa o na ũrĩkũ, nĩ ũndũ Jehova Ngai wanyu nĩathũire maũndũ macio meerĩ.

19 Ndũkanarĩhie mũrũ wa ithe wanyu uumithio wa kĩndũ ũmũheete, ũrĩ wa mbeeca kana irio kana wa kĩndũ kĩngĩ o gĩothe kĩngĩrehe uumithio. 20 No ũrĩhie mũndũ wa kũngĩ uumithio wa kĩndũ ũmuohoreire, no ti mũrũ wa ithe wanyu Mũisiraeli, nĩgeetha Jehova Ngai wanyu amũrathimage maũndũ-inĩ mothe marĩa mũrĩkaga bũrũri-inĩ ũrĩa mũrathĩ mũwĩgwatĩre.

21 Ũngĩkeehĩta mwĩhĩtwa kũrĩ Jehova Ngai waku, ndũgekĩre mũhũthia kũhingia mwĩhĩtwa ũcio, nĩgũkorwo Jehova Ngai waku ndarĩ hĩndĩ atagakũũria ũndũ ũcio, na nĩũgatuuo nĩwĩhĩtie. 22 No ũngĩaga kwĩhĩta mwĩhĩtwa, ndũgaakorwo wĩhĩtie. 23 Ũndũ ũrĩa wotho mũromo yaku ĩriugaga no nginya ũhĩngagie, nĩ ũndũ wehĩtire mwĩhĩtwa kũrĩ Jehova Ngai waku na kanua gaku wĩyendeire.

24 Ũngĩtoonya mũgũnda wa mũthabibũ wa mũndũ ũngĩ, no ũrĩe thabibũ nginya ũhũũne,

no ndũgekĩre o na ĩmwe kĩondo-inĩ gĩaku.
²⁵ Ũngĩtoonya mũgũnda wa ngano wa mũndũ
 ũngĩ, no ũbute magira mayo na moko, no
 ndũkanagethe ngano ĩyo yake.

24

¹ Mũndũ angĩhikia mĩtumia na age gũkenio
 nĩwe nĩ ũndũ wa kũmuona na ũndũ ũtagĩĩire,
 nake mũndũ ũcio amwandĩkĩre marũa ma
 ndigano, amũnengere na amũingate oime
 gwake mũciĩ, ² na thuutha wa kuuma gwake
 mũciĩ, mĩtumia ũcio atuĩke mĩtumia wa
 mũndũ ũngĩ, ³ nake mũthuuriwe ũcio wa
 keerĩ age kũmwenda, na amwandĩkĩre marũa
 ma ndigano, amũnengere na amũingate oime
 gwake mũciĩ, kana mũthuuri ũcio wa keerĩ
 akue, ⁴ mũthuuri wake ũrĩa warĩ wa mbere,
 ũrĩa wamũingatire, ndetĩkĩrĩtio kũmũhikia
 rĩngĩ thuutha wa gũkorwo arĩkĩtie gũthũkio.
 Ũcio ũngĩtuĩka ũndũ ũrĩ thaahu maitho-inĩ
 ma Jehova. Mũtikanarehe wĩhia bũrũri-inĩ
 ũcio Jehova Ngai wanyu aramũhe ũtuĩke
 igai rĩanyu.

⁵ Mũndũ angĩkorwo no hĩndĩ arahikanirie,
 ndakanatũmwo mbaara-inĩ kana aheo wĩra
 ũngĩ o wothe. Ihinda rĩa mwaka mũgima,
 nĩarekwo aikare mũciĩ ambe akenie
 mĩtumia wake ũcio ahikĩtie.

⁶ Ndũkanoe mahiga meerĩ ma gĩthĩi
 ma mũndũ ũrĩ na thiirĩ waku, o na kana
 ũthĩi na ihiga rĩa igũrũ riiki atĩ nĩguo
 rĩrũgamĩrĩre thiirĩ ũcio, nĩ ũndũ
 gwĩka ũguo no ta kuoya muoyo wa
 mũndũ ũcio.

7 Mündũ angĩnyitwo aiyĩte mũrũ wa ithe Mũisiraeli akamũtua ta ngombo kana akamwendia, mũici ũcio no nginya ooragwo. No nginya mũniine ũũru wehere gatagatĩ-inĩ kanyu.

8 Ha ũhoru wa mĩrimũ ya mangũ, mwĩmenyagĩrĩrei mũno gwĩka o ũrĩa athĩnjĩri-Ngai, o acio Alawii, makaamũruta. No nginya mũrũmĩrĩre wega ũrĩa ndĩmathĩte. ⁹ Ririkanai ũrĩa Jehova Ngai wanyu eekire Miriamu mũrĩ njĩra-inĩ mwarĩkia kuuma bũrũri wa Misiri.

¹⁰ Hĩndĩ ĩrĩa ũngĩkombithia mũndũ wa itũũra kĩndũ o gĩothe, ndũkanatoonye nyũmba yake, ũgĩire kĩrĩa eranĩire atĩ nĩakaruta kĩrũgamĩrĩre. ¹¹ Ikara nja ũreke mũndũ ũcio ũkombithĩtie kĩndũ akũrehere kĩrĩa eranĩire hau nja. ¹² Mündũ ũcio angĩkorwo arĩ mũthĩni, ndũkanaraarie kũ eeranĩire. ¹³ Mũcookerie kabuti gake riũa rĩtanathũa nĩgeetha ehumbe agĩkoma. Hĩndĩ ĩyo nĩagagũcookeria ngaatho, naguo ũndũ ũcio nĩũkonwo ũrĩ gĩiko kĩa ũthingu maitho-inĩ ma Jehova Ngai waku.

¹⁴ Ndũkanahinyirĩrie mũndũ wa kũrĩhwo ũrĩa mũthĩni na mũbatari, arĩ mũrũ wa ithe wanyu Mũisiraeli kana mũndũ wa kũngĩ ũtũũraga itũũra rĩmwe rĩa matũũra manyu. ¹⁵ Mũrĩhe mũcaara wake wa o mũthenya riũa rĩtanathũa, nĩ ũndũ nĩ mũthĩni na mũcaara ũcio nĩguo ehokete. Kwaga ũguo, aahota gũkaĩra Jehova igũrũ rĩaku, nawe woneke wĩhĩtie harĩ Jehova.

¹⁶ Maithe ma ciana matikooragwo nĩ ũndũ wa mahĩtia ma ciana ciao, kana ciana ciũragwo nĩ ũndũ wa mahĩtia ma maithe; o mũndũ arĩkuaga nĩ ũndũ wa mehia make mwene.

17 Ndũkanaagithie mũndũ wa kũngĩ kana mwana wa ngoriai kĩhooto ciira-inĩ, kana woe kabuti ka mũtumia wa ndigwa karũgamĩrĩre thi-irĩ. 18 Ririkanaga warĩ ngombo bũrũri wa Misiri, na Jehova Ngai waku nĩagũkũũrĩre ũkiuma kuo. Nĩkĩo ndĩragwatha wĩkage ũguo.

19 Rĩrĩa ũkũgetha mũgũnda waku, ũngĩriganĩrwo nĩ gĩtĩĩa, ndũgagĩcookere. Gĩtigĩre mũndũ wa kũngĩ, na mwana wa ngoriai, na mũtumia wa ndigwa, nĩgeetha Jehova Ngai waku akũrathimage wĩra-inĩ wothe wa moko maku. 20 Hĩndĩ irĩa ũkũhũrũra ndamaiyũ kuuma mũtĩ-inĩ yaku, tigaga gũcookera hongwe ciaguo riita rĩa keerĩ. Tigagĩria andũ a kũngĩ, na ciana cia ngoriai, na mũtumia wa ndigwa matigari. 21 Hĩndĩ irĩa ũkũgetha thabibũ mũgũnda waku wa mũthabibũ, ndũgacooke kũhaara rĩngĩ iria ciatigwo. Tigagĩra mũndũ wa kũngĩ, na ciana cia ngoriai, na mũtumia wa ndigwa matigari. 22 Ririkanaga atĩ warĩ ngombo bũrũri wa Misiri. Nĩkĩo ndĩragwatha wĩkage ũguo.

25

1 Hangĩgĩa ngarari gatagatĩ ka andũ eerĩ, nĩmatware ciira ũcio igooti-inĩ, nao atuithania a ciira mamatuithanie, marekererie mũndũ ũrĩa ũtarĩ na mahĩtia, nake ũrĩa ũrĩ na mahĩtia mamũtuĩre itua. 2 Kũngĩoneka atĩ ũrĩa ũrĩ na mahĩtia nĩagĩrĩre kũhũrwo, mũtuithania wa ciira nĩagaathana akome ahũrwo iboko iringaine na mahĩtia make, mũciiri ũcio akĩonaga, 3 no rĩrĩ, ndakamũhũrithie iboko

makĩria ya mĩrongo ãna. Angĩhũũrwo makĩria ya iboko icio, mũrũ wa thoguo aahota kuoneka arĩ mũmene maitho-inĩ maku.

⁴ Ndũkanoohe ndegwa kanua hĩndĩ irĩa ikũranga ngano ikĩmĩhũũra.*

⁵ Mũndũ na mũrũ wa nyina mangĩkorwo matũũranagia hamwe, na ũmwe wao akue atarĩ na mwana wa kahĩ, mũtumia ũcio wake ndakanahike nja ya nyũmba iyo. Mũrũ ũcio wa nyina na mũthuuriwe nĩakamuoya amũhikie, na amũhingĩrie bata wake o ta mũrũ wa nyina na mũthuuriwe. ⁶ Mwana wa mbere wa kahĩ ũrĩa agaaciara nĩwe ũgaatũũria rĩitwa rĩa ũcio ũkuĩte, nĩgeetha rĩitwa rĩake rĩtikanathario rĩehere Isiraeli.

⁷ No rĩrĩ, mũndũ angĩkorwo ndekwenda kũhikia mũtumia wa mũrũ wa nyina, mũtumia ũcio nĩagathiĩ kũrĩ athuuri hau kĩhingo-inĩ gĩa itũũra, ameere atĩrĩ, “Mũrũ wa nyina na mũthuuri wakwa nĩaregete gũtũũria rĩitwa rĩa mũrũ wa nyina gũkũ Isiraeli. Nĩaregete kũhingia bata ũrĩa mũrũ wa nyina na mũthuuri wa mũtumia agĩrĩrwo nĩ kũhingia.” ⁸ Hĩndĩ iyo athuuri acio a itũũra rĩake nĩmageta mũndũ ũcio mamwarĩrie. Mũndũ ũcio angĩgwatĩria kuuga atĩrĩ, “Ndirenda kũmũhikia,” ⁹ mũtumia ũcio wa mũrũ wa nyina nĩakambata athĩ harĩ we o hau harĩ athuuri acio, amũrute kĩraatũ kĩmwe gĩake, acooke amũtuĩre mata ũthiũ, amwĩre atĩrĩ, “Ũũ nĩguo mũndũ ũrĩa

---

* **25:4** Ndegwa nĩcio ciarangaga ngano nĩguo imĩtigithũkanie na mahuti.

warega gwaka nyũmba ya mũrũ wa nyina ek-agwo.” ¹⁰ Rũciaro rwa mũndũ ũcio kũu Isiraeli rũgeetagwo Nyũmba ya Mũndũ Ūrutitwo Kĩraatũ.

¹¹ Andũ eerĩ mangĩkorwo makĩrũa, nake mũtumia wa ũmwe wao oke gũteithũra mũthuuri wake kuuma kũrĩ ũcio maraarũa nake, nake amũnyiite kũga gĩake gĩa ũciari, ¹² nĩagatinio guoko kũu gwake. Ndakanaiguĩrwo tha.

¹³ Mũtigaakoragwo na mahiga ma gũthima meerĩ mataiganainie ũritũ mondo-inĩ cianyu, rĩmwe iritũ na rĩngĩ ihũthũ. ¹⁴ Mũtigakoragwo na igeri igĩrĩ itaiganaine nyũmba-inĩ cianyu, kĩmwe kĩnene na kĩmwe kĩnini. ¹⁵ No nginya mũkoragwo na ithimi na igeri iria ciagĩrĩire na cia kwĩhokwo, nĩgeetha matukũ manyu maingĩhe ma gũtũũra bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe. ¹⁶ Nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩathũire mũndũ o wothe wĩkaga maũndũ macio, mũndũ o wothe wĩkaga maũndũ matarĩ ma wĩhokeku.

¹⁷ Ririkanaga ũrĩa Aamaleki maamwĩkire mũrĩ njĩra-inĩ rĩrĩa mwoimire bũrũri wa Misiri. ¹⁸ Hĩndĩ irĩa mwarĩ anogu na mũgathirwo nĩ hinya, nĩmacemanirie na inyuĩ rĩrĩa mwarĩ rũgendo-inĩ na makĩũraga andũ othe arĩa maarigĩtie na thuutha; makĩaga gwĩtigĩra Ngai. ¹⁹ Hĩndĩ irĩa Jehova Ngai wanyu akaamũhe ũhurũko kuuma kũrĩ thũ iria ciothe imũrigiicĩirie bũrũri-inĩ ũrĩa ekũmũhe mũwĩgwatĩre ũtuĩke igai rĩanyurĩ, mũkaaniina kĩndũ o gĩothe kĩngĩtũma

Aamaleki maririkanwo gũkũ thĩ guothe.
Mütikanariganĩrwo nĩ ũndũ ũcio.

26

Maciaro ma Mbere na Icunjĩ cia Ikũmi

¹ Rĩrĩa ũgaatoonya bũrũri ũrĩa Jehova Ngai waku egũkũhe ũrĩ igai, na ũwĩgwatĩre na ũtũũre kuo, ² nĩũkoya maciaro mamwe ma mbere ma kĩrĩa gĩothe ũgaakũria tĩiri-inĩ wa bũrũri ũcio Jehova Ngai arakũhe na ũmekĩre kĩondo. Ũcooke ũthiĩ handũ harĩa Jehova Ngai waku agaathuura ha gũtũũria Rĩitwa rĩake, ³ wĩre mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa ũrĩ wĩra-inĩ hĩndĩ ĩyo atĩrĩ, “Nĩndoiga ũmũthĩ ndĩ mbere ya Jehova Ngai wakwa atĩ nĩndĩkĩtie gũkinya bũrũri ũrĩa Jehova eerĩire maithe maitũ ma tene na mwĩhĩtwa atĩ nĩagatũhe.” ⁴ Nake mũthĩnjĩri-Ngai ũcio nĩakamũkĩra kĩondo kũu kuuma moko-inĩ maku, akĩige hau mbere ya kĩgongona kĩa Jehova Ngai waku. ⁵ Ningĩ nĩũkoiga ũrĩ hau mbere ya Jehova Ngai waku atĩrĩ: “Baba aarĩ Mũsuriata watũũraga orũũraga,* nake agĩikũrũka agĩthiĩ bũrũri wa Misiri marĩ na andũ mataarĩ aingĩ, nao magĩtũũra kuo na magĩtuĩka rũrĩrĩ rũnene rũrĩ hinya na rwa andũ aingĩ. ⁶ No andũ a Misiri nĩmatũnyamaririe na magĩtũma tũthĩnĩke, na magĩtũrutithia wĩra wa hinya. ⁷ Hĩndĩ ĩyo tũgĩkaĩra Jehova, o we Ngai wa maithe maitũ, nake Jehova akĩigua mũgambo witũ, na akĩona mĩtangĩko iitũ, na

* **26:5** Jakubu nĩwe ũgwetetwo haha arĩ Mũsuriata ũrĩa worũũraga.

wĩra mũritũ na ũrĩa twahiinyagĩrĩrio. ⁸ Nĩ ũndũ ũcio Jehova agĩtũruta bũrũri wa Misiri na guoko gwake kwa hinya, na gũtambũrũkĩtio, akĩhũthĩra maũndũ manene ma kũmakanĩa, na akĩringa ciama, o na agũka maũndũ ma magegania. ⁹ Nĩatũrehire kũndũ gũkũ na agĩtũhe bũrũri ũyũ, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ; ¹⁰ na rĩrĩ, nĩndarehe maciaro ma mbere ma tĩiri ũrĩa, Wee Jehova, ũheete.” Nawe ũkĩige kiondo kũu mbere ya Jehova Ngai waku na ũinamĩrĩre mbere yake. ¹¹ Wee mwene, na Alawii, o na andũ a kũngĩ arĩa marĩ thĩinĩ wanyu, nĩmũgakenera maũndũ mothe mega marĩa Jehova Ngai wanyu amũheete na akahe andũ a nyũmba cianyu.

¹² Rĩrĩa ũgaakorwo ũrĩkĩtie kwamũra gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa maciaro maku mothe mwakainĩ wa gatatũ, mwaka ũcio wa kũrutwo gĩcunjĩ gĩa ikũmi, nĩũgakĩheana kũrĩ Alawii, na kũrĩ mũndũ wa kũngĩ, na kũrĩ mwana wa ngoriai, o na kũrĩ mũtumia wa ndigwa, nĩgeetha marĩe mahũũne marĩ kũu matũũrainĩ manyu. ¹³ Ũcooke wĩre Jehova Ngai waku atĩrĩ, “Nĩndĩkĩtie kũruta gĩcunjĩ kĩrĩa kĩa mũre kuuma nyũmba-inĩ yakwa, na nĩ ndĩkĩheanĩte kũrĩ Mũlawii, na kũrĩ mũndũ wa kũngĩ, na kũrĩ mwana wa ngoriai, na kũrĩ mũtumia wa ndigwa o ta ũrĩa wothe wathanĩte. Nditiganĩirie maathani maku o na kana ngariganĩrwo nĩ rĩmwe rĩamo. ¹⁴ Ndirĩte gĩcunjĩ o na kĩmwe gĩa kĩrĩa kĩa mũre hĩndĩ ya macakaya, kana ngeheria o na kĩmwe gĩa kĩa rĩrĩa ndaarĩ mũthaahu, o na kana ngarutĩra arĩa akuũ kĩmwe gĩa kĩa. Nĩnjathĩkĩire Jehova Ngai wakwa, nĩnjĩkĩte o ta

ũrĩa wothe ũnjathĩte. ¹⁵ Kĩrore ũrĩ o kũu igũrũ, o kũu gĩtũũro gĩaku gĩtheru, ũrathime andũ aku a Isiraeli na bũrũri ũyũ ũtũheete o ta ũrĩa werĩire maithe maitũ ma tene na mwĩhĩtwa, bũrũri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ.”

Rũmagĩrĩra Maathani ma Jehova

¹⁶ Jehova Ngai waku egũgwatha ũmũthĩ ũrũmagĩrĩre irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho; ũmenyerere kũmaathĩkĩra na ngoro yaku yothe na muoyo waku wothe. ¹⁷ Nĩumbũrĩte ũmũthĩ atĩ Jehova nĩwe Ngai waku, na atĩ nĩũrĩthiaga na njĩra ciake, na nĩũrĩathĩkagĩra irĩra cia watho wake wa kũrũmĩrĩrwo, na maathani make, o na mawatho, na atĩ nĩũrĩmwathĩkagĩra. ¹⁸ Nake Jehova nĩoimbũrĩte ũmũthĩ atĩ wee ũrĩ rũrĩrĩ rwake, rũrĩrĩ rwa bata mũno o ta ũrĩa eeranĩire, na nĩ ũrĩmenyagĩrĩra maathani make mothe. ¹⁹ Nĩoimbũrĩte atĩ nĩagagũtũũgĩria, ũgĩe na ngumo na gĩtĩo gũkĩra ndũrĩrĩ ciothe iria oombĩte, na nĩũgatuĩka rũrĩrĩ rũtheru kũrĩ Jehova Ngai waku, o ta ũrĩa eeranĩire.

27

Kĩgongona Kĩrĩma-inĩ kĩa Ebali

¹ Musa na athuuri a Isiraeli nĩ maathire andũ, makĩmeera atĩrĩ: “Rũmiai maathani maya mothe ndĩramũhe ũmũthĩ. ² Mwarĩkia kũringa Rũũĩ rwa Jorodani mũtoonye bũrũri ũrĩa Jehova Ngai wanyu ekũmũhe-rĩ, mũkaahaanda mahiga manene na mũmathinge na rĩũmba. ³ Mũkaandĩka igũrũ rĩamo ciugo ciothe cia watho ũyũ mwarĩkia kũringa mũrĩmo ũũrĩa

ũngĩ mũtoonye bŭrŭri ũcio Jehova Ngai wanyu ekũmũhe, bŭrŭri ũrĩ bũthi wa iria na ũũkĩ, o ta ũrĩa Jehova Ngai wa maithe manyu aamwĩrĩire. ⁴ Na mwarĩkia kŭringa Rũũĩ rwa Jorodani, mũkaahaanda mahiga macio kĩrĩma-inĩ kĩa Ebali, ta ũrĩa ndĩramwatha ũmũthĩ, na mũmathinge na rĩũmba. ⁵ Ningĩ mũgaakĩra Jehova Ngai wanyu kĩgongona, kĩgongona kĩa mahiga. Mũtikanahũthĩre kĩndũ o gĩothe gĩa kĩgera mahiga-inĩ macio. ⁶ Mũgaakĩra Jehova Ngai wanyu kĩgongona na mahiga moimĩte mũgũnda, na mũrutĩre Jehova Ngai wanyu maruta ma njino igŭrũ wakĩo. ⁷ Mũkarutĩra indo cia magongona ma ũiguano o hau, mũcirĩe mũgĩkenagĩra o hau mbere ya Jehova Ngai wanyu. ⁸ Na nĩmũkandĩka ciugo ciothe cia watho ũyũ mahiga-inĩ macio mũkaahaanda na ndemwa ikuoneka wega.”

Irumi kuuma Kĩrĩma-inĩ kĩa Ebali

⁹ Nake Musa na athĩnjĩri-Ngai, arĩa maarĩ Alawii, makĩira andũ othe a Isiraeli atĩrĩ, “Ta kirai, inyuĩ andũ a Isiraeli, na mũthikĩrĩrie! Rĩu nĩmũtuĩkĩte andũ a Jehova Ngai wanyu. ¹⁰ Athĩkĩrai Jehova Ngai wanyu na mũrũmĩrĩre maathani make na kĩrĩra kĩa watho wake wa kŭrũmĩrĩrwo ũrĩa ndĩramũhe ũmũthĩ.”

¹¹ Mũthenya o ro ũcio, Musa agĩatha andũ acio, akĩmeera atĩrĩ:

¹² Mwarĩkia kŭringa Rũũĩ rwa Jorodani, mĩhĩrĩga ĩno nĩkarũgama kĩrĩma igŭrũ kĩa Gerizimu ĩrathime andũ: Nĩ mũhĩrĩga wa Simeoni, na wa Lawi, na wa Juda, na wa Isakaru, na wa Jusufu na wa Benjamini. ¹³ Nayo mĩhĩrĩga

ĩno nĩkarũgama kĩrĩma igũrũ kĩa Ebali yanĩrĩre irumi: Nĩ mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi, na wa Asheri, na wa Zebulun, na wa Dani na wa Nafitali.

¹⁴ Nao Alawii nĩmakoiga ciugo na mũgambo mũnene, meere andũ othe a Isiraeli atĩrĩ:

¹⁵ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũicũhagia mũhianano kana agatwekia mũhianano, kĩndũ kĩ magigi harĩ Jehova, wĩra wa moko ma mũbundi, na akahaanda kĩndũ kũ na hitho.”

Hĩndĩ ĩyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

¹⁶ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtatĩaga ithe kana nyina.”

Hĩndĩ ĩyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

¹⁷ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa weheragia ihiga rĩa mũhaka wake na mũndũ wa itũũra.”

Hĩndĩ ĩyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

¹⁸ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũhĩtithagia mũtumumu njĩra.”

Hĩndĩ ĩyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

¹⁹ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtaciiragĩra mũndũ wa kũngĩ, kana mwana wa ngoriai, kana mũtumia wa ndigwa na kĩhooto.”

Hĩndĩ ĩyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

²⁰ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkomaga na mũtumia wa ithe, nĩgũkorwo nĩ ũrĩrĩ wa ithe aagĩre gĩtĩo.”

Hĩndĩ ĩyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

²¹ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũngĩkoma na nyamũ o yothe.”

Hĩndĩ ãyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

²² “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkomaga na mwarĩ wa nyina, kana na mwarĩ wa ithe.”

Hĩndĩ ãyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

²³ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkomaga na nyina wa mĩtumia wake.”

Hĩndĩ ãyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

²⁴ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũragaga mũndũ wa itũũra rĩake na hitho.”

Hĩndĩ ãyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

²⁵ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa wamũkagĩra ihaki nĩguo oorage mũndũ ũtarĩ na ihĩtia.”

Hĩndĩ ãyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

²⁶ “Kũgwatwo nĩ kĩrumi-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtarĩrũmagia ciugo cia watho ũyũ na ũndũ wa gũcihingia.”

Hĩndĩ ãyo nao andũ othe moige, “Ameni!”

28

Irathimo nĩ ũndũ wa Gwathĩka

¹ Ũngĩathĩkĩra Jehova Ngai waku kũna na ũmenyerere maathani make mothe marĩa ngũkũhe ũmũthĩ, Jehova Ngai waku nĩagagũtũũgĩria igũrũ rĩa ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ. ² Irathimo ici ciothe nĩ igagũkinyĩra na itwaranage nawe ũngĩathĩkĩra Jehova Ngai waku:

³ Nĩũkarathimĩrwo kũu itũũra-inĩ inene, na ũrathimĩrwo mĩgũnda-inĩ.

4 Ūciari wa nda yaku nĩũkarathimwo, o na ũrathimĩrwo maciaro ma mũgũnda waku na maciaro ma mahiũ maku, nĩmo njaũ cia ng'ombe ciaku na tũũri twa ndũũru ciaku cia mbũri.

5 Kĩondo gĩaku o na ndĩrĩ yaku ya gũkandĩra mĩtu nĩkarathimwo.

6 Nĩũrĩrathimagwo rĩinũkĩro-inĩ rĩa gwaku mũciĩ o na riumagarĩro-inĩ.

7 Jehova nĩarĩtũmaga thũ iria ingĩarahũka igũũkĩrĩre ihootagĩrwo mbere yaku. Irĩkũhithũkagĩra na njĩra ĩmwe, no irĩkũũragĩra na njĩra mũgwanja.

8 Jehova nĩagatũma kĩrathimo kũu makũmbĩ-inĩ maku o na ũndũ-inĩ o wothe ũngĩka na moko maku. Jehova Ngai waku nĩagakũrathimĩra bũrũri-inĩ ũcio arakũhe.

9 Jehova nĩagakũhaanda agũtue rũrĩrĩ rwake rũtheru o ta ũrĩa aakwĩrĩire na mwĩhĩtwa, ũngĩmenyerera maathani ma Jehova Ngai waku na ũthiige na njĩra ciake. 10 Hĩndĩ ĩyo nacio ndũrĩrĩ ciothe cia gũkũ thĩ nĩcikoona atĩ wĩtanĩtio na rĩtwa rĩa Jehova, nacio nĩigagwĩtigĩra. 11 Jehova nĩagakũhe ũgaacĩru mũingĩ, akũgaacĩrithie ũciari-inĩ wa nda yaku, na maciaro-inĩ ma ũhiũ waku, na maciaro-inĩ ma mĩgũnda yaku, kũu bũrũri-inĩ ũrĩa erĩire maithe manyu ma tene na mwĩhĩtwa atĩ nĩagakũhe.

12 Jehova nĩakahingũra igũrũ, o kũu kũrĩ nyũmba cia mũthiithũ wa indo iria aheanaga, nĩguo oirĩrie bũrũri waku mbura hĩndĩ yayo yakinya, na arathime wĩra wothe wa moko

maku. Nĩũgakombagĩra ndũrĩrĩ nyingĩ indo, no wee ndũgakomba kuuma kũrĩ mũndũ o na ũrĩkũ. ¹³ Jehova agaagũtua wa gũtongoria, no ti wa kũrigia. Ũngĩrũmbũiya maathani ma Jehova Ngai waku marĩa ndĩrakũhe ũmũthĩ, na ũmenyerere ũmarũmĩrĩre, ũrĩkoragwo hĩndĩ ciothe ũrĩ wa mbere na ndũgatuĩka wa kũrigagia. ¹⁴ Ndũkanehũgũre mwena wa ũrĩo kana wa ũmotho ũtigane na rĩathani o na rĩmwe rĩa maya ndĩrakũhe ũmũthĩ, kana ũrũmagĩrĩre ngai ingĩ na ũcitungatagĩre.

Irumi nĩ ũndũ wa Kwaga Gwathĩka

¹⁵ No rĩrĩ, ũngĩaga gwathĩkĩra Jehova Ngai waku, na wage kũrũmĩrĩra wega maathani make mothe na irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo iria ndĩrakũhe ũmũthĩ, irumi ici ciothe nĩigagũkinyĩrĩra:

¹⁶ Nĩũkanyitwo nĩ kĩrumi ũrĩ itũũra-inĩ inene o na ũnyitwo nĩ kĩrumi ũrĩ mĩgũnda-inĩ.

¹⁷ Kĩondo gĩaku na ndĩrĩ yaku ya gũkandĩrwo mũtu nĩkanyitwo nĩ kĩrumi.

¹⁸ Ũciari wa nda yaku nĩũkanyitwo nĩ kĩrumi, o na irio cia mũgũnda waku, na mahiũ maku, ma njaũ cia ng'ombe na tũũri twa ndũũru ciaku cia mbũri.

¹⁹ Nĩũkanyitwo nĩ kĩrumi rĩinũkĩro-inĩ rĩa gwaku mũciĩ, na ũnyitwo nĩ kĩrumi ũkiumagara.

²⁰ Jehova nĩagakũrehithĩria irumi, na kĩrigiicano, na ikũũma ũndũ-inĩ ũrĩa wothe

ũrĩkaga na guoko gwaku, nginya akũniine ũthire na ihenya nĩ ũndũ wa wĩhia ũrĩa wĩkĩte wa kũmũtiganĩria. ²¹ Jehova nĩagakũhũura na mĩrimũ nginya akũniine wehere bũrũri ũrĩa ũratoonya ũwĩgwatĩre. ²² Jehova nĩagakũhũura na mũrimũ wa kũhũrũrũka mwĩrĩ, na wa kũhiũha mwĩrĩ, na wa kũrugĩka, na agũcine na ũrugarĩ mũingĩ, na kwaga mbura, na mbaa na mbuu, maũndũ macio makũhũure nginya makũniine. ²³ Matu marĩa marĩ igũrũ wa mũtwe waku nĩmagatuĩka gĩcango, nakuo thĩ waku gũtuĩke kĩgera. ²⁴ Jehova nĩagatũma mbura ya bũrũri waku ĩtuĩke rũkũngũ na mũtutu; ĩgaakuurĩra yumĩte igũrũ nginya ũniinwo.

²⁵ Jehova nĩagatũma ũhootwo nĩ thũ ciaku. ũgaacihithũkĩra na njĩra ĩmwe, no ũciũrĩre na njĩra mũgwanja, na nĩ ũgaatuĩka kĩndũ kĩ magigi harĩ mothamaki mothe ma thĩ. ²⁶ Ciimba ciaku igaatuĩka irio cia nyoni ciothe cia rĩera-inĩ na cia nyamũ cia gũkũ thĩ, na gũtikagĩa mũndũ wa gũcihahũra ciũre. ²⁷ Jehova nĩagakũhũura na mahũha marĩa ma bũrũri wa Misiri, na mĩrimũ ya ngaaĩ, na ironda iratogota, na ũhere, na ndũkahona. ²⁸ Jehova nĩagakũhũura na ũgũrũki na ũtumumu, na kĩrigiicano kĩa meciiria. ²⁹ Nĩũgathiĩ ũkĩhambatagĩria kũrĩ mũthenya barigici ta mũndũ mũtumumu arĩ nduma-inĩ. Ndũkagaacĩra ũndũ-inĩ o wothe ũgeeka; mũthenya o mũthenya nĩũkahinyagĩrĩrio na ũgatunywo indo ciaku, hatarĩ mũndũ ũngĩgũteithũra.

³⁰ Nĩ ũkaagĩa kĩrĩiko na mũndũ-wa-nja gĩa kũmũhikia, no mũndũ ũngĩ nĩakamuoya akome

nake. Nĩũgaka nyũmba no ndũkamĩtũũra. Nĩũkahaanda mũgũnda wa mĩthabibũ no ndũkambĩrĩria gũkenera maciaro mayo. ³¹ Ndegwa yaku nĩĩgathĩnjwo ũkĩonaga na maitho maku, no ndũkamĩrĩa. Ũgaatunywo ndigiri yaku na hinya na ndĩgacookio. Ng'ondũ ciaku nĩĩkaneanwo kũrĩ thũ ciaku na gũtirĩ mũndũ ũgaaciteithũkia. ³² Aanake aku na airĩtu aku nĩĩmakaneanwo kũrĩ rũrĩrĩ rũngĩ, namo maitho maku mathire hinya ũkĩmacũthĩrĩria mũthenya o mũthenya, na ndũkahota gwĩka ũndũ na guoko gwaku. ³³ Rũrĩrĩ ũtooĩ nĩrũkarĩa irio cia bũrũri iria ũrutĩire wĩra, na gũtirĩ kĩndũ ũkaagĩa nakĩo, tĩga o kũhinyĩrĩrio gũkĩru matukũ maku mothe. ³⁴ Maũndũ marĩa ũkoona nĩ magaatũma ũgũrũke. ³⁵ Jehova nĩĩakahũũra maru maku na magũrũ maku na mahũha marĩ ruo matangĩhona, namo mahunje kuuma makinya maku nginya ruototia rwa mũtwe waku.

³⁶ Jehova nĩĩagagũtwara hamwe na mũthamaki ũrĩa wĩrũgamĩirie agwathage kũrĩ rũrĩrĩ ũtooĩ kana rũkamenywo nĩ maithe manyu. Ũrĩ kũu nĩũkahooyaga ngai ingĩ, ngai cia mĩtĩ na cia mahiga. ³⁷ Ũgaatuĩka kĩndũ kĩ magigi, na kĩndũ gĩa gũthekererwo na kũnyararwo nĩ ndũrĩrĩ ciothe kũu Jehova agaagũtwara.

³⁸ ũkaahaanda mbegũ nyingĩ mũgũnda-inĩ no ũkaagetha o tũnini, nĩ ũndũ nĩĩkarĩo nĩ ngigĩ. ³⁹ ũkaahaanda mĩgũnda ya mĩthabibũ na ũmĩrĩmĩre, no ndũkanyua ndibei yayo

kana ütue thabibũ, nĩ ùndũ igunyũ nĩigacirĩa. ⁴⁰ Ũgaakorwo na mĩtĩ ya mĩtamaiyũ bũrũri-inĩ waku wothe, no ndũkahũthĩra maguta mayo, nĩ ùndũ ndamaiyũ nĩigaitĩka thĩ. ⁴¹ Ũkaagĩa na aanake na ũgĩe na airĩtu no ndũgatũũra nao, nĩ ùndũ nĩmagatahwo mathiĩ ũkomboinĩ. ⁴² Mĩrumbĩ ya ngigĩ nĩkegwatĩra mĩtĩ yaku yothe na írĩe irio cia bũrũri waku.

⁴³ Mũndũ wa kũngĩ ũrĩa ũtũũranagia na inyuĩ agaakĩrĩrĩria kwambatĩra igũrũ rĩaku, na we ũkĩrĩrĩrie o kũnyiiha. ⁴⁴ Nĩ agagũkombagĩra nowe ndũkamũkombagĩra. Agaatuĩka wa gũtongoria nawe ũtuĩke wa kũrigia.

⁴⁵ Irumi ici ciothe nĩigagũkinyĩrĩra. Nĩigathingatana nawe igũtoorie nginya ikũniine, nĩ tondũ ndwathĩkĩire Jehova Ngai waku, na ndũmenyereire maathani na irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo iria aakũheire. ⁴⁶ Igaatuĩka kĩmenyithia na igegania harĩwe, o na harĩ njiaro ciaku nginya tene. ⁴⁷ Tondũ ndũigana gũtungatĩra Jehova Ngai waku ũrĩ na gĩkeno na ũcanjamũkĩte hĩndĩ ya ũgaacĩru, ⁴⁸ tondũ ũcio ũgaatungatĩra thũ ciaku iria Jehova agaagũtũmĩra igũũkĩrĩre, ũrĩ mũhũtu na ũnyootiĩ, na ũrĩ njaga na ũrĩ mũthĩnĩku mũno. Nĩagagwĩkĩra icooki rĩa kĩgera ngingo nginya akũniine.

⁴⁹ Jehova nĩagakũrehithĩria rũrĩrĩ ruumĩte kũraya, rũgũũkĩrĩre, kuuma ituri-inĩ cia thĩ, rũmbũkĩte o ta nderi, rũrĩrĩ ũtangĩmenya rwario rwa ruo, ⁵⁰ rũrĩrĩ rwa gwĩtigĩrwo, rũtangĩtĩia andũ akũrũ kana rũiguĩre andũ ethĩ tha. ⁵¹ Nĩmakarĩa njaũ cia mahiũ

maku, na marĩe maciaro ma bũrũri waku nginya makũniine. Matigagũtigĩria ngano, kana ndibei ya mũhiano, kana maguta, o na kana magũtigĩre njaũ o na ĩmwe ya ndũũru cia ng'ombe ciaku kana tũũri twa rũũru rwa mbũri ciaku, nginya ũthĩĩnĩke biũ. ⁵² Nĩmakarigiicĩria matũũra mothe manene guothe bũrũri-inĩ waku, o nginya thingo icio ndaihu ciakĩtwo na hinya na wĩhokete imomoke. Nĩmakarigiicĩria matũũra manene mothe marĩa marĩ bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova Ngai waku egũkũhe.

⁵³ Tondũ wa thĩĩna ũrĩa ũkaareherwo nĩ thũ yaku hĩndĩ ya kũrigiicĩrio, nĩ ũkaarĩa maciaro ma nda, ũrĩe nyama cia ariũ na airĩtu arĩa Jehova Ngai waku akũheete. ⁵⁴ O na mũndũ ũrĩa mũhooreri mũno na ũrĩ tha gatagatĩ-inĩ kanyu ndakaigũira mũrũ wa nyina tha, kana mũtumia wake ũrĩa endete, kana ciana ciake iria itigaire, ⁵⁵ na ndarĩ mũndũ o na ũmwe wao akaahe nyama cia ciana ciake icio araarĩa. Icio nocio kĩndũ kĩrĩa agaakorwo atigĩtie nĩ ũndũ wa thĩĩna ũrĩa thũ yaku ĩgaakũrehere hĩndĩ ĩrĩa ĩkaarigiicĩria matũũra maku manene mothe. ⁵⁶ Mũndũ-wa-nja ũrĩa mũhooreri mũno na ũrĩ tha gatagatĩ-inĩ kanyu, ũcio ũrĩ tha mũno na mũhooreri nginya ndangĩũmĩrĩria kũhutia thĩ na ikinya rĩake, nĩakaima mũthuuriwe ũrĩa endete, na mũriũ kana mwarĩ, ⁵⁷ njogu ĩrĩa yumĩte nda yake na ciana iria agaciara. Nĩgũkorwo no ende gũcirĩa na hito hĩndĩ ĩyo ya kũrigiicĩrio na ya thĩĩna ũrĩa thũ ciaku ĩgaakũrehere kũu matũũra-inĩ manene manyu.

⁵⁸ Ũngĩaga kũrũmĩrĩra wega ciugo ciothe cia

watho ũyũ, iria ciandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩĩrĩ, na wage gũtĩĩa rĩĩtwa rĩĩrĩ rĩĩrĩ riiri na rĩa gwĩtigĩrwo, rĩa Jehova Ngai waku, ⁵⁹ Jehova nĩagakũrehithĩria mĩthiro ya kũmakania, wee na njiaro ciaku, na thĩĩna mũnene na wa ihinda iraaya, o na mĩrimũ mĩũru na ya gũikara mũno. ⁶⁰ Nĩagakũrehithĩria mĩrimũ yothe ya bũrũri wa Misiri ĩrĩa wetigĩrĩte, nayo nĩgakwĩgwatĩrĩa. ⁶¹ O na ningĩ Jehova nĩagakũrehithĩria mĩrimũ ya mĩthemba yothe o na mathĩĩna marĩa matarĩ maandĩke Ibuku-inĩ rĩĩrĩ rĩa Watho, nginya ũniinwo. ⁶² Inyuĩ mwarĩ aingĩ ta njata cia igũrũ, mũgaatigara o andũ anini mũgĩtarwo, nĩ ũndũ wa kwaga gwathĩkĩra Jehova Ngai wanyu. ⁶³ O ta ũrĩa Jehova aakeneire kũmũgaacĩrithia na kũmũingĩhia, noguo agaakena akĩmũharagania na akĩmũniina. Nĩmũkamunywo mweherio bũrũri ũrĩa mũrathĩi mũwĩgwatĩre.

⁶⁴ Ningĩ Jehova nĩagakũhurunja ndũrĩrĩ-inĩ ciothe, kuuma gĩturi kĩmwe gĩa thĩ nginya kĩrĩa kĩngĩ. ũrĩ kũu ũkaahooyaga ngai ingĩ, ngai cia mĩtĩ na cia mahiga, iria wee o na maithe manyu mũtooĩ. ⁶⁵ ũrĩ gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ icio ndũkoona ũndũ mwega, kana wone handũ ha kũhurũkia ikinya rĩa kũgũrũ gwaku. Mũrĩ kũu Jehova nĩagatũma ũtangĩke meciiria na maitho mage kuona, o na ũũrwo nĩ hinya. ⁶⁶ ũgaatũũra na wagagu, ũiyũrĩtwo nĩ guoya ũtukũ na mũthenya, ũtarĩ na ma ya ũtũũro waku. ⁶⁷ Rũciinĩ ũkoiga atĩrĩ, “Naarĩ korwo nĩ hwaĩ-inĩ!” Naguo hwaĩ-inĩ ũkoiga atĩrĩ, “Naarĩ korwo nĩ rũciinĩ!” Tondũ wa kĩmakania

kĩrĩa gĩgaakorwo kĩmũiyũrite ngoro cianyu, na maũndũ marĩa maitho manyu makeyonera. ⁶⁸ Jehova akaamũcookia bũrũri wa Misiri na meeri, rũgendo rũrĩa ndoigire mũtikanarũthĩ rĩngĩ. Mũrĩ kũu nĩkuo mũkeneana mũgũrwo nĩ thũ cianyu, mũrĩ ngombo cia arũme na cia andũ-a-nja, no gũtirĩ mũndũ ũkaamũgũra.

29

Kwerũhio gwa Kĩrĩkanĩro

¹ Ici nĩcio ciugo cia kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova aathire Musa arĩkanĩre na andũ a Isiraeli kũu Moabi, hamwe na kĩrĩkanĩro kĩrĩa aarĩkanĩre nao marĩ Horebu.

² Musa nĩetire andũ a Isiraeli othe, akĩmeera atĩrĩ:

Maitho manyu nĩmeyoneire ũrĩa wothe Jehova eekire Firaũni kũu bũrũri wa Misiri, na ũrĩa eekire anene ake othe na bũrũri wake wothe. ³ Nĩmweyoneire na maitho manyu magerio macio manene, o na ciama na maũndũ manene ma kũgegania. ⁴ No nginya ũmũthĩ Jehova ndamũheete meciiria marĩ na ũmenyo, kana maitho me kuona, kana matũ me kũigua. ⁵ Ihinda rĩu rĩa mũaka mũrongo ĩna ndamũtongoririe werũ-inĩ, nguo cianyu itiigana gũtuĩka, o na kana iraatũ iria ciarĩ magũrũ manyu igĩtarũka. ⁶ Mũtiigana kũrĩa irio, kana mũkĩnyua ndibei kana kĩndũ kĩngĩ o gĩothe kĩgagatu. Ndeekire ũndũ ũcio nĩgeetha mũmenye atĩ nĩ nĩ nĩ Jehova Ngai wanyu.

⁷ Rĩrĩa mwakinyire gũkũ, Sihoni mũthamaki wa Heshiboni, na Ogu mũthamaki wa Bashani nĩmookire kũhũũrana na ithuĩ, no nĩtwamatooririe. ⁸ Nĩtwegwatĩire bũrũri wao na tũkĩũheana ũtuĩke igai rĩa andũ a mũhĩrĩga wa Rubeni, na wa Gadi, na nuthu ya mũhĩrĩga wa Manase.

⁹ Rũmĩrĩrai wega ciugo cia kĩrĩkanĩro gĩkĩ, nĩguo mũgaacĩre maũndũ-inĩ mothe marĩa mũrĩkaga. ¹⁰ Inyuĩ inyuothe mũrũgamĩte ũmũthĩ mbere ya Jehova Ngai wanyu, na atongoria anyu, na atongoria a mũhĩrĩga yanyu, na athuuri anyu, na anene anyu, na arũme arĩa angĩ othe a Isiraeli, ¹¹ hamwe na ciana cianyu, na atumia anyu, na andũ a kũngĩ arĩa matũũraga kambĩ-inĩ cianyu, arĩa mamunagĩra ngũ na makamũtahĩra maaĩ. ¹² Mũrũgamĩte haha nĩguo mũgĩe na kĩrĩkanĩro na Jehova Ngai wanyu, kĩrĩkanĩro kĩrĩa Jehova ekũgĩa na inyuĩ ũmũthĩ, na akĩhũũre mũhũũri na ũndũ wa mwĩhĩtwa, ¹³ na agũkĩre hinya kũna atĩ mũrĩ andũ ake ũmũthĩ, na atĩ atuĩke Ngai wanyu, o ta ũrĩa aamwĩrĩire, na ningĩ o ta ũrĩa eehĩtire kũrĩ maithe manyu Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu. ¹⁴ Ndirathondeka kĩrĩkanĩro gĩkĩ na mwĩhĩtwa na inyuĩ inyuiki, ¹⁵ o inyuĩ mũrũgamĩte haha na ithuĩ ũmũthĩ mbere ya Jehova Ngai witũ, no nĩ hamwe na arĩa matarĩ haha ũmũthĩ.

¹⁶ Inyuĩ ene nĩmũũĩ ũrĩa twatũũraga bũrũri wa Misiri na ũrĩa twatuĩkanĩrie mabũrũri-inĩ tũgĩũka gũkũ. ¹⁷ Gatagati-inĩ kao nĩmuonire mũhianano yao ĩrĩ thaahu, na ngai cia kũhooywo cia mĩtĩ na cia mahiga, na cia betha na cia tha-

habu. ¹⁸ Menyererai wega hatigakorwo mündũ mürũme kana mündũ-wa-nja, kana andũ a nyũmba ïmwe kana mũhĩrĩga gatagatĩ-inĩ kanyu ũmũthĩ, ũngĩgĩa na ngoro ya kũhutatĩra Jehova Ngai witũ athĩ akahoe ngai cia ndũrĩrĩ icio; menyererai wega gũtikagĩe mũri mürũrũ gatagatĩ kanyu ũngĩciara maciaro marũrũ ta nyongo.

¹⁹ Rĩrĩa mündũ ta ũcio aigua ciugo cia mwĩhĩtwa ũyũ, eĩtagĩria kĩrathimo, na nĩ ũndũ ũcio ageciiria atĩrĩ, “Ndikona ũgwati o na ingĩkĩrĩria gũthĩ na njĩra yakwa mwene.” Ũndũ ũcio nĩũkarehe mwanangĩko bũrũri ũrĩa ũrĩ maaĩ, o na ũrĩa mũng’aru. ²⁰ Jehova ndarĩ hĩndĩ akenda kũmũrekerã; marakara make na kĩyo gĩake nĩkarĩrĩmbũkĩra mündũ ũcio. Irumi ciothe iria ciandĩkitwo ibuku-inĩ rĩrĩrĩ nĩkamũkinyĩrĩra, nake Jehova nĩakahuura rĩtwa rĩake rĩehere gũkũ thĩ. ²¹ Jehova nĩakamwamũra kuuma mĩhĩrĩga-inĩ yothe ya Isiraeli, anyiitwo nĩ mwanangĩko, kũringana na irumi ciothe cia kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩandĩke thĩinĩ wa Ibuku rĩrĩrĩ rĩa Watho.

²² Ciana cianyu iria ikaamũrũmĩrĩra njiaro-inĩ iria igooka thuutha, o na ageni arĩa magooka moimĩte mabũrũri ma kũraya nĩmakona mathĩina marĩa makorete bũrũri o na mĩrimũ rĩa Jehova ahũũrite bũrũri nayo. ²³ Bũrũri wothe ũgaatuĩka kũndũ gũtangĩkũra kĩndũ, kũiyũrite cumbĩ na ũbiriti, gũtirĩ kĩndũ gĩkahaandwo na gũtirĩ riya rĩgaakũra kuo, kana kĩndũ kĩmere kuo. Gũkahaana ta mwanangĩko wa matũũra ma Sodomu na Gomora, na Adĩma o na Zeboimu, marĩa Jehova aaharaganirie arĩ

na marakara mahiũ. ²⁴ Ndũrĩrĩ ciothe ikooria atĩrĩ, “Nĩ kũ gītũmĩte Jehova eke bũrũri ũyũ ũguo? Marakara maya mahiũ ũũ, nĩ ma kĩ?”

²⁵ Narĩo icookio rĩgaakorwo rĩrĩ atĩrĩ, “Nĩ tondũ andũ aya nĩmatiganĩrie kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, Ngai wa maithe mao, kĩrĩkanĩro kĩrĩa aagĩire nao rĩrĩa aamarutire bũrũri wa Misiri.

²⁶ Nĩmamwehereire magĩthiĩ kũhooya ngai ingĩ na magĩciinamĩrĩra, ngai matooi, na ngai Jehova ataamaheete. ²⁷ Nĩ ũndũ ũcio marakara ma Jehova makĩrĩrĩmbũkĩra bũrũri ũyũ, akĩũkinyĩria irumi iria ciothe ciandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩrĩ. ²⁸ Ningĩ Jehova, arĩ na marakara mahiũ na mang’ũrĩ manene, nĩamamunyire kuuma bũrũri wao akĩmaikia bũrũri ũngĩ, ta ũrĩa gũtariĩ rĩu.”

²⁹ Maũndũ ma hitho nĩ ma Jehova Ngai witũ, no maũndũ marĩa maguĩrie nĩ maitũ na ciana ciitũ nginya tene, nĩguo tũrũmagĩrĩre ciugo ciothe cia watho ũyũ.

30

Ũgaacĩru Thuutha wa Gũcookerera Jehova

¹ Rĩrĩa irathimo na irumi ici ciothe njigĩte mbere yaku igaagũkinyĩrĩra, nawe ũciamũkĩre ngoro-inĩ yaku kũrĩa guothe Jehova Ngai waku agaakũhurunjĩra ndũrĩrĩ-inĩ, ² na rĩrĩa wee mwene na ciana ciaku ũgaacookerera Jehova Ngai waku na ũmwathĩkĩre na ngoro yaku yothe na muoyo waku wothe, kũringana na ũrĩa wothe ngũgwatha ũmũthĩ-rĩ, ³ hĩndĩ iyo Jehova Ngai waku nĩagagũcookeria irathimo ciaku na

akũiguĩre tha, na nĩagagũcookanĩrĩria rĩngĩ, akũrute ndũrĩrĩ-inĩ ciothe kũrĩa aakũhurunjĩire. ⁴ O na ũngĩgaakorwo ũthaamĩrio bũrũri ũrĩa ũrĩ kũraya mũno gũkũ thĩ, Jehova Ngai waku nĩagagũcookanĩrĩria, akũrute kuo agũcookie bũrũri-inĩ waku. ⁵ Nĩagagũcookia bũrũri ũrĩa warĩ wa maithe maku, na we nĩũkawĩgwatĩra. Nĩagatũma ũgaacĩre na ũingĩthe gũkĩra maithe maku. ⁶ Jehova Ngai waku nĩakaruthia ngoro yaku na aruithie ngoro cia njiaro ciaku, nĩgeetha ũmwendage na ngoro yaku yothe na muoyo waku wothe, nĩguo ũtũũre muoyo. ⁷ Jehova Ngai waku nĩagakinyĩria irumi ici ciothe kũrĩ thũ ciaku iria igũthũire na ikũnyariiraga. ⁸ Nĩũgacooka gwathĩkĩra Jehova rĩngĩ, na ũrũmĩrĩre maathani make, o maya ndĩrakũhe ũmũthĩ. ⁹ Hĩndĩ ĩyo Jehova Ngai waku nĩagatũma ũtheereme mũno wĩra-inĩ wothe wa moko maku na maciaro-inĩ ma nda yaku, o na njaũ cia mahiũ maku na maciaro ma mĩgũnda yaku. Jehova nĩagakena rĩngĩ nĩ ũndũ waku, na atũme ũgaacĩre, o ta ũrĩa aakenire nĩ ũndũ wa maithe maku, ¹⁰ ũngĩgaathĩkĩra Jehova Ngai waku, na ũmenyagĩrĩre maathani make na irĩra cia watho wake wa kũrũmĩrĩrwo ũrĩa wandĩkĩtwo lbuku-inĩ rĩrĩ rĩa Watho, na ũcookerere Jehova Ngai waku na ngoro yaku yothe na muoyo waku wothe.

Kũheo Gũthuura Muoyo kana Gĩkuũ

¹¹ Na rĩrĩ, ũrĩa ndĩragwatha ũmũthĩ ti ũndũ ũrĩ hinya, ũngĩkũrema, kana ũndũ ũtangĩhota gwĩka. ¹² Ndũrĩ igũrũ matu-inĩ, atĩ no ũrie atĩrĩ,

“Nũũ ũkwambata igũrũ, aũgũire atũrehere, na awanĩrĩre kũrĩ ithuĩ nĩguo tũwathĩkĩre?” ¹³ O na ndũrĩ mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria, atĩ no ũrie atĩrĩ, “Nũũ ũkũringa iria, aũgũire atũrehere, na awanĩrĩre kũrĩ ithuĩ nĩguo tũwathĩkĩre?” ¹⁴ Aca, ti ũguo, kiugo kĩrĩ hakuhĩ mũno nawe; kĩrĩ o kanua-inĩ gaku na ngoro-inĩ yaku, nĩguo ũgĩathĩkĩre.

¹⁵ Atĩrĩrĩ, ũmũthĩ ũyũ nĩndaiga ũhoru wa gũtũũra muoyo na wa ũgaacĩru mbere yaku, o na wa gĩkuũ na wa mwanangĩko.

¹⁶ Nĩgũkorwo ndagwatha ũmũthĩ wendage Jehova Ngai waku, na ũthiiage na njĩra ciake, na ũmenyagĩrĩre maathani make, na irĩra cia watho wa kũrũmĩrĩrwo, na mawatho; hĩndĩ ĩyo nĩũgatũũra muoyo na ũingĩhe, nake Jehova Ngai waku nĩagakũrathima ũrĩ bũrũri-inĩ ũrĩa ũratoonya ũwĩgwatĩre.

¹⁷ No ngoro yaku ĩngĩkagarũrũka wage gwathĩka, na ũguucĩrĩrio, ũinamĩrĩre ngai ĩngĩ ũcihooe, ¹⁸ ngũkwĩra na ma ũmũthĩ atĩ no ũkaaniinwo. Ndũgatũũra matukũ maingĩ bũrũri-inĩ ũrĩa ũraringa Rũũĩ rwa Jorodani ũũtoonye na ũwĩgwatĩre.

¹⁹ Ũmũthĩ ndeeta igũrũ na thĩ ituĩke aira atĩ nĩnjigĩte mbere yaku ũhoru wa gũtũũra muoyo na wa gĩkuũ, na wa irathimo na wa irumi. Na rĩrĩ, thuura muoyo, nĩguo wee na ciana ciaku mũtũũre muoyo, ²⁰ na nĩguo mwendage Jehova Ngai wanyu, na mũthikagĩrĩrie mũgambo wake, na mũnyitane nake. Nĩgũkorwo Jehova nĩwe muoyo waku, na nĩagakũhe mũaka mũingĩ ya gũtũũra bũrũri-inĩ ũrĩa eehĩtire atĩ nĩakaũhe

maithe maku, nĩo Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu.

31

Joshua Gũcooka Ithenya rĩa Musa

¹ Nake Musa akiumagara agĩthĩ akĩarĩria andũ othe a Isiraeli na ciugo ici akĩmeera atĩrĩ, ² “Rĩu ndĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana na mĩrongo ĩrĩ, na ndingĩhota kũmũtongoria rĩngĩ. Jehova nĩanjĩrĩte atĩrĩ, ‘Wee ndũkũringa Rũũĩ rwa Jorodani.’ ³ Jehova Ngai wanyu we mwene nĩakaringa arĩ mbere yanyu. Nĩakaniina ndũrĩrĩ icio mbere yanyu na inyuĩ nĩmũkegwatĩra bũrũri wacio. Joshua o nake nĩakaringa arĩ mbere yanyu ta ũrĩa Jehova oigire. ⁴ Nake Jehova nĩakameka o ta ũrĩa eekire Sihoni na Ogu, athamaki a Aamori, arĩa aaniinire hamwe na bũrũri wao. ⁵ Jehova nĩakamaneana kũrĩ inyuĩ, na inyuĩ no nginya mũkaameeka ũrĩa wothe ndĩmwathĩte. ⁶ Gĩai na hinya na mũũmĩrĩrie. Mũtigetigĩre kana mũmake nĩ ũndũ wao, nĩgũkorwo Jehova Ngai wanyu nĩ egũthĩ hamwe na inyuĩ; ndakamũtiga kana amũtirike.”

⁷ Nake Musa agĩta Joshua, akĩmwĩra arĩ mbere ya andũ othe a Isiraeli atĩrĩ, “Gĩa na hinya, nĩgũkorwo no nginya ũthĩ na andũ aya bũrũri-inĩ ũrĩa Jehova eehĩtĩre kũrĩ maithe mao ma tene atĩ nĩakamahe, nawe no nginya ũkaaũgayania gatagatĩ-inĩ kao, ũtuĩke igai rĩao. ⁸ Jehova mwene nĩegũthĩ mbere yaku na nĩarĩkoragwo hamwe na we; ndarĩ hĩndĩ agaagũtiga kana

agütirike. Ndūkanetigĩre, o na kana ũkue ngoro.”

Gũthoma Watho

⁹ Nĩ ũndũ ũcio Musa akĩandĩka watho ũcio, agĩcooka akĩũnengera athĩnjĩri-Ngai, ariũ a Lawi, arĩa maakuĩte ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro kĩa Jehova, o na akĩũnengera athuuri othe a Isiraeli. ¹⁰ Ningĩ Musa akĩmaatha akĩmeera atĩrĩ, “O mũthia-inĩ wa mĩaka mũgwanja, mwaka-inĩ ũrĩa ũtuĩtwo wa kũrekanĩra mathiri, hĩndĩ ya Giathĩ gĩa Ithũnũ-rĩ, ¹¹ nĩrĩo andũ othe a Isiraeli mariumagĩra mbere ya Jehova Ngai wanyu handũ harĩa we mwene agaathuura, nĩmũrĩmathomagĩra watho ũyũ mũrĩ mbere yao makĩguaga. ¹² Cookanagĩrĩria andũ othe hamwe: arũme, na andũ-a-nja, na ciana, na andũ a kũngĩ arĩa matũũraga matũũra-inĩ manyu,* nĩgeetha mathikĩrĩrie na merute gwĩtigĩra Jehova Ngai wanyu, na marũmagĩrĩre ciugo cia watho ũyũ. ¹³ Ciana ciao iria itooĩ watho ũyũ, no nginya ciũigue, na ciĩrute gwĩtigĩra Jehova Ngai wanyu rĩrĩa rĩothe mũgũtũura bũrũri ũcio mũraringa Rũũ rwa Jorodani mũthiĩ mũkawĩgwatĩre.”

Ũrathi wa Ũremi wa Isiraeli

¹⁴ Nike Jehova akĩra Musa atĩrĩ, “Atĩrĩrĩ, mũthenya wa gũkua gwaku ũrĩ hakuhĩ. Īta Joshua mũũke nake na mũrũgame Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo, nĩho ngũnengerera Joshua

---

* **31:12** Atumia na ciana nĩmetĩkĩrĩtio gũthiĩ gũthikĩrĩria watho ũgĩthomwo.

wīra.” Nī ūndū ūcio Musa na Joshua magĩũka makĩrũgama Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo.

¹⁵ Hĩndĩ ĩyo Jehova akiumĩra Hema-inĩ ĩyo arĩ thĩinĩ wa gĩtugĩ gĩa itu, narĩo itu rĩu rĩkĩrũgama itoonyero-inĩ rĩa Hema.

¹⁶ Nake Jehova akĩira Musa atĩrĩ, “Wee nĩũkũhurũka hamwe na maithe maku, nao andũ aya ihinda rĩtarĩ kũraihi nĩmekũhũra ūmaraya na ngai cia kũngĩ cia bũrũri ūrĩa mũratoonya. Nĩmakandirika na mathũkie kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaathondekete nao.

¹⁷ Mũthenya ūcio nĩngamarakarĩra na ndĩmatirike; nĩngamahitha ūthiũ wakwa, nao nĩmakaniinwo. Nĩmagakorwo nĩ mĩanangĩko mĩingĩ na moritũ maingĩ, nao mũthenya ūcio nĩ makooria atĩrĩ, ‘Githĩ mĩanangĩko ĩno ndĩtũkorete nĩ ūndũ Ngai ndakoretwo hamwe na ithuĩ?’ ¹⁸ Na hatarĩ nganja nĩngamahitha ūthiũ wakwa mũthenya ūcio, nĩ ūndũ wa waganu wao wothe wa gũcookerera ngai ingĩ.

¹⁹ “No rĩrĩ, wĩyandĩkĩre rwĩmbo rũrũ, na ūrũrute andũ a Isiraeli, na ūreke marũine, nĩguo rũtuĩke ūira wakwa wa kũmookĩrĩra.

²⁰ Ndaarĩkia kũmatoonyia bũrũri ūcio ūrĩ bũthi wa iria na ūũkĩ, bũrũri ūcio nderĩire maithe mao ma tene, na rĩrĩa makaarĩa na mahũũne na matheereme, nĩmakagarũrũkĩra ngai ingĩ macihoe, maamene na mathũkie kĩrĩkanĩro gĩakwa.

²¹ Na rĩrĩa mĩanangĩko mĩingĩ na moritũ maingĩ makaamakora, rwĩmbo rũrũ nĩrũgatuĩka ūira wa kũmookĩrĩra, nĩ ūndũ njiaro ciao itikariganĩrwo nĩruo. Nĩnjũũĩ ūrĩa maciirĩire gwĩka, o na itarĩ ndĩramatoonyia

būrūri ūrīa ndaameriire na mwihitwa.” ²² Nī ūndū ūcio Musa akīandika rwimbo rūu o mūthenya ūcio, na akīrūruta andū a Isiraeli.

²³ Jehova nīaheire Joshua mūrū wa Nuni rīathani rīrī: “Gīa na hinya na ūmīrīrie, nīgūkorwo nīwe ūgūkinyia andū a Isiraeli būrūri ūrīa ndameriire na mwihitwa, na Nīi mwene nīngūkorwo ndī hamwe nawe.”

²⁴ Thuutha wa Musa kūrīkia kwandika ciugo cia watho ūcio ibuku-inī kuuma kīambīrīria nginya mūthia, ²⁵ nīaheire Alawii arīa maakuuaga ithandūkū rīa kīrīkanīro kīa Jehova watho ūyū, ²⁶ akīmeera atīrī, “Oyai Ibuku rīrī rīa Watho mūrīige mwena-inī wa ithandūkū rīa kīrīkanīro kīa Jehova Ngai wanyu. Rīgūtūūra hau rīrī ūira wa kūmūūkagīrīra.

²⁷ Nīgūkorwo nīnjūūi ūrīa mūrī aremi na mūkoomia ngingo. Angīkorwo mūkoretwo mūremeire Jehova ndī muoyo na ndī hamwe na inyuī-rī, mūgaakīrīrīria kūrema atīa ndakua!

²⁸ Cookanīrīriai athuuri othe a mīhīrīga yanyu, na anene anyu othe mbere yakwa, nīgeetha njarie ciugo ici makīiguagīra, na njīte igūrū na thī irute ūira wa kūmookīrīra.

²⁹ Nīgūkorwo nīnjūūi ndaarīkia gūkua inyuī nī mūgethūkia biū, na mūgarūrūke mūtige gūthīi na njīra īrīa ndīmwathīte. Matukū marīa magooka mwanangīko nīūkamūkora, nī ūndū nīmūgeeka maūndū mooru maitho-inī ma Jehova, mūtūme arakario nī kīrīa mūthondekete na moko manyu.”

Rwimbo rwa Musa

³⁰ Nake Musa agĩcookera ciugo ici cia rwĩmbo rũrũ kuuma kĩambĩrĩria nginya mũthia, akĩiguagwo nĩ kĩũngano gĩothe gĩa Isiraeli:

32

- ¹ Ta thikĩrĩria, wee igũrũ, ngũhe ũhoru;
o na we thĩ-rĩ, ta igua ciugo cia kanua gakwa.
- ² Reke ũrutani wakwa uure ta mbura,
nacio ciugo ciakwa igwe ta ime,
ituĩke ta rũthuthuũ rũkiurĩra nyeki ya
mũmerano,
o na ituĩke ta mbura nyingĩ ĩkiurĩra mĩmera
mĩĩthĩ.
- ³ Nĩngũhunja ũhoru wa Rĩitwa rĩa Jehova.
Hĩ, kĩgoocei ũnene wa Ngai witũ!
- ⁴ We nĩwe Rwaro rwa Ihiga, mawĩra make nĩ
makinyanĩru,
nacio njĩra ciake ciothe nĩ cia kĩhooto.
Nĩ Ngai mwĩhokeku na ndahĩtagia,
nĩ mũrũngĩrĩru, na nĩ wa kĩhooto.
- ⁵ Nĩmethaahĩtie harĩ we;
ũndũ wa thoni nĩ atĩ ti ciana ciake rĩngĩ,
no nĩ rũciaro rũremi na rwaganu.
- ⁶ Ũũ nĩguo mũngĩrĩha wega wa Jehova,
inyuĩ andũ aya akĩigu na mwagĩte ũũgĩ?
Githĩ tiwe Ithe wanyu, o we Mũmbi wanyu,
ũrĩa wamũmbire na agĩtũma mwĩhaande
wega?
- ⁷ Ririkana matukũ ma tene;
wĩciirie ũhoru wa njiaro iria ihĩtũkĩte.

- Ūria thoguo na nĩegũkwĩra,
 O na athuuri anyu na nĩmegũgũtaarĩria.
- 8 Rĩria Ūria-ũrĩ-Igũrũ-Mũno aaheire ndũrĩrĩ igai
 rĩacio,
 rĩria aagayanirie iruka ciothe cia andũ,
 nĩekĩriire andũ othe mĩhaka,
 kũringana na mũigana wa ariũ a Isiraeli.
- 9 Nĩ gũkorwo igai rĩa Jehova nĩ andũ ake,
 Jakubu nĩwe igai rĩake rĩria eegaĩire.
- 10 Aamuonire arĩ kũndũ werũ-inĩ,
 werũ ūtarĩ kĩndũ, ũgambagwo nĩ nyamũ.
 Nake akĩmũgitĩra na akĩmũmenyerera;
 aamũrangagĩra o ta kĩa kĩa riitho rĩake,
- 11 o ta ũria nderi yarahũraga tũcui twayo gĩtara-
 inĩ kĩayo,
 ĩkareera igũrũ rĩa tũcui twayo,
 ĩtambũrũkĩtie mathagu mayo nĩguo ituo,
 na ĩgatũkuua mathagu-inĩ mayo.
- 12 Jehova o we wiki nĩwe wamũtongoririe;
 gũtiarĩ ngai ng'eni yarĩ hamwe nake.
- 13 Atũmire ahaice kũndũ kũria gũtũũgĩru
 bũrũri-inĩ,
 na akĩmũhũũnia na matunda ma mĩgũnda.
 Nĩamũheire ũũkĩ uumĩte ihiga-inĩ,
 na akĩmũhe maguta moimĩte ihiga-inĩ rĩa
 nyaigĩ;
- 14 akĩmũhe ngorono na iria kuuma ndũũru-inĩ
 cia ng'ombe,
 na cia mbũri na tũtũrũme tũnoru.
 o na mbũri na ndũrũme iria njega mũno cia
 Bashani,
 na ngano ĩria njega mũno.

Nĩwanyuire thakame ĩrĩ mũhũyũ ya thabibũ,
nĩyo ndibei yacio.

15 Jeshuruni nake aanorire, agĩikia haati;
aahũũnire, agĩtunguha, na agĩkenga mwĩrĩ.
Agĩgĩtigana na Ngai ũrĩa wamũmbire,
na akĩrega Rwaro rwa Ihiga, o ruo
Mũhonokia wake.

16 Nĩmatũmire aigue ũiru nĩ ũndũ wa ngai icio
ciao ng'eni,
na makĩmũrakaria na mĩhianano yao ĩrĩ
magigi.

17 Nĩmarutĩire ndaimono magongona, iria itarĩ
Ngai:
ngai iria matooĩ,
ngai iria cieyumĩrĩtie o ica-ikuhĩ,
ngai iria iteetigĩrĩtwo nĩ maithe manyu.

18 Nĩwatiganĩirie Rwaro rwa Ihiga, rũrĩa
rwagũciarire;
ũkĩriganĩrwo nĩ Mũrungu ũrĩa wagũciarire.

19 Jehova nĩonire ũndũ ũcio
nake akĩmarega nĩ ũndũ nĩarakarĩtio nĩ
ariũ ake na airĩtu ake.

20 Nake akiuga atĩrĩ, “Nĩngũmahitha ũthiũ
wakwa,
nyone ũrĩa marigĩrĩrio mao magaakorwo
matariĩ;
nĩgũkorwo nĩ rũciaro rũremi,
ciana itaangĩhokeka.

21 Manjiguithirie ũiru nĩ ũndũ wa ngai itarĩ bata,
na makĩndakaria na ngai ciao itarĩ kĩene.
Ngaamaiguithia ũiru na rũrĩrĩ hatarĩ;

ngaatũma marakario nĩ rũrĩrĩ rũtarĩ na
ũmenyo.

22 Nĩ gũkorwo mwaki nĩwakĩtio nĩ mang'ũrĩ
makwa,
ũrĩa wakanaga ũgakinya mũhuro wa kwa
ngoma.

Nĩũkaniina thĩ na magetha mayo,
na ũmundie itina cia irĩma mwaki.

23 "Nĩngamombĩrĩra mĩtino
na mĩguĩ yakwa ndĩmĩhũthĩre ngĩmahũūra
nayo.

24 Nĩngamarehithĩria ng'aragu ya
kũmahinyaria,
ndĩmarehithĩrie gĩthĩna gĩa kũmaniina na
mũthiro wa kũmooraga;

Ngaamarehithĩria nyamũ cia gĩthaka irĩ magego
moogĩ,
ndĩmarehithĩrie ũrũrũ wa ndũira iria iny-
ororokaga rũkũngũ-inĩ.

25 Rũhiũ rwa njora nĩrũkaniina ciana ciao njĩra-
inĩ ya itũũra;
kĩmako gĩkaamaiyũra marĩ kwao mĩciĩ.

Aanake na airĩtu nĩmagathira,
o hamwe na ngenge, na andũ arĩa marĩ na
mbuĩ.

26 Ndoigire nĩngamaharagania,
na tharie kũririkanwo kwao kuuma kũrĩ
andũ,

27 no nĩndetigĩrĩre kĩnyararo gĩa thũ,
nĩguo mũmuku ndakaage gũtaũkĩrwo,
oige atĩrĩ, 'Guoko gwitũ nĩgũtooranĩtie;
Jehova tiwe wikĩte ũũ wothe.' "

- 28 Nĩ rūrĩrĩ rūteciiragia,
matĩrĩ na gũkũũrana thĩinĩ wao.
- 29 Naarĩ korwo maarĩ oogĩ mahote kũmenya
ũguo
na makũũrane ũrĩa ũhoru wao wa
kũrigĩrĩria ũgaakorwo ũtariĩ!
- 30 Mũndũ ũmwe angĩhota atĩa gũteng'eria andũ
ngiri,
kana andũ eerĩ matũme andũ ngiri ikũmi
moore,
tiga makorirwo meendetio nĩ Rwaro rwa Ihiga,
tiga Jehova akorirwo amatiganĩirie?
- 31 Nĩ gũkorwo ihiga rĩao rĩtihaana ta Rwaro rwa
Ihiga riitũ,
o ta ũrĩa o na thũ ciitũ ciĩĩ.
- 32 Mũthabibũ wao uumĩte mũthabibũ-inĩ wa
Sodomu,
na ũkoima mĩgũnda-inĩ ya Gomora.
Thabibũ ciayo ciyũrĩte thumu,
nacio ikũmba ciacio ikarũra.
- 33 Ndibei yacio nĩ ũrũrũ wa nduĩra,
o guo thumu ũrĩa mũũru mũno wa nduĩra.
- 34 “Githĩ ndikoretwo njigĩte ũndũ ũyũ wega
ngaikara ndĩũmenyereire mũthiithũ-inĩ
wakwa?
- 35 Kũrĩhanĩria nĩ gwakwa; nĩ nĩ ngaarĩhanĩria.
Ihinda rĩakinya, kũgũrũ kwao nĩ
gũgaatenderũka;
mũthenya wao wa mwanangĩko ũrĩ hakuĩ,
naguo mũtino wao ũhiũhĩte ũmakore.”
- 36 Jehova nĩagaciirithia andũ ake,
na aigũire ndungata ciake tha,

rĩrĩa akoona nĩmathirĩtwo nĩ hinya,
 na gũtirĩ o na ũmwe wao ũtigarĩte, arĩ
 ngombo kana atarĩ ngombo.

37 Nake nĩ akoiga atĩrĩ, “Rĩu ngai ciao ikĩrĩ ha,
 ihiga rĩu meehithaga harĩ rĩo,

38 ngai iria ciarĩaga maguta ma magongona
 mao,
 na ikanyua ndibei ya indo iria ciarutagwo
 cia kũnyuuo?

Reke cigĩũkĩre imũteithie!

Reke imũhe kũgitio!

39 “Rĩu menyai atĩ nĩ mwene nĩ nĩ Ngai!

Gũtirĩ ngai ũngĩ tiga nĩ.

Nĩ nĩ njũranaga na nĩ ndũũranagia muoyo,
 nĩndiihanĩtie na nĩngũhonia,
 na gũtirĩ o na ũmwe ũngĩhonokania kuuma
 guoko-inĩ gwakwa.

40 Nguoya guoko gwakwa na igũrũ njuge atĩrĩ:

O ta ũrĩa ndũũraga muoyo nginya tene,

41 rĩrĩa ngaanoora rũhiũ rwakwa rwa njora
 rũkahenia
 na ndĩrũnyiite na guoko gwakwa ngĩtua
 ciira,

nĩngerĩhĩria kũrĩ thũ ciakwa,

na ndĩrĩhĩrie kũrĩ arĩa maathũire.

42 Nĩngatũma mĩguĩ yakwa ĩnyue thakame ĩrĩo,
 Naruo rũhiũ rwakwa rwa njora rũrĩage
 nyama:

ĩyo nĩ thakame ya arĩa moragĩtwo na arĩa
 matahĩtwo,
 na mĩtwe ya atongoria a thũ.”

43 Inyuĩ ndũrĩrĩ, kenai hamwe na andũ ake,

nĩgũkorwo nĩakarĩhanĩria thakame ya
ndungata ciake;
acirĩhĩrie harĩ thũ ciake,
na ahoroherie bũrũri wake, o na andũ ake.

⁴⁴ Musa nĩmookire na Joshua mũrũ wa Nuni,
na makĩaria ciugo ciothe cia rwĩmbo rũrũ andũ
makiiguaga. ⁴⁵ Rĩria Musa aarĩkirie kũhe andũ
a Isiraeli ũhoro ũcio, ⁴⁶ akĩmeera atĩrĩ, “Ciugo ici
ciothe ndaamwĩra ũmũthĩ itarĩ na itherũ, rekei
ciikare ngoro-inĩ cianyu, nĩgeetha mũgaatha
ciana cianyu gwathĩkĩra wega ciugo icio ciothe
cia watho ũyũ. ⁴⁷ To ciugo o ũguo harĩ inyuĩ,
no nĩcio muoyo wanyu. Nĩgatũma mũtũũre
matukũ maingĩ bũrũri ũria mũraringa Rũũ rwa
Jorodani mũkawĩgwatĩre.”

Musa Gũkuĩra Kĩrĩma-inĩ kĩa Nebo

⁴⁸ Mũthenya o ro ũcio Jehova akĩra Musa
atĩrĩ, ⁴⁹ “Ambata, ũkinye mwambato wa
Abarimu o, kũu kĩrĩma kĩa Nebo bũrũri-inĩ
wa Moabi, kũng’ethanĩra na Jeriko, wĩrorere
Kaanani, bũrũri ũria ndĩrahe andũ a Isiraeli
ũtuĩke igai rĩao. ⁵⁰ Kĩrĩma kũu ũkũhaica
nĩkĩo ũgaakuĩra, nawe ũcookanĩrĩrio hamwe
na andũ anyu, o ta ũria mũrũ wa nyũkwa
Harũni aakuĩrĩire kĩrĩma-inĩ kĩa Horu, nake
agĩcookanĩrĩrio hamwe na andũ arĩa manakua.
⁵¹ Gĩtũmi kĩa ũguo nĩ tondũ inyuĩ eerĩ
nĩmwagire kũnjĩtĩkia mũrĩ mbere ya andũ
a Isiraeli o kũu maaĩ-inĩ ma Meriba Kadeshi
werũ-inĩ wa Zini tondũ mũtiigana kũrũgamĩrĩra
ũtheru wakwa harĩ andũ a Isiraeli. ⁵² Nĩ ũndũ
ũcio, nĩ ũkuona bũrũri ũcio ũrĩ o haraaya;

no ndũgatoonya bũrũri ũcio ndĩrahe andũ a Isiraeli.”

33

Musa Kũrathima Mĩhĩrĩga

¹ Gĩkĩ nĩkĩo kĩrathimo kĩrĩa Musa mũndũ wa Ngai aarathimire andũ a Isiraeli atanakua.

² Akiuga atĩrĩ:

“Jehova nĩokire kuuma Sinai,

na akĩmathererũkĩra kuuma Seiru;
akĩmaarĩra kuuma kĩrĩma gĩa Parani.

Ookire na ikundi cia arĩa atheru kuuma gũthini,
akiuma iharũrũka-inĩ cia irĩma ciake.

³ Ti-itherũ wee nĩwe wendete andũ;
arĩa othe atheru marĩ guoko-inĩ gwaku.

Othe mainamagĩrĩra magũrũ-inĩ maku,
makaamũkĩra ũrutani kuuma harĩwe,

⁴ watho ũrĩa twaheirwo nĩ Musa,
nĩguo igai rĩa ũngano wa Jakubu.

⁵ Nĩwe warĩ mũthamaki wa Jeshuruni,
rĩrĩa atongoria a andũ moonganĩte,
marĩ hamwe na mĩhĩrĩga ya Isiraeli.

⁶ “Rubeni arotũũra na ndagakue,
o na kana andũ ake manyiie.”

⁷ Na ha ũhoro wa Juda akiuga atĩrĩ,
“Wee Jehova, thikĩrĩria kĩrĩro kĩa Juda;
mũrehe kũrĩ andũ ake.

Nĩarũagĩrĩra maũndũ make na guoko gwake.

Wee-rĩ, tuĩka wa kũmũteithia akĩrũa na thũ
ciake.”

⁸ Ũndũ wĩgĩĩ Lawi oigire atĩrĩ:

“Thumimu yaku na Urimu yaku
nĩ cia mũndũ ũrĩa ũkenagio nĩwe.

Nĩwamũgeririe arĩ kũu Masa;
ũkĩmũrũithia kũu maaĩ-inĩ ma Meriba.

⁹ Ũhoro wa ithe na nyina oigire atĩrĩ,
'Ndirameciiria.'

Ndaigana kũmenya ariũ a ithe,
kana akĩrũmbũiya ciana ciake mwene,
no nĩamenyereire kiugo gĩaku,
na akĩgitĩra kĩrĩkanĩro gĩaku.

¹⁰ Nĩarutaga Jakubu kĩrĩra kĩa watho waku,
na akaruta Isiraeli watho waku.

Nĩarutagĩra ũbumba mbere yaku,
na akarutĩra magongona ma njino marĩ
magima kĩgongona-inĩ gĩaku.

¹¹ Rathima ũmenyi wake wa wĩra, Wee Jehova,
na ũkenagĩre wĩra wa moko make.

Gũtha njohero cia arĩa mekũmũkĩrĩra;
ringa thũ ciake itigacooke kwarahũka
rĩngĩ."

¹² Ũndũ wĩgĩĩ Benjamini oigire atĩrĩ:

"Reke ũrĩa wendetwo nĩ Jehova ahurũke atarĩ na
ũgwati harĩ we,
nĩgũkorwo amũgitagĩra mũthenya wothe,
nake ũrĩa Jehova endete ahurũkaga gata-
gatĩ-inĩ ga ciande ciake."

¹³ Ũndũ wĩgĩĩ Jusufu oigire atĩrĩ:

"Jehova arorathima bũrũri wake
na ime rĩega rĩa kuuma igũrũ,
na maaĩ ma kũrĩa kũriku marĩa marĩ na thĩ;

¹⁴ hamwe na indo iria njega mũno ireehagwo nĩ
riũa,
na kĩrĩa kĩega mũno kĩngiuma kũrĩ mweri;

¹⁵ aũrathime na iheo iria thuranĩre cia irĩma-
inĩ cia tene,

- na maciaro ma tũrĩma twa tene na tene;
 16 hamwe na iheo iria njega mũno cia thĩ,
 na indo iria ciyũrite kuo, na ũtugi ũrĩa
 waikarĩte kĩhinga-inĩ kĩrĩa kĩaĩaga.
 Maũndũ maya mothe maroikara mũtwe-inĩ wa
 Jusufu,
 maroikara ũthiũ-inĩ wa mũriũ wa
 mũthamaki arĩ harĩ ariũ a ithe.
 17 Ũnene-inĩ wake ahaana ta ndegwa ya irig-
 ithathi;
 hĩa ciake igakĩhaana ta cia ndegwa ya
 gĩthaka-inĩ.
 Nĩagatheeca ndũrĩrĩ na cio,
 o na ndũrĩrĩ iria irĩ ituri cia thĩ.
 Ũguo nĩguo kũrĩ makũmi-inĩ ma ngiri ma Efi-
 raimu;
 ũguo noguo kũrĩ harĩ ngiri na ngiri cia
 Manase.”
 18 Ũndũ wĩgĩ Zebuluni oigire atĩrĩ:
 “Kena, wee Zebuluni, ũkiumagara,
 nawe Isakaru ũkene ũrĩ hema-inĩ ciaku.
 19 Nĩmagatũmanĩra andũ moke irĩma-inĩ
 marutĩre magongona ma ũthingu kuo;
 nĩmakaarĩa indo nyingĩ cia iria-inĩ,
 na marĩe mũthithũ ĩrĩa mũhithe mũthanga-
 inĩ.”
 20 Ũndũ wĩgĩ Gadi oigire atĩrĩ:
 “Kũrathimwo nĩ ũrĩa ũkwaramia mũhaka ya
 Gadi!
 Gadi atũũraga kuo ta mũrũũthi,
 atambuura guoko kana mũtwe.
 21 Ethuurĩre bũrũri ũrĩa mwega mũno;
 akĩgĩrwo gĩcunjĩ kĩa mũtongoria.
 Rĩrĩa anene a andũ moonganire,

nĩ eekire maũndũ ma kĩhooto kĩa Jehova,
na matua makoniĩ Isiraeli.”

22 Ûndũ wĩgĩĩ Dani oigire atĩrĩ:

“Dani nĩ kĩaana kĩa mũrũũthi,
kĩguthũkĩte kiumĩte Bashani.”

23 Ûndũ wĩgĩĩ Nafitali oigire atĩrĩ:

“Nafitali nĩaingĩhĩirwo nĩ ũtugi wa Jehova,
na aiyũrĩtwo nĩ kĩrathimo gĩake;
nĩakagaya mwena wa gũthini o nginya iria-
inĩ.”

24 Ûndũ wĩgĩĩ Asheri oigire atĩrĩ:

“Mũriũ ũrĩa mũrathime gũkĩra arĩa angĩ othe nĩ
Asheri;
ariũ a ithe maroomwendaga,
na arothambagia nyarĩrĩ ciake na maguta.*

25 Hingĩro cia ihingo ciaku

igaakorwo irĩ cia kĩgera na cia gĩcango,
naguo hinya waku
ũkaaiganana na matukũ maku.

26 “Gũtirĩ ngai ũhaana ta Mũrungu wa Jeshu-
runi,
o we ũgeragĩra igũrũ oke agũteithie,
na agaĩkarĩra matu onanie ũnene wake.

27 Ngai ũrĩa ũtũũraga tene na tene nĩwe kĩĩhitho
gĩaku,

namo moko make matũũraga nginya tene
na tene marĩ mũhuro waku.

Nĩakarutũrũra thũ yaku yehere mbere yaku,
akiugaga atĩrĩ, ‘Mĩniine!’

---

* 33:24 Maguta maarĩ kionereria kĩa ũtonga ũrĩa woimanaga
na ũrĩmi.

28 Nĩ ùndũ ùcio Isiraeli agaatũũra arĩ wiki atarĩ
     na ùgwati;
     gĩthima kĩa Jakubu nĩkĩgitĩre
 o kũu bũrũri wa ngano, na ndibei ya mũhihano,
     kũrĩa ime rĩa igũrũ rĩtataga.

29 Kũrathimwo-rĩ, nĩwe Isiraeli!
     Nũũ ùkĩhaana ta we,
     rũrĩrĩ rũhonoketio nĩ Jehova?
 Nĩwe ngo yaku na mũgũteithia,
     na nowe rũhiũ rwaku rwa njora rũrĩ riiri.
 Thũ ciaku nĩkaaigua guoya irĩ mbere yaku,
     nawe nĩũkarangĩrĩria kũndũ gwacio kũrĩa
     gũtũũgĩru.”

34

Gĩkuũ kĩa Musa

¹ Thuutha wa ùguo Musa akĩambata kĩrĩma
 kĩa Nebo oimĩte werũ-inĩ ùrĩa mwaraganu
 wa Moabi, agĩkinya gacũmbĩrĩ ka Pisiga,
 kũng'ethera Jeriko. Arĩ hau, Jehova akĩmuonia
 bũrũri wothe wa Kaanani, kuuma Gileadi nginya
 Dani, ² na Nafitali guothe, na bũrũri wa Efiraimu
 na wa Manase, na bũrũri wothe wa Juda wothe
 nginya iria-inĩ rĩa mwena wa ithũiro, ³ na
 akĩmuonia kũu Negevu na rũgongo ruothe
 kuuma Gĩtuamba kĩa Jeriko, na Itũũra inene
 rĩa Mĩkĩndũ, gũthiĩ o nginya Zoari. ⁴ Ningĩ
 Jehova akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūyũ nĩguo bũrũri ùrĩa
 nderĩire Iburahĩmu, na Isaaka na Jakubu na
 mwĩhĩtwa rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, ‘Nĩngaũhe njiaro
 cianyu.’ Nĩndareke ùwone na maitho maku, no
 ndũkũringa ùtoonye kuo.”

⁵ Nake Musa, ndungata ya Jehova agĩkuĩra kũu Moabi, o ta ũrĩa Jehova oigĩte. ⁶ Nake akĩmũthika kũu Moabi gĩtuamba kĩrĩa kĩang'etheire Bethi-Peori, no nginya ũmũthĩ gũtirĩ mũndũ ũũ harĩa mbĩrĩra yake irĩ. ⁷ Musa aarĩ na ũkũrũ wa mĩaka igana rĩa mĩrongo iirĩ agĩkua, na maitho make matiorĩtwo nĩ hinya kana akoorwo nĩ hinya wa mwĩrĩ. ⁸ Nao andũ a Isiraeli magĩcakaĩra Musa kũu werũ-inĩ ũrĩa mwaraganu wa Moabi ihinda rĩa matukũ mĩrongo itatũ, nginya matukũ ma kũmũrĩrĩra na kũmũcakaĩra magĩthira.

⁹ Na rĩrĩ, Joshua mũrũ wa Nuni nĩaiyũrĩtwo nĩ roho wa ũũgĩ, tondũ Musa nĩamũigĩrĩire moko make. Nĩ ũndũ ũcio andũ a Isiraeli makĩmũthikĩrĩria, na magĩka ũrĩa Jehova aathĩte Musa.

¹⁰ Kuuma hĩndĩ iyo, gũtirĩ kwagĩa mũnabii ũngĩ ta Musa kũu Isiraeli, ũrĩa Jehova aamenyanĩte nake ũthiũ kwa ũthiũ, ¹¹ na ũrĩa waringire ciama na agĩka maũndũ ma magegania marĩa Jehova aamũtũmĩte ageeke kũu bũrũri wa Misiri, na kũrĩ Firaũni, na kũrĩ anene ake othe, na kũrĩ bũrũri wake wothe. ¹² Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũrĩ wonania hinya mũnene kana ageeka ciĩko cia kũmakania ta iria Musa eekire maitho-inĩ ma andũ a Isiraeli othe.

**Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
(Bible) of Kenya**

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

All content on open.bible is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: “Original work available for free at www.biblica.com and open.bible” Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Use of trademarks: Biblica® is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. and may not be included on any derivative works. Unaltered content from open.bible must include the Biblica® trademark when distributed to others. If you alter the content in any way, you must remove the Biblica® trademark before distributing your work.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-11-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63